

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

AANSPRAKELIJKHEID BIJ TOEPASSING VAN KERNENERGIE TOT VREEDZAME DOELEINDEN

Rede uitgesproken door de Heer Jacques MATTHIJS

Procureur-generaal bij het Hof van beroep te Gent, op de plechtige openingszitting
van het Hof, op zaterdag 1 september 1962

1. Bij zijn academische rede, — « De Doctor in de rechten en de Wetenschappelijke Ontwikkeling » —, in dit gerechtsgebouw gehouden, ter gelegenheid van de viering op 19 mei jl. van het tweede lustrum van de « Algemene Practische Rechtsverzameling », heeft *Professor Lucien Massart*, voorzitter van de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid, in rake bewoordingen erop gewezen in welke mate onze gemeenschap, dank zij de buitengewoon snelle ontwikkeling van wetenschap en techniek, een nieuw uitzicht heeft verkregen, « zodanig, — zo verklaarde hij —, dat ons » geringste gebaar of de kleinste verandering in onze » houding, ons als het ware in een wetenschappelijke » omgeving plaatst » (1).

Van het leven van deze gemeenschap is het recht de weerspiegeling : dit geldt wellicht een banale herhaling, doch, hoe alledaags ze ook moge luiden, toch is ze telkens treffend, en noopt ze tot nadenken, wanneer de jurist en de rechtspracticus geplaatst wordt vóór de gegevens van een gans nieuw probleem, waarvan hij de oplossing bezwaarlijk kan ontdekken door middel van zijn gewone vergelijkings- of aanpassingsmethode tot vroeger reeds vastgelegde normen (2).

Aldus de menigvuldige rechtsvragen gerezen uit het ontstaan, de toepassing, de verdeling, het vervoer en het verbruik van de *kernenergie* (2-bis).

* * *

2. Amper zeventien jaar geleden, in de angst van de afschuwelijke uitroeiing der drie honderd duizend menselijke wezens van Hirosjima en Nagasaki, heeft de mensheid voor het eerst met deze nieuwe energiebron kennis gemaakt als met een dood en verderf zaaïende macht (2-ter). Sedertdien, terwijl de over-

levenden van dit griezelige drama aan de verschrikkelijke radioactieve uitwerkselen van dit ijzingwekkend oorlogsgeweld thans nog lijden en sterven, heeft het menselijk vernuft, als gedreven door een onweerstaanbare drang naar zelfvernietiging, zich bij de uitvinding, het fabriceren, en de talrijke proefnemingen van steeds sterkere ontploffingsmiddelen, overtroffen (3). Worden, tot slot van deze lange reeks, de Amerikaanse waterstofbom, die, op 9 juli jl., boven het Johnstoneiland, en de vier Sovjetische superbommen, die, tijdens de jongste maand augustus, boven het eiland Nova Zembla, alle met een kracht van verscheidene megaton, — hetzij verscheidene miljoenen ton T.N.T. —, op een hoogte tussen 300 en 750 km., in de ionosfeer, tot ontploffing gebracht, de laatste kernproeven, nu de radioactiviteit in de Verenigde Staten van Noord-Amerika zopas 4/5 van het « alarmpeil » zou hebben bereikt ? (4)

De openbare wereldmening huivert voor de onvoorstelbare gevolgen van een ontkennend antwoord op deze vraag.

Intussen, is echter, in elk geval, daaruit gebleken dat de aanvaarde beginselen van het internationaal publiek recht elke ernstige betekenis en draagwijdte gaan verliezen bij de verhoudingen van Staten en mensen uit ons atoomtijdperk, en dat hoofdzakelijk, reeds in dit domein, het recht aan zijn harmoniserende opdracht zal te kort komen indien de Staten niet onmiddellijk het soevereiniteitsprincipe beslist laten varen en eens voor goed begrijpen dat een *metterdaad beoefende solidariteit* de enige redding wordt van onze wereldbeschaving (5).

De tijd die mij heden vergund wordt om, naar luid van artikel 222 der wet op de rechterlijke inrichting, het woord tot U te richten omtrent een « passend »

onderwerp, laat mij niet toe over dit bepaald juridisch aspect van de toepassing der kernenergie verder uit te weiden; trouwens, bij die steeds versnelde wapeningswedloop inzake kerntuigen, kan een kleine natie zoals de onze enkel gans haar hoop stellen in de uiteindelijk wijsheid der atoommogendheden.

3. Voor het overige, behoort het ons echter volle aandacht te wijden aan de snelle en spectaculaire vlucht bij de ontwikkeling van de nooit vermoede mogelijkheden van de kernenergie tot *zuiver vreedzame doeleinden*. Deze evolutie wordt immers met de dag meer een der meest diepinwerkende wetenschappelijke en technische factoren van ons economisch en sociaal leven, tot zelfs van onze politieke zekerheid: daartoe volstaat het immers er aan te herinneren dat de totale annihilatie van één enkele gram van gelijk welke splijtbaar stof een energie vrijmaakt gelijk aan die welke opgewekt wordt door de verbranding van 20 miljoen ton steenkolen (8), en even na te denken op de enorme uitwerkselen van deze ontzaglijke energie, wanneer zij, in een nabije toekomst en in vele domeinen, — o.m. elektrische kracht, vervoer te lande, op zee en in de lucht, landbouw, biologie en geneeskunde —, haar volledige ontwikkeling op grote schaal zal hebben bereikt in een land, waar de klassieke energiebronnen ontoereikend zijn en waar hun bevoorrading steeds door internationale verwickelingen kan bedreigd worden (7).

Bij het volle besef van dit kapitaal belang dat de kernenergie, in haar verscheidene vredelievende toepassingen, voor de welvaart van de Natie betekent, zijn dan ook zowel de wetgever en het staatsbeleid als de wetenschappelijke en economische middens van het Rijk op die van andere landen niet ten achter gebleven, om, in gans de mate van onze financiële middelen op nationaal en internationaal vlak, alles in het werk te stellen tot ontplooiing van de talrijke weldaden, waartoe deze buitengewone machtige energiebron ons de toegang belooft.

Nochtans, aan de andere kant, en tegelijkertijd, stelde het vrijmaken van de kernenergetische kracht, waarvan de mens nog niet in staat blijkt de macht te bedwingen zonder tevens gevaar te lopen zich aan een afschuwelijke vernietiging bloot te stellen, het gebiedend vereiste, naar buitenlands voorbeeld, een aantal strafrechtelijk gesanctioneerde wetgevende en reglementaire maatregelen te treffen, van aard om zo doeltreffend mogelijk zowel de *veiligheid van de Staat* te verzekeren als de *bescherming van de bevolking* tegen het gebruikmaken of de mogelijkheid van lekkage in de atmosfeer of in de waterlopen van radioactieve stoffen, alsmede tegen de uit ioniserende stralingen voortspuitende gevaren.

Ook op dit tweevoudig gebied heeft de Belgische wetgever de plicht die hem dienaangaande te beurt viel duidelijk ingezien, en reeds in bepaalde mate vervuld.

Aldus, door eigen nationale wetgeving en reglementering (8), door oprichting van verscheidene openbare uitvoerende of consultatieve organismen (9), door bevordering van de navorsingen en initiatieven van meerdere instellingen van openbaar nut en goedkeuring van hun statuten (10), door de ratificering van bilaterale (11) en talrijke multilaterale internationale overeenkomsten (12) inzake kernfysisch onderzoek, toepassing en benutting van kernenergie tot vreedzame doeleinden, veiligheidscontrole op dit gebied, en hoofdzakelijk door het « Euratomverdrag » van Rome, dat alhier op 1 januari 1958 in werking is

getreden (13), is ook in ons land. — en dit in amper 12 jaar tijd —, een *atomisch recht* ontstaan.

Naast, of veelal vermengd met het nagenoeg gelijklopend kernenergierecht van andere landen (14), en noodzakelijk overkoepeld door internationale rechten en verbintenissen, heeft dit recht een snel doorgedreven evolutie opgeleverd en vormt het met de dag meer een opschietende tak van de rechtswetenschap.

Het valt buiten het opzet van deze uiteenzetting over deze nationale en internationale regelingen van *positief recht* nader commentaar te verstrekken, dat trouwens op zichzelf reeds een langdurige bespreking zou vergen.

* * *

4. Wat echter wel moet worden onderstreept, — en verscheidene juristen hebben dit, tijdens de jongste jaren, in merkwaardige bijdragen, doen uitschijnen (15) —, is het nagenoeg onvermijdelijk *revolutie-nair kenmerk* van dit atomisch recht, of, juister gezegd, de *uiteraard begrijpelijke onverenigbaarheid* van al de thans in de atoomwereld opgestelde mogelijkheden en van al de gebiedende vereisten van de kernenergie met verscheidene traditionele juridische begrippen zowel van ons publiek als van ons privaatsrecht.

Materiële daden van navorsing en proefneming, van opbouwen of verbouwing, van produktie, bewaring en vervoer; rechtshandelingen van koop-verkoop, ruil of verdeling van erts, stoffen, energie, voorwerpen of intellectuele rechten, om het even: alle zodanige daden, die vroeger, en in andere takken, door de vrijheid van de handel en van de arbeid zouden beheerst zijn geworden, zijn thans in de wereld van het atoom, het *vervullen van een openbare dienst en de tenuitvoerlegging van een coördinerend plan der openbare overheid* (16).

Indien de Staat, ten behoeve van het algemeen belang, een deel van zijn soevereiniteit afstaat aan een groep of een gemeenschap van Staten, of aan de internationale instelling, waarvan hij deel uitmaakt, zo herstelt hij nochtans die soevereiniteitsafstand door een scherper indringen in het privaatsdomein van zijn onderdanen, en deze inmenging wordt trouwens ingegeven door dezelfde bezorgdheid voor het hoger belang van de collectiviteit (17).

* * *

5. Aldus heeft het *stelsel der goederen*, zowel de werktuigen van de atomische bedrijvigheid, als de produkten die er uit voortspuiten, overal het stadium overschreden van de individuele eigendom, om in een ingewikkeld systeem van bestemming tot algemeen belang en geplande benutting te worden omgevormd.

6. Deze *collectivistische of monopoliserende strekking* kan, in de eerste plaats, vastgesteld worden in de *mijnwetgeving* van de landen, waarvan de ondergrond radioactieve erts of minerale grondstoffen bevatten: waar voordien de wetgeving dienaangaande vrij liberaal was, worden prospectie en ontginning van deze basisstoffen, zoals onverwerkt uranium en thorium, voortaan aan voorafgaande bijzondere vergunning door de bevoegde overheid onderworpen (18); terwijl, in andere landen, de vrijheid van keuze en van controle van de exploitant door de administratie in aanzienlijke mate versterkt wordt, en het prospectie- en ontginningsrecht soms aan de Staat zelf wordt toegekend, ook op of in de gronden van het erf der particulieren (19).

7. Het eigendomsrecht over de ontgonnen nucleaire grondstoffen komt soms rechtstreeks aan de Staat toe, door bemiddeling van een geschikt organisme (20), zoniet wordt het onderscheid gemaakt tussen de eigenlijke onverwerkte nucleaire ertsen of grondstoffen en de *bijzondere splijtstoffen*, dit zijn, in natuurkundige zin, de stoffen waarvan de atoomkern (nucleus) door beschieting van neutronen van verschillende snelheid kan worden gespleten, bij welk proces energie vrijkomt in de vorm van kinetische energie (warmte) en van ioniserende stralen (21).

Alleen over deze bijzondere splijtstoffen wordt dan het eigendomsrecht aan de Staat toegekend, wat o.m. bepaald wordt bij art. 86 van het *Eurotomverdrag*, luidens hetwelk het eigendomsrecht van de Gemeenschap zich uitstrekt tot alle bijzondere splijtstoffen die zijn voortgebracht of ingevoerd door een Lid-Staat, een persoon of een onderneming, en die onderworpen zijn aan de veiligheidscontrole door het Verdrag voorzien (artt. 77 tot 85) (22).

Elders, heeft de Staat een *voorkeurrecht tot aankoop* of een *recht tot opeising*, waardoor de exploitant ertoe verplicht wordt zijn produktie aan de hogere overheid voor kernenergie af te staan, wanneer deze daarom verzoekt, en dit op grond van vooraf bepaalde kooprijksbarema's (23).

Welke ook de getroffen regelingen zijn, in elk geval wijzen zij erop dat het begrip van eigendom uitgehold wordt van zijn oorspronkelijke inhoud, terwijl de gebruiker, al dan niet eigenaar van de nucleaire stoffen, vastgeklemd wordt in een dichtgesponnen weefsel van reglementaire voorschriften van toezicht en comptabilisering.

8. Immers, van juridisch standpunt uit bekeken, ondergaat het *exploiteringsstelsel* inzake kernenergie een gelijkaardig proces: *staatsmonopolium*, zoals voorheen in de Verenigde-Staten van Noord-Amerika en in het Verenigd Koninkrijk (24), ofwel naast elkaar bestaan van een overheersende publieke sector en van een privé-sector, evenwel onderworpen aan een streng *regime van vergunningen en machtigingen*, stelsel dat thans in de meeste landen werd gehuldigd (25).

Hoe dan ook, hoofdzakelijk ressorteert zodanige exploitatie *onder de openbare functie*, omdat zij aan de fundamentele voorwaarden en vereisten beantwoordt van de openbare dienst (28).

9. Deze exploitatie betekent echter niet enkel het in werking stellen van tot nogtoe nooit bereikte stofelijke en financiële middelen; zij is, in de eerste plaats, een essentiële schepping van het menselijk vernuft, van de navorsingen en van de ontdekkingen der geleerden en techniekers, gewis van al de voor toe-eigening vatbare goederen wel de meest kostbare van ons modern tijdperk. Doch, terwijl de algemene ontwikkeling van ons recht naar de patrimonialisering van het intellectueel en wetenschappelijk eigendom, door de aan de auteur en de uitvinder verzekerde erkenning van een sterk beschermd privaat recht op de produkten van zijn geest, nog niet eens voltooid is, rijst reeds in de atoomwereld een verschijnsel in tegenovergestelde richting: ook dit eigendom, dat uiteraard wel als het meest individueel is aangemerkt, wordt in de opmars naar de socialisering, naar de collectivisering, medegesleurd, en ondergaat de beslaglegging van de nationale of internationale openbare overheid (27). Zo b.v. in de Verenigde-Staten van Noord-Amerika, bepaalt de « *Atomic Energy Act* » van 1954 dat de « *Atomic Energy Commission* » elke tot de produktie of de benutting van splijtstoffen

nuttige uitvinding of ontdekking *verkrijgt*, wanneer deze zich voordoet tijdens de uitvoering der navorsingsovereenkomsten, onder bepaalde voorwaarden, mag zij zelfs een octrooi van openbaar belang verklaren, en, in zodanig geval, van de uitvinding gebruik maken of er exploiteringslicenties van verlenen, mits toekenning aan de uitvinder van een vergoeding, waarvan het bedrag in gemeenzaam overleg, zoniet door het bevoegd gerecht, bepaald wordt (28). Wat Klein-Europa en dus ons land, betreft, verleent het *Euratomverdrag* aan de Lid-Staten, personen en ondernemingen het recht, op verzoek tot de Commissie gericht, niet-uitsluitende licenties op octrooien, voorlopig bescherminggevendende rechten, gebruikmodellen of octrooiaanvragen, die eigendom zijn van de Gemeenschap, te verkrijgen, voor zover zij in staat zijn de desbetreffende uitvindingen metterdaad te exploiteren (art. 12, Alinea 1).

In sommige gevallen, zodra bij een Lid-Staat een aanvraag wordt ingediend om octrooi of om een gebruikmodel, waarvan het onderwerp ofwel binnen het specifiek kernenergetisch domein valt, ofwel rechtstreeks verband houdt met en van overwegend belang is voor de ontwikkeling van de kernenergie binnen de Gemeenschap, moet de mededeling van deze aanvraag principieel met toestemming van de verzoeker, zoniet *zelfs ambtshalve*, aan de Commissie gedaan worden (art. 16) (29).

Een Belgisch jurist, de heer Liénard, thans dekaan van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid in de Universiteit te Leuven, heeft dan ook zeer juist kunnen schrijven:

« ... On peut dire que certaines découvertes atomiques ne sont pas brevetables parce que le monopole d'exploitation risquerait de les stériliser ou parce que la publicité du brevet est incompatible avec les exigences de la sécurité nationale, et d'autre part, que la brevetabilité des inventions susceptibles de l'être se trouve tempérée et limitée par des licences obligatoires... » (30).

* * *

10. Deze zeer beknopte samenvatting van de meest essentiële kenmerken van het atomisch recht, wijst er reeds duidelijk op dat, onder de druk van de nieuwe vindingen, de opslorping versneld wordt van het privaatrecht, zowel burgerlijk als commercieel, en zelfs van het administratief recht in een recht, *fundamenteel collectivistisch* wat de grond betreft, en *publiek* door zijn *techniek*.

Vele elementaire rechtsprincipes moeten aldus de plaats ruimen voor nieuwe opvattingen, althans opnieuw overdacht of aangepast worden.

11. Nu de kinderjaren van het atoomtijdvak verstrijken, en de kernenergie, ook in ons land, in het burgerlijk leven met een snel tempo geïntegreerd wordt (31) blijkt deze plicht zich in geen domein sterker op te dringen dan op het gebied van de *aansprakelijkheid ten aanzien van derden*, die het slachtoffer zouden worden van een « atoomfeit », en daardoor een schade zouden lijden, waarvan de omvang, zowel in de ruimte als in de tijd, nauwelijks berekenbaar blijkt, zodat « in dit tijdperk, door sommigen met een ongewild sarcasme betiteld als dit van de sociale zekerheid » (32), *volledige schadeloosstelling* beslist niet zou kunnen bekomen worden, op grond van onze thans bestaande civielrechtelijke aansprakelijkheids-

regeling uit onrechtmatige daad, binnen het raam van het ermee verband houdend verzekeringsrecht.

12. Immers, aan de werking van een kernreaktor of van een atoominstallatie is niet enkel *het gevaar zelf*, althans het risico, verbonden voor ongevallen, waarvan de oorzaak of de ontstaansvoorwaarden, naar gelang de aangebrachte vernielingen, onbekend of geheimzinnig kunnen blijven, terwijl ze nog steeds aan de meest strenge wetenschappelijke en technische controle kunnen ontsnappen.

Doch, waar een nucleair ongeluk van enigszins ernstige aard zich b.v. in de Centrale te Mol mocht voordoen, hetzij op amper 50 km van de dichtbevolkte agglomeratie van Antwerpen en vlak bij de Nederlandse grens, is het nagenoeg vanzelfsprekend dat, om enkel het kleine Beneluxgebied te beschouwen, de gevolgen van dergelijk ongeval alras tot een nationale en internationale ramp zouden kunnen uitgroeien, waarvan, luidens sommige verslagen door gezaghebbende geleerden inzake kernenergie uitgebracht op de Atoomconferentie van Genève, in september 1958, de uitwerkselen erger kunnen zijn dan de radioactiviteit vrijgemaakt door de ontploffing van een atoombom (33).

Men behoeft trouwens niet eens aan het doorbreken of het op hol slaan van een kernreaktor te denken: de mogelijkheid van verspreiding van radioactieve bestanddelen in de lucht, in waterlopen, op eetbare gewassen, vruchten, landbouwprodukten en dieren, kan aanleiding geven tot catastrofes, met daarnaast het feit dat, in sommige gevallen, de inwerking van ioniserende stralingen, op het ogenblik dat ze zich voordoen en het kwaad is geschied, *voor de mens onwaarneembaar is*, en *slechts vele jaren nadien* hun soms verschrikkelijke uitwerkselen op diens gezondheid en op het nageslacht kunnen afwerpen (34).

13. Weliswaar valt het niet te betwisten dat de o.m. in ons land door aangepaste wetten en reglementen getroffen *preventieve beschermingsmaatregelen*, en hun strafrechtelijke sanctionering, als *preventiemiddel* bepaald, — maatregelen waarvan ik bij de aanvang van deze uiteenzetting gewag maakte (zie voetnoot n° 13) —, van aard zijn om de mogelijkheid van ongevallen en schade reeds in een niet geringe mate te beperken.

Dient er nochtans niet voor gevreesd te worden dat deze buitengewone voorzorgen zullen verslappen naarmate de toepassing van de kernenergie tot vreedzame doeleinden meer algemeen verspreid en tevens uitgebreid wordt tot landen en bedrijven, welke technisch minder degelijk zijn uitgerust, terwijl zij tevens met de dag meer in bedrijf zal worden genomen door privé-ondernemingshoofden (34bis), hoofdzakelijk beziel met winstbejag?

Want, — het dient nauwelijks te worden gezegd —, het treffen van de voorgeschreven veiligheids- en beschermingsmaatregelen maken een belangrijk onderdeel uit van de exploitatiekosten (35).

Derhalve, is en blijft het probleem van de aansprakelijkheid voor schade aan derden en van de schade-loosstelling, met de nagenoeg onbegrensde omvang die wij zopas hebben beklemtoond, evenals de vraag of partikuliere ondernemingen dergelijke risico's zouden kunnen opvangen of verzekeren, van primordiaal belang, en vereisen deze innig verknochte aangelegenheden een oplossing, waarvan de regeling in nauw *internationaal*, althans in *Europees verband*, tijdens de jongste jaren algemeen beseft werd.

14. *Aard en graad* van deze aansprakelijkheid, *Persoon* die als aansprakelijke moet worden aange-
wezen,

Causaliteitsverband tussen kernongeval en schade, *Eventuele invloed van schuld van het slachtoffer* of benadeelde op diens schadevordering,

Gebeurlijke inkrimping van het *overmachtsbegrip*, *Beperking van de aansprakelijkheid zowel in omvang*, nl. wat het maximale bedrag van de schade-loosstelling betreft, als *in de tijd* met name de verjaring en het verval van aanspraken,

Verdeling der schadevergoedingen, *Financiële zekerheidsstellingen* ter dekking van de aansprakelijkheid,

Tussenkomst van de Staat bij vergoeding van schade, ingeval deze het gewaarborgd maximale bedrag mocht overschrijden,

Competentieregeling ten opzichte van de rechtsvorderingen tot schadevergoeding voortvloeiende uit een kernongeval,

Ziedaar zoveel belangrijke, kiese en ingewikkelde aspecten van de moeilijkheden, waarmede juristen, producenten en verdelers van kernenergie, alsmede assuradeuren, der Europese Naties dienen te kampen bij het onontbeerlijk vastleggen, *in gemeenzaam overleg*, van een *uniform aansprakelijkheidsstelsel* inzake atoomschade.

* * *

15. Reeds heeft hun streven geleid tot het opstellen van een Conventie met betrekking tot de civielrechtelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie, Verdrag dat op 20 juli 1960 door de Raad van de Organisatie, en o.m. België, hebben gevolgd. *menwerking* » (O.E.E.S.) werd goedgekeurd, en te Parijs, op 29 juli 1960 door Denemarken, Luxemburg, Nederland, Zwitserland en Groot-Brittannië werd ondertekend, terwijl nadien nog andere Staten-Leden van de Organisatie, en o.m. België, hebben gevolgd.

Tot nogtoe werd dit Verdrag echter noch door de Belgische wetgeving goedgekeurd, noch door ons land geratificeerd (36).

Het Verdrag heeft immers een zeker aantal problemen niet kunnen regelen, zodat, ter aansluiting tot die conventie, de zes landen van het Klein-Europa, in *Euratomverband*, een aanvullende overeenkomst ter studie hebben genomen, waaraan de Staten, die geen lid zijn van Euratom, doch het Verdrag van Parijs van 29 juli 1960 ondertekenden, zullen uitgenodigd worden toe te treden; vervolgens, zal de nationale wet van ieder Staat dienen uitgewerkt te worden met het oog op de toepassing van beide aaneensluitende overeenkomsten (37). De daartoe noodzakelijk vereiste coördinering werd in ons land, bij *K.B. van 18 juli 1962* reeds toevertrouwd aan een interdepartementale Commissie (38).

16. Bij de industriële toepassing van de kernenergie gaan de geboekte vorderingen echter zo snel, dat het *dringend kenmerk* van een oplossing van de aansprakelijkheid op dit gebied, het allereerste vereiste van haar internationale regeling vooruitloopt.

Is het immers dienaangaande niet kenschetsend dat, afgezien van het wetgevend optreden dat ten dezen reeds in verscheidene landen plaats vond, of eerlang tussenbeide zal komen (39), ook voor de Belgische wetgever de *spoed* van zodanige regeling hem door de omstandigheden nagenoeg is opgedrongen geworden?

Inderdaad, terwijl het « Studiecentrum voor Kern-

energie» te Mol, na twee proefreactoren te hebben gebouwd, sinds einde 1961 klaar gekomen was met de experimentele energiereaktor BR.3, kon deze eerst in werking worden gesteld wanneer de Noord-Amerikaanse firma «Westinghouse Electric» de kernbrandstof zou leveren, levering die echter, krachtens een beding van de met deze firma gesloten overeenkomst, slechts zou geschieden voor zover haar eventuele civielrechtelijke aansprakelijkheid gedekt en gewaarborgd zou zijn door bemiddeling van het Centrum (40). De bezorgdheid om het, van wetenschappelijk, economisch, sociaal en financieel standpunt uit, volstrekt geboden in gebruik nemen van die belangrijke kernreactor niet te vertragen, en daarentegen de gebleken onmogelijkheid om, op het huidige ogenblik, en naar de bestaande gemeenrechtelijke regeling, de aansprakelijkheid van een eventueel atoomongeval ten aanzien van derden boven 500 miljoen frank per schadegeval te kunnen dekken door middel van verzekeringsovereenkomsten of andere procédés van privaatrecht, hebben onze Regering ertoe genoopt, op 4 oktober 1961, een ontwerp van wet «betreffende de burgerlijke aansprakelijkheid van het Studiecentrum voor Kernenergie» aan het advies van de Raad van State voor te leggen, en vervolgens op 9 februari 1962 bij de Senaat in te dienen (41).

Na amper vijf maanden parlementaire besprekingen, is dit ontwerp, zonder zeer grondige wijzigingen, de wet geworden van 27 juli 1962, welke op 7 augustus j.l. in het «Staatsblad» bekendgemaakt werd en dus onlangs in werking is getreden.

17. De betekenis en de draagwijdte van deze wet reiken evenwel niet verder dan de perken van het vermeld concreet geval waarvoor ze bedoeld werd. Ze heeft dan ook een essentieel *voorlopig* en *tijdelijk kenmerk*, dat tijdens de parlementaire werkzaamheden, herhaaldelijk werd beklemtoond (42). Immers zij verplicht enkel het «*Studiecentrum voor Kernenergie*», (en geen enkele andere inrichting voor kernenergie) (43), vóór elke verdere voortzetting van zijn nucleaire bedrijvigheid (art. 1), verzekeringsovereenkomsten af te sluiten of persoonlijke zekerheden te verstrekken tot beloop van 500 miljoen frank (art. 9), om de betaling te waarborgen van de schadeloosstelling der slachtoffers van *echter alleen in België* geleden nucleaire schade, welke, bij de kerenergetische bedrijvigheid, in vrij brede zin opgevat (artt. 2 en 3), *voortvloeit uit of veroorzaakt wordt* door de onrechtmatige daad gepleegd, *hetzij* door het Centrum, wegens een schuld van een van zijn organen of aangestelden, of wegens het gebrek van de zaak onder zijn hoede, *hetzij* door om het even welke derde (transporteur, leverancier, bezoeker, enz.), die eveneens aansprakelijk is voor zijn persoonlijke onrechtmatige daad, voor andermans schuld, of door toedoen van de zaak die hij onder zijn bewaking heeft.

Mocht nu het geheel van de door een kernongeval veroorzaakte schade, — en deze omvat zowel de stoffelijke als de morele of extra-patrimoniale schade (44) —, het bedrag van 500 miljoen frank overtreffen, zo is de Staat, met uitsluiting van elk ander persoon, ertoe gehouden het gedeelte te herstellen dat dit bedrag te boven gaat (art. 11). Trouwens, afgezien van zodanige eventualiteit, is de Staat tot herstel van de schade verplicht, telkens de getroffene, wegens het in gebreke blijven der waarborgen of wegens de toepassing van contractuele bedingen, niet werd vergoed (art. 12). In beide gevallen, met het oog op de schatting van de door een ramp veroorzaakte schade en een spoedige schadeloosstelling der slacht-

offers, kan de Koning een administratieve of gerechtelijke bemiddelingsprocedure verplicht stellen, die aan de rechtsvorderingen vóór de burgerlijke rechtbank moet voorafgaan (art. 21).

18. Aan de Koning worden trouwens door de wet andere niet onbelangrijke machten verleend, o.m.:

1) het recht om de aan het Centrum opgelegde verplichting bij gemotiveerde beslissing uit te breiden tot de *buiten het Rijk* geleden schade (art. 3, laatste alinea);

2) het minimumbedrag van 500 miljoen frank te wijzigen, echter zonder terugwerkende kracht (art. 15);

3) de wijze te bepalen waarop de Staat op elk ogenblik kennis zal nemen van aard en bedrag der waarborgen, alsmede van het bedrag der aan de getroffenen door de verzekeraars en de persoonlijke zekerheden uitgekeerde vergoedingen (art. 20, alinea 1); ook te bepalen hoe de getroffenen kennis kunnen nemen van de verzekeringsovereenkomsten van persoonlijke zekerheidsstelling door de wet bepaald (art. 20, alinea 2).

19. Aandacht verdient bovendien de bepaling van de wet (art. 4), naar luid derwelke de verzekeraars en de persoonlijke zekerheden *gesubrogeerd* zijn in de verplichting van het Centrum of van de derde aansprakelijke de door de wet bedoelde schade te herstellen, wat praktisch tot gevolg heeft de vordering van het slachtoffer tegen de foutieve dader van de atoomschade af te schaffen. In het stelsel van de wet, wordt deze afschaffing als volgt verantwoord: de wet geeft de zekerheid dat het slachtoffer steeds volledig zal vergoed worden (op voorwaarde nochtans, — en dit is het verder besproken hoofdzakelijk euvel van de wet — (zie onder n° 24) —, dat de getroffene het bewijs levert van de schuld, of, van het gebrek waarmede de zaak behebt was, terwijl het atoomfeit niet aan toeval of overmacht te wijten is); het is derhalve nutteloos aan het slachtoffer een rechtsvordering tegen de juridische aansprakelijke dader te laten, terwijl diens schuld totaal buiten verhouding zou kunnen zijn met de ontzaglijke omvang van de eventuele ramp en met het bedrag van de te vergoeden schade. Ter rechtvaardiging van deze afschaffing, wordt daaraan toegevoegd dat deze derde aansprakelijke verzekerd kan zijn (autoverzekering, verzekering tegen burgerlijke aansprakelijkheid, enz...), zodat in feite het herstel van de uiteraard steeds aanzienlijke kernschade ten slotte ten laste zou vallen van de verzekeraars, die, ten aanzien van het nieuw risico ontstaan uit het bestaan zelf van de atoominstellingen van het Centrum, onmiddellijk de premietarieven van hun polissen zouden dienen te herzien (45).

Daarentegen was het vanzelfsprekend noodzakelijk dat het slachtoffer over een rechtstreekse vordering tegen de verzekeraars en de persoonlijke zekerheden van het Centrum zou beschikken, alsook tegen de Staat, wat bij art. 17 van de wet uitdrukkelijk wordt bepaald (46).

20. Aan de andere kant, wordt aan de Staat de mogelijkheid tot *vrijwillige tussenkomst* in elke vordering op de wet gegrond uitdrukkelijk verleend (art. 18, alinea 1), doch, zelfs wanneer de Staat niet in de zaak tussenbeide is gekomen, bepaalt de wet dat de gerechtelijke beslissingen, die op deze wet gegrond zijn, «kracht» van gewijsde hebben tegenover de Staat (art. 18, alinea 2) (47), zodat het slachtoffer, dat tegen de verzekeraar een rechtsgeding heeft in-

gesteld, waarin de Staat als vrijwillig tussenkomende partij niet optrad, er niet meer toe verplicht wordt het rechtsgeding tegen de Staat opnieuw in te stellen (48).

21. Diende nu echter de verzekeraar, op grond van art. 16 der wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, van de last tot vergoeding bevrijd te worden, ingeval de atoomschade veroorzaakt werd door de *grote schuld* van de verzekerde? (49)

De wet van 27 juli 1962 heeft deze vraag ontkenkend beantwoord, en de toepassing van art. 16 der verzekeringswet uitgesloten (art. 5, alinea 1), doch, in zodanig geval, kunnen de verzekeraars en persoonlijke zekerheden van het Centrum, alsook de Staat, die de getroffen schadeloos gesteld hebben, een regresvordering instellen tegen degene die de schade heeft veroorzaakt, maar niet tegen diens verzekeraar, noch tegen zijn meesters of committenten (art. 5, alinea 2) (50).

22. Ten slotte, wat de *procedureregelen* betreft, huldigt de wet het beginsel van de uitsluitende bevoegdheid van de burgerlijke rechtbank te Brussel om in eerste aanleg kennis te nemen van op deze wet gegronde vorderingen (art. 16).

Tijdens de parlementaire werkzaamheden en besprekingen, is het hoofdzakelijk deze centralisering van al de rechtsgedingen in de schoot van de rechterlijke instanties van de hoofdstad die aanleiding gegeven heeft tot voorgedragen amendementen en discussies, strekkende tot weglating van deze bepaling, althans tot toekenning van uitsluitende bevoegdheid aan de rechtbank te Turnhout, in wier arrondissement het Studiecentrum voor Kernenergie te Mol gevestigd is (51).

Tot rechtvaardiging van de enige bevoegdheid van de rechtbank te Brussel, — wat, naar mijn oordeel, en in strijd met hetgeen voorgehouden werd, noch tegen art. 8, noch tegen art. 94 van de Grondwet indruist (52) —, werden verscheidene argumenten naar voren gebracht: onontbeerlijke verzekering van de *eenheid* van het gerechtelijk onderzoek en van de rechtspraak; meer gemakkelijke en praktische aanstelling van *deskundigen*; *tweetaligheid* van de rechtbank te Brussel; ten slotte noodzakelijkheid van centralisering der geschillen vóór één enkele rechtbank door het feit dat de *waarborg van de Staat* eerst intreedt wanneer het bedrag van de atoomschade 500 miljoen frank overschrijdt, zodat, bij handhaving van het principe der verspreiding tussen verschillende rechtbanken van geschillen waarbij de aanspraak op schadeloosstelling in ieder van die rechtsgedingen het bedrag van 500 miljoen frank *niet* te boven gaat, de Staat, vóór ieder der rechtscolleges, zal kunnen voorhouden dat zijn verbintenis tot waarborg niet ter sprake komt (53).

23. Dat, buiten laatstvermeld bezwaar, dat ons werkelijk van belang schijnt, de andere argumentering evenwel voor ernstige betwisting vatbaar kan zijn, is uit het debat in de Senaat, op 12 april 1962, gebleken (54).

Doch, hoe dan ook, wat, naar onze bescheiden mening, in zodanige aangelegenheid hoofdzakelijk pleit voor de bevoegdheid van één enkele burgerlijke rechtbank, zij het nu ook die van Brussel, is :

1) *vooreerst*, de vaststelling dat, de burgerlijke partijstelling van slachtoffers of benadeelden inzake schade veroorzaakt door, of voortvloeiende uit atoomfeiten, vóór andere rechtscolleges dan de rechtbank

te Brussel, zich praktisch niet zal voordoen; de uitsluiting van zodanige burgerlijke partijstelling werd zelfs tijdens de besprekingen in de Senaat in onduidelijke bewoordingen als de interpretatie van art. 16 der wet van 27 juli 1962 door de heer Minister van Justitie opgegeven (55). Nochtans, ter vergadering van de Kamer dd. 12 juli 1962, heeft de heer Minister nader bepaald dat, zo het aan de slachtoffers vrij blijft zich burgerlijke partij te stellen vóór de strafrechter die kennis zou nemen van strafvervolgelingen ingesteld tegen de als schuldig beschouwde dader(s) van een kernongeval, zij evenwel, bij afwezigheid van dergelijke burgerlijke partijstelling, hun civielrechtelijke vordering nog enkel en uitsluitend zullen kunnen ahangig maken vóór de burgerlijke rechtbank te Brussel (56);

2) *vervolgens en vooral* het feit dat de tijdelijke en voorlopige wet van 27 juli 1962, vroeg of laat vervangen wordt door die, welke, na of samen met de goedkeuring van het reeds vermeld O.E.E.S. Verdrag van Parijs van 29 juli 1960, aangevuld door de schikkingen getroffen in Euratomverband, zal worden uitgevaardigd, en deze internationale overeenkomsten nu juist de aanwijzing bepalen van *één enkel en uitsluitend bevoegd forum*, vastgelegd door de wetgeving van ieder Verdragsstaat, op wiens grondgebied de betrokken kerninstallatie gelegen is (art. 18, lid a - Verdrag van Parijs) (57).

Derhalve, wanneer de Belgische wetgever van 1962 de toekomstige competentieregeling is vooruitgelopen, door uitsluitend bevoegdheid toe te wijzen aan één enkele burgerlijke rechtbank van het Rijk, deze die trouwens geografisch en onder oogpunt van taalgebruik in gerechtszaken de meest geschikte blijkt, wil het ons voorkomen dat hij een gepaste maatregel heeft getroffen.

24. En nochtans, met betrekking tot een der werkelijk essentiële aspecten van het rechtsprobleem gesteld door de toepassing van de kernenergie en het in bedrijf nemen van kernenergetische inrichtingen, is de wet van 27 juli 1962, — en dit is U ongetwijfeld opgevallen —, schroomvallig geklemd gebleven in de principes welke, in ons burgerlijk recht van 1804, de *subjektieve aansprakelijkheid* uit onrechtmatige daad, gegrond op het begrip schuld of vermoeden van schuld, beheersen.

Nagenoeg opgezweept door de spoed van het partikulier geval dat, in het algemeen economisch en sociaal belang van de Natie, geen verder uitstel bij zijn tussenkomst bleek te kunnen dulden (58), heeft de wetgever zich ten slotte ertoe beperkt, in het domein van de aansprakelijkheid ten aanzien van door nucleaire schade getroffen derden, de *verplichte verzekering* over te hevelen, die de wet van 1 juli 1956 voor de aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen reeds gehuldigd had.

Voor het overige is, in het stelsel van de wet, het slachtoffer van de atoomschade er nog steeds toe gehouden in de eerste plaats het *bewijs* te leveren van de *schuld* of van het *gebrek* waarmee de zaak was behebt, zodat, « bij een zo veeleisende regeling de « voorgeschreven waarborgen heel wat van hun doelmatigheid inboeten » (59).

Is het immers nodig er op te wijzen dat in geval van ramp door een atoomfeit veroorzaakt, of van een of andere kwaal, zoals kanker of leukemie, voortvloeiende uit de stralingen der radioactieve eigenschappen van nucleaire brandstoffen, producten of afvalstoffen, de slachtoffers niet eens in staat zullen zijn de schuld van de auteur der schade, of het gebrek

van de zaak die hij onder zijn bewaking had, te bewijzen? Afgezien van het onverhoeds kenmerk van de ramp, zullen de destructieve gevolgen waarschijnlijk zo erg zijn dat er noch overlevende getuigen, noch overblijvende personen, het inzamelen van de bewijzen nog mogelijk zullen maken, terwijl, wanneer, in het ander geval, de kwaal zich zal voordoen, de verstreken tijdspanne of de afstand tussen de bron van het kwaad en de plaats waar het uitwerksel ervan rijst, de wetenschappelijke bepaling van de schuld praktisch uitsluit.

In geen domein kan dan ook het beginsel van de *objectieve of causale aansprakelijkheid* (« absolute or strict liability »; « Kausalhaftung oder Gefährdungshaftung ») gegrond op het *geschapen risico*, meer aanvaard en gerechtvaardigd worden dan inzake de schadelijke gevolgen bij toepassing van de kernenergie.

Al de auteurs die tot nog toe deze aangelegenheid hebben bestudeerd⁽⁶⁰⁾, al de buitenlandse wetgevingen welke dienaangaande reeds uitgevaardigd werden⁽⁶¹⁾ en, ten slotte, het O.E.E.S.-Verdrag van Parijs zelf⁽⁶²⁾, hebben uiteindelijk het principe van de *objectieve aansprakelijkheid* aanvaard.

Het valt dan ook oprecht te betreuren, — en deze teleurstelling werd trouwens uitgebracht door verscheidene leden der Wetgevende Kamers, zowel in de schoot der Commissies als bij de bespreking ter openbare vergadering⁽⁶³⁾, dat, in een land zoals het onze, waar dergelijk beginsel in verscheidene andere risicoscheppende bedrijvigheden de grondslag vormt van de in dat verband uitgevaardigde wetgeving, zoals b.v. inzake arbeidsongevallen, mijnen, luchtvaartongevallen, en verdeling van elektrische energie⁽⁶⁴⁾, de wet van 27 juli 1962, ofschoon zij ook voorlopig en tijdelijk wordt genoemd, het principe van de aansprakelijkheid volgens het *geschapen risico* inzake kernongevallen niet heeft aanvaard, en aldus de eventuele slachtoffers niet bij machte zullen zijn de vereiste bewijzen van schuld bij te brengen om hen toe te laten de anders beslist buitengewone voordelen en waarborgen van de wet te genieten. Het is ongetwijfeld de wens van alle juristen en rechtspratici dat zodanig stelsel zo spoedig mogelijk een einde moge nemen.

25. Inmiddels kan nochtans met voldoening worden vastgesteld dat, tussen de verschillende personen welke voor de aansprakelijkheid van een kernongeval in aanmerking kunnen komen, een bepaald streven naar *kanalisering* van die aansprakelijkheid bestaat, door *één enkel verantwoordelijke* aan te duiden, wat niet enkel ten behoeve strekt van de slachtoffers, die aldus gemakkelijk kunnen nagaan wie zij tot schadeloosstelling moeten aanspreken, doch ook de noodzaak van elkander wellicht overlappende verzekeringen in aanzienlijke mate vermindert. Dit streven ligt volkomen in de lijn van het O.E.E.S.-Verdrag van 29 juli 1960, waarbij *slechts één persoon* door derden kan worden aangesproken tot vergoeding van de door een kernongeval veroorzaakte schade, met name de *exploitant van de betrokken kerninstallatie* (artt. 3 en 6, leden a en b), d.i. *de persoon die door de bevoegde overheid als zodanig is aangewezen of erkend* (art. 1, lid a).

Ook bij de regeling der risico's tijdens het vervoer van splijtbare stoffen, is de keuze van de enige aansprakelijke persoon gevallen op de *exploitant* die deze stoffen, welke bij het ongeval zouden betrokken zijn, heeft verzonden.

Dat evenwel die regeling bij het vervoer verscheidene andere kiese problemen heeft gesteld, hoeft niet

te verwonderen, o.m.: het vervoer naar en van uit *niet-Verdragstaten*; de verhouding van het Verdrag tot andere internationale overeenkomsten inzake vervoer; vervoer over het gebied van een Verdragstaat die een hogere zekerheid eist dan de Staat waar de verzendende inrichting gevestigd is.

Het Verdrag heeft dan ook daarvoor een vrij ingewikkelde regeling bepaald, waarbij hoofdzakelijk kan worden vermeld dat, in geval van verzending van buiten het gebied van een Verdragstaat naar een kerninrichting binnen dit gebied, de *ontvangende exploitant* aansprakelijk is.

26. Terwijl, zoals zo pas vermeld, de objectieve aansprakelijkheid voor schade uit kernongeval aan het Verdrag tot grondslag ligt, kan nochtans bezwaarlijk worden betwist, — en de meerderheid van de auteurs zijn het daarover eens⁽⁶⁵⁾ —, dat, in sommige omstandigheden, deze causale aansprakelijkheid moet worden gemilderd, n.l. *in geval van overmacht*.

Zo deze beperking principieel kan worden verantwoord, blijkt nochtans inzake kernongevallen het overmachtsbegrip van gemeen recht niet te kunnen aanvaard worden, en zou het, naar ons oordeel, niet voldoende zijn dat de aansprakelijke exploitant of zijn aangestelden het ongeval redelijkerwijze niet konden voorkomen of afwenden.

Het Verdrag heeft dan ook terecht de omvang van dit gebruikelijk overmachtsbegrip tamelijk ingekort:

« Voor zover — aldus het *artikel 9* — de nationale wetgeving niet het tegendeel heeft bepaald, is de exploitant niet aansprakelijk voor schade, veroorzaakt door een kernongeval ten gevolge van handelingen » verband houdende met een *gewapend conflict, inval, burgeroorlog of opstand, of ten gevolge van een ernstige natuurramp van uitzonderlijke aard.* »

Bovendien, waar aan de wetgever van ieder Verdrag-Staat de mogelijkheid wordt verleend andersluidende bepalingen uit te vaardigen, blijkt evenwel uit de officiële toelichting tot de aanhef van dit artikel 9 dat de nationale wetgeving de beperkingen van de gevallen van overmacht *slechts strakker* mag aanhalen.

27. Mag de aansprakelijkheid van de exploitant van de kerninrichting nu verder ook worden beperkt door de *schuld van het slachtoffer*?

Uit de officiële toelichting tot het Verdrag blijkt dat de bevoegde rechter, *overeenkomstig de nationale wetgeving*, dient te beslissen of schuld van de benadeelde aan het ongeval of aan schade van invloed zal zijn op zijn schadevergoeding, dit op grond van *artikel 11* van het Verdrag.

Moet, zoals sommigen het voorstellen, de aansprakelijkheid van de exploitant gemilderd of zelfs uitgesloten kunnen worden naar gelang de schuld van het slachtoffer al dan niet *doorslaggevend* was bij het veroorzaken van de schade? ⁽⁶⁶⁾

Volstaat het de *schuld van het slachtoffer op zich zelf te meten*, zonder verhouding tot de schade, en, in zodanig geval de graad van verdeling der verantwoordelijkheden te bepalen naar de respectievelijke fouten ⁽⁶⁷⁾? Of dient ten slotte aan deze vrijstelling van de exploitant zelfs niet te worden verzaakt, zoals voorgesteld door *Professor Belli* in zijn verslag aan de « Organisatie voor Europese Economische Samenwerking »?

Want, — en wij menen die zienswijze te mogen bijtreden: ofwel, heeft een derde bedrieglijk of opzettelijk gehandeld —, b.v. door sabotage, en, in dergelijk geval, vervalt het causaal verband, daar de oorzaak van de schade het bedrog of het opzet van de

derde zelf is, terwijl de kernbedrijvigheid slechts een voorwaarde en niet een oorzaak is van het ongeval; ofwel, gaat het om een loutere onvoorzichtigheid van het slachtoffer, en in dat geval verbreekt die schuld geenszins het oorzakelijk verband, daar de exploitant van de kerninrichting alle maatregelen moet treffen om dergelijke schuld van een derde onmogelijk te maken (68).

Tot daar enkele stipte doch kiese vragen, die door onze wetgever eerlang in de ene of in de andere zin zullen dienen te worden opgelost, en waarover zeker het laatste woord bepaald nog niet is gezegd.

28. Het wil ons nochtans voorkomen dat, ten aanzien van het te aanvaarden beginsel van de objectieve aansprakelijkheid, de *verplichting* voor slachtoffers van een atoomfeit het *bewijs* te leveren van een *oorzakelijk verband* bezwaarlijk zal kunnen opgeheven worden.

Deze verplichting ligt immers « hecht verankerd » in het O.E.E.S.-Verdrag (69). Dit moge blijken uit de definitie zelf die door het Verdrag van het *kernongeval* gegeven wordt, te weten: « een schadebrengend feit of een opeenvolging van zulke feiten met » dezelfde oorzaak, mits dat feit of die opeenvolging » van feiten of de daardoor veroorzaakte schade voort » komt uit of het gevolg is van radioactieve eigen » schappen of een combinatie van radioactieve eigen » schappen met giftige, explosieve of andere gevaar » lijke eigenschappen van splijtstoffen of radioactieve » produkten of afvalstoffen. » (art. 1 (i)).

Verder luidt *artikel 3* van het Verdrag als volgt: « De exploitant van een kerninstallatie is, overeen » komstig dit Verdrag, aansprakelijk voor elke schade » toegebracht aan (personen en goederen)... indien » bewezen wordt dat bovenbedoelde schade is veroor » zaakt door een kernongeval waarbij hetzij in de » installatie aanwezige splijtstoffen of radioactieve » produkten of afvalstoffen, hetzij van die installatie » afomstige splijtbare stoffen betrokken waren... » (70)

Het dient echter nauwelijks te worden gezegd dat verscheidene ziekten, o.m. kanker en leukemie, veroorzaakt *kunnen* worden, *doch niet noodzakelijk*, doordat de patiënt *jaren* tevoren aan radioactieve stralingen werd blootgesteld, hetzij één enkele blootstelling, hetzij door herhaling ervan. Het bewijs leveren dat zodanige ziekte haar oorzaak vindt in, of voortspuit uit *een wel bepaald kernongeval* is althans in de huidige stand van de wetenschap in talrijke gevallen nagenoeg onmogelijk (71).

Waarom zou, met het oog op de oplossing van dit probleem, door onze wetgever de noodbrug niet worden aangewend, welke door het § 53 van het *West-Duits « Atomgesetz »* naar een casuïstische oplossing, werd geslagen, waar deze bepaling van de kernenergie wet van een land, dat zoals het onze lid is van de O.E.E.S. en van de Euratom, voorschrijft dat schaden, welk naar de huidige stand der wetenschap moeten worden toegeschreven aan bestraling door radioactieve stoffen en waarvan de veroorzakers niet kunnen worden achterhaald, dienen te worden aangemeld bij en onderzocht door de bevoegde Minister (in casu de Minister voor Kernenergie en Waterstaat)? Naar ik meen, ligt in dergelijke regeling voor onze wetgever wel iets uit te diepen.

29. Ter aansluiting met deze bijzonder kiese gelegenheid, rijzen nog twee andere vragen:

1) de eventuele beperking van de objectieve aansprakelijkheid inzake kernongevallen, *wat het m a x i -*

m a l e b e d r a g d e r v e r g o e d i n g e n a a n d e s l a c h t - o f f e r s b e t r e f t ;

2) de beperking van deze aansprakelijkheid *in de tijd*.

1° Ofschoon strijdig met het principe van de onbegrensde aansprakelijkheid, in ons klassiek burgerlijk recht en in de « Common Law » algemeen aanvaard, is de beperking van het maximale bedrag der vergoedingen nochtans geen nieuw verschijnsel in ons recht: zij komt inderdaad o.m. voor in onze wetgeving op de arbeidsongevallen en in die welke betrekking heeft op de zeevaart en op de luchtvaart (72).

Zo men aan de toepassing van de kernenergie tot vreedzame doeleinden de onontbeerlijke vooruitgang wil verzekeren welke de bevordering van de wetenschap en tevens van de algemene economische en sociale welstand vereist, kan dit doel enkel worden bereikt indien men de zware lasten welke de objectieve aansprakelijkheid op de exploitant van een kerninstallatie legt, verdraagbaar maakt door hem toe te laten verzekeringen aan te gaan, die alhoewel begrensd, hem evenwel in een geruststellende mate beschermen. Zoniet dreigt het gevaar dat, wegens de praktische onmogelijkheid een degelijke verzekering te kunnen sluiten, de nijveraars zich van elke bedrijvigheid in het domein der kernenergie zullen onthouden, ofwel hun verdediging zullen zoeken in de oprichting van ondernemingen, welke slechts over een louter *nominaal* maatschappelijk kapitaal zouden beschikken. Een *onbeperkte* aansprakelijkheid zou derhalve, *boven* een aan de exploitant opgelegd bepaald waarborgsbedrag, voor de slachtoffers slechts een fictieve bescherming betekenen, vermits zij gevaar lopen ten slotte door middel van een luttel faillissementsdividende te worden vergoed.

De talrijke deskundigen en studiegroepen, de economen en zakenlieden, de juristen en assuradeurs, welke dit probleem grondig hebben ingestudeerd, zijn dan ook allen, op grond van overtuigende beschouwingen, tot het besluit gekomen dat aan het bedrag der te verzekeren vergoedingen voor kernongevallen een bepaalde hoogtegrens dient te worden gesteld (73), terwijl ook in de thans bestaande buitenlandse kernenergiewetten zodanig « plafond » werd bepaald (74).

Indien nu een kernkatastroof zich mocht voordoen, en het geheel der schade dit maximale bedrag zou overtreffen is het vanzelfsprekend dat de schadeloosstelling buiten het domein zou vallen van de private verzekering; het geldt in zodanig geval een nationale ramp, die de tussenkomst van de Staat noodzakelijk en gebiedens vereist, op grond van zijn algemene solidariteitsverplichting van hulp en bijstand (75):

« Car l'Etat, — zo schrijft Dr. Belser, de gekende » Zwitserse specialist inzake verzekeringen van de » atoomrisico's —, accepte en connaissance de cause » les conséquences possibles de l'érection d'un réacteur, » acceptant par là même qu'une partie indéterminée » de la population puisse être atteinte par la contamination radioactive, donc sacrifiée dans l'intérêt » commun.

» Ce danger public doit être pris en charge par l'Etat » qui admet que soit établi un risque qui ne peut être » dominé complètement. Sa responsabilité constitue son » tribut au développement de forces nouvelles pouvant » échapper au contrôle humain, développement qu'il » favorise en légiférant en la matière ». (76)

In ons land, is, zoals vermeld (zie onder n° 17), de wet van 27 juli 1962, reeds de aldus geschetste weg beslist opgegaan, vermits de wettelijk geëiste waar-

borgen ten minste 500 miljoen frank moeten bedragen (art. 9), en verder, indien de schade van een kernongeval de door de verzekeraars en de persoonlijke zekerheden uitgekeerde vergoedingen dit bedrag mocht overtreffen, de Staat tot verdere schadeloosstelling verplicht is (art. 11).

Zijnerzijds, stelt het O.E.E.S.-Verdrag van 29 juli 1960 de grens van de aansprakelijkheid op 15 miljoen in betalingseenheden van 50 frank, zijnde de Amerikaanse dollar (rekeneenheden E.M.O.), doch machtigt de Verdragstaten « met inachtneming van de mogelijkheden welke de exploitant heeft om de... vereiste » verzekering af te sluiten of andere financiële zekerheid te verkrijgen » bij de nationale wet een ander bedrag te bepalen, dat echter nimmer lager mag zijn dan 5 miljoen dollar (art. 7, *alineas a en b*).

Ten slotte, onderzoeken thans de zes Lid-Staten van Euratom de mogelijkheid om een aanvullende schadeloosstelling naast die van voormeld Verdrag te voorzien, waardoor het bedrag van de aansprakelijkheid van 15 miljoen dollar tot 70 en 120 miljoen, hetzij ongeveer 3 miljard 500 miljoen en 6 miljard BF zou worden opgedreven (77).

30. 2° *Heel wat neteliger is de beperking van de aansprakelijkheid in de tijd.*

Bij de bespreking van de bewijslast met betrekking tot het oorzakelijk verband tussen een kernongeval of een bepaalde bestraling door radioactieve stoffen en de uitwerking ervan, werd de aandacht reeds gevestigd op het door al de medici gemeld gevaar dat zodanige uitwerkingen eerst aan het licht kunnen treden na verloop van verscheidene jaren zonder enig vroeger voorkomend symptoom.

Het valt dan ook dadelijk op dat de *verjaring of het verval* van de vordering tot schadeloosstelling uitermate belangrijk is voor de slachtoffers of gelaedeerden, hetwyl hun belang op dit gebied in botsing komt met dit van de exploitanten der kerninstallaties en hun assuradeuren.

In de huidige toestand van onze wetgeving, zou de verjaring van de vordering tot vergoeding wegens kernschade, naar gelang de omstandigheden, bereikt worden na verloop van *termijnen*, waarvan de *korte of de lange duur* vatbaar kan zijn voor kritiek: gaat het om lichamelijke letselen, veroorzaakt door een gebrek aan vooruitzicht of voorzorg (artt. 418-420 S.W.B.), zo zal de burgerlijke vordering volgende uit dit misdrijf verjaren na verloop van vijf jaar te rekenen van de dag waarop het misdrijf werd gepleegd (78), terwijl deze verjaring voor het overige beheerst blijft door de regelen van de verjaring der publieke vordering (79); geldt het echter schade uit loutere aantasting van goed, zo is, gelet op de afwezigheid van deliktuele aard der feiten, de verjaringstermijn van de vordering die er uit voortspuit, *dertig jaar* (80).

Toestand, waarvan, bij de vorderingen tot vergoeding van schade uit kernongevallen, het *paradoxaal kenmerk* gans in het bijzonder opvalt, vermits voor de schade uit aantasting van goed, waarvan het ontstaan en de ontwikkeling in een vrij korte tijd na de feiten kan worden vastgesteld, de dertigjarige verjaringstermijn van toepassing is, en deze beslist te langdurig is, terwijl voor de schade uit aantasting van lijf en gezondheid, waarvan de eerste verschijnselen slechts na verloop van vele jaren kunnen waargenomen worden, een korte termijn van vijf jaar geldt, en deze is blijkbaar te kortstondig (81).

Men moet er zich evenwel voor mijden maar al te

spoedig te grijpen naar de door sommigen naar voren gebrachte en door haar eenvoudig bekorende oplossing de enige dertigjarige verjaring van gemeen recht eenvormig te bepalen voor *al* de vorderingen tot schadeloosstelling wegens kernongevallen, onverschillig of ze al dan niet uit een misdrijf volgen. Er werd inderdaad reeds gewezen (zie onder n° 28) op de moeilijkheid, zoniet de onmogelijkheid, om, na verloop van talrijke jaren, voor ziekten of kwalen die hun oorzaak *kunnen* doch *niet noodzakelijk* behoeven te vinden in een bepaald kernongeval, of voortspruiten uit vele jaren te voren mogelijk ondergane radioactieve stralingen, een *betrouwbare anamnese* te bekomen. Derhalve, op de keper beschouwd, is een langdurige verjaringstermijn niet *altijd* en *noodzakelijk* van aard om de belangen van het slachtoffer te dienen.

Daarentegen, is een langdurige verjaringstermijn, van dertig jaar b.v., voor de exploitant van de kerninstallatie en voor zijn verzekeraar een *ondraaglijke last*, daar zij aldus tot schadeloosstelling zouden kunnen gehouden worden dertig jaar na het buiten bedrijf stellen van een kernreaktor, of dertig jaar na het verstrijken van de verzekeringspolis.

Wat meer in het bijzonder de assuradeur betreft, zou deze blootgesteld worden aan de invloed van gegevens en gebeurtenissen, welke aan zijn techniek volkomen vreemd, ja zelfs er strijdig mede zijn (82).

Wanneer men aldus tegelijk rekening houdt met de belangen der slachtoffers en met een degelijke juridisch-sociale orde (83) wil het mij voorkomen dat de wijze waarop het O.E.E.S.-Verdrag van 29 juli 1960 deze kiese aangelegenheid heeft opgelost kan bijgetreden worden.

Het eerste lid van artikel 8 van het Verdrag bepaalt inderdaad :

« Het recht op schadevergoeding krachtens dit Verdrag *vervalt* (84) indien niet binnen *tien jaar* na de datum van het kernongeval een rechtsvordering is ingesteld.

» Ingeval van schade veroorzaakt door een kernongeval waarbij splijtstoffen of radioactieve producten of afvalstoffen zijn betrokken, welke op het tijdstip van het ongeval gestolen, verloren of verlaten zijn, bedraagt de vervaltermijn van het recht op schadevergoeding *tien jaar* te rekenen van het tijdstip waarop die goederen gestolen, verloren of verlaten werden.

» Bij nationale wet kan echter een termijn van *tenminste twee jaar* worden vastgesteld als *verval* of *verjaringstermijn* met ingang van de dag, waarop de persoon die schade heeft geleden kennis draagt of redelijkerwijze geacht kan worden kennis te dragen van de schade, ... met dien verstande dat de termijn van tien jaar niet zal worden overschreden behalve in de gevallen bedoeld in lid (c) van dit artikel. »

Het Verdrag erkent immers, in lid (c) van artikel 8, het recht van de Verdrag-Statens de termijn van tien jaar te *verlengen*, mits die Staat dan de maatregelen treft tot dekking van de hogere aansprakelijkheid welke zulks voor de exploitant ten gevolge heeft.

Aan deze vraag zal onze wetgever dan ook een bijzondere aandacht moeten besteden. Belangstelling zullen bij dit onderzoek beslist verdienen de regelingen welke dienaangaande reeds door buitenlandse wetgevingen werden getroffen (85).

* * *

Tot slot van deze enkele zeer losse beschouwingen

over hetgeen, op nationaal vlak, reeds verwezenlijkt werd en nog moet bereikt worden op het gebied van de aansprakelijkheid bij de toepassing van kernenergie, waar de tot nogtoe aangewende oplossingen nauwelijks de vrucht konden zijn van opgedane ervaring (86), meen ik de wens te mogen uitbrengen dat, ter vervanging van het als voorlopig en tijdelijk opgegeven stelsel der wet van 27 juli 1962, het een voor spoedige parlementaire behandeling alhier ten deel moge vallen, opdat, in het raam van een geboden hernieuwing of heraanpassing van sommige traditionele rechtsbeginselen, aan onze gemeenschap een wetgeving geschonken worde, die het onontbeerlijk fundament betekent voor een zakelijk-verantwoorde ontwikkeling van de kernenergie (87), waarmede de wetenschappelijke, economische en sociale toekomst van ons land zozeer is verbonden.

* * *

Er blijft mij thans nog met innigheid de vrome plicht te vervullen de nagedachtenis te huldigen van hen die jarenlang, bij het volbrengen van onze gemeenzame taak, vreugde en leed hebben gedeeld, en die tijdens het verlopen gerechtelijk jaar zijn heengegaan :

* * *

Op 12 november 1961 vernamen wij allen met diepe verslagenheid het schielijk overlijden, in zijn geboortestad Zottegem, van raadsheer *André Buysse*; hij was amper 54 jaar oud.

Gepromoveerd met onderscheiding tot doctor in de rechten ter Rijksuniversiteit te Gent in 1930, werd hij in 1934 in de tabel van de Orde der Advokaten bij het Hof van beroep te Brussel opgenomen. Het was voor mij een grote vreugde, in 1937, de benoeming van deze trouwe studievriend tot substituut-procureur des Konings te Brugge te mogen begroeten. Gedurende drie jaar had ik het voorrecht, in innig samenvoelen en denken met hem, zijn onverpoosde ijver, zijn onvoorwaardelijke toewijding aan de zware en ondankbare vereisten van zijn taak van parketmagistraat, en hierbij de rechtschapenheid van zijn karakter, de stevigheid van zijn gezond oordeel, en de weelderige hoedanigheden van zijn hart, te mogen bewonderen.

In de meest verheven betekenis van het woord, was « dienen » bij hem de leus. Waar nood aan de man kwam, sprong hij in de bres: zo werd hij tijdelijk afgevaardigd om, in 1941 en 1942, eerst te Kortrijk, vervolgens te Gent, in bijzonder moeilijke omstandigheden, de functies van substituut-procureur des Konings waar te nemen.

Dadelijk na de bevrijding werd hij aangesteld tot substituut-krijgsauditeur, en naderhand tot eerste-substituut-krijgsauditeur te velde.

Van uit het Parket te Brugge, waar hij, sinds 1946, het ambt van substituut, vervolgens van eerste-substituut-Procureur des Konings opnieuw waarnam, werd hij, in 1954, benoemd tot raadsheer in het Hof van beroep te Gent.

Met de gewetensvolle nauwgezetheid die hem eigen was om bij het onderzoek van elke zaak met diepe mensenkennis, rechtswetenschap en onaanvechtbare rechtvaardigheid, al de omstandigheden te wikken en te wegen vooraleer zijn overtuiging te vormen, en deze alsdan zorgvuldig te motiveren, heeft raadsheer Buysse het beste van zijn krachten gewijd aan het vervullen van de hoogstaande taak die hem alhier werd toevertrouwd.

De waardevolle medewerking van deze beminde collega, van deze eenvoudige man, waarin zoveel mense-

lijke hoedanigheden schuilden, hebben wij, helaas, te vroeg moeten ontberen.

Zijn levendig aandenken in het hart van eenieder van ons is de heerlijkste hulde die aan een diep betreunde vriend kan worden gebracht.

* * *

Een der oudste leden van de Kortrijkse Balie, de heer advocaat *Putman Maurice*, overleed op 23 oktober 1961. Ingevolge zijn wankele gezondheid was hem reeds in 1951, op zijn verzoek, ontslag verleend uit zijn ambt van plaatsvervangend rechter in het vrederecht van het tweede kanton Kortrijk. In dit ambt dat hij sedert zijn benoeming bij Koninklijk besluit van 13 december 1939 op een gewetensvolle en waardige wijze uitoefende, had hij zich ten zeerste verdienstelijk weten te maken.

De meesten onder de oudere leden van de Balie te Kortrijk zullen zich nog wel de grote reputatie als pleiter herinneren welke meester Putman genoot vooraleer hij de eerste maal, in 1935, door een beroerte werd getroffen. Na zijn uiterst langdurig en slechts gedeeltelijk herstel legde hij zich voornamelijk toe op de studie en de praktijk van het handelsrecht. In deze specialiteit verwierf hij alras een vrij belangrijk cliënteel.

Met zijn verfijnde opvoeding van Franse inslag — hij was immers van huize uit franstalig — en zijn buitengewone hoffelijkheid, stond hij bij zijn confraters in hoog aanzien.

Advocaat Putman Maurice werd te Kortrijk geboren op 21 april 1885.

* * *

Op 5 november 1961, overleed te Brugge de heer *ere-vrederechter Georges Cauwe*. Geboren te Brugge, op 2 januari 1880, behaalde hij het diploma van doctor in de rechten op 6 oktober 1903, en liet hij zich op 3 november 1906 bij de Balie te Brugge inschrijven.

Sedert 31 december 1913 plaatsvervangend rechter in het vrederecht van het derde kanton Brugge, werd hij op 27 juni 1921 tot vrederechter van het eerste kanton aldaar benoemd.

De heer vrederechter Cauwe was, gedurende zijn lange loopbaan, een voorbeeld van toewijding, plichtbesef en waardigheid. Beziel met een zeer hoge opvatting van de hem toevertrouwde taak, streefde hij er steeds naar, in de geschillen die hem werden voorgelegd, de verzoening te betrachten; hij deed het telkens met een uitgesproken begrip voor de menselijke zwakheden en met een alom geprezen zin voor rechtvaardigheid, waardoor hij het innig vertrouwen wist te winnen van de rechtzoekenden van zijn kanton, in de eerste plaats van de armen en de nederigen, die nooit te vergeefs op zijn vaderlijke en heilzame tussenkomst beroep hebben gedaan.

Op 2 februari 1950, na een heerlijke loopbaan, werd hem een welverdiende rust verleend, en werd hij tot het emeritaat toegelaten.

Bij al degenen die hem van dichtbij hebben gekend, laat de heer ere-vrederechter Cauwe de onuitwisbare herinnering van een uitstekend magistraat en van een volwaardig rechtschapen man.

* * *

Het schielijk overlijden van Meester *Joseph Vandermeersch*, advocaat en plaatsvervangend vrederechter te Izegem, wekte diepe verslagenheid in de gerechtelijke kringen.

Op 11 december 1961, in volle terechtzitting van de correctionele rechtbank te Kortrijk, op het ogenblik dat hij aanstalten maakte om, zoals naar gewoonte, een meesterlijk pleidooi voor te dragen, werd hij onder de ogen der leden van de rechtbank en tussen zijn vrienden-confraters, bliksemsnel door de dood getroffen.

In zijn lijkrede beschreef de heer Stafhouder van de Orde der Advocaten te Kortrijk dit hallucinant moment in de volgende aangrijpende bewoordingen :

« Het leek wel een dolle nachtmerrie dat die dode man in zijn haast versleten toga, door vriendenhanden in zijn val ondersteund en piëteitsvol neergelegd in het midden van de zittingszaal, onze confrater Meester Joseph Vandermeersch was, de immer jeugdige, de van levenskracht en sprankelende levenslust boordevolle, de pleitlustige, steeds zeer actieve Meester Vandermeersch. »

De figuur van de overledene in dit fragment te voeten uit geschetst door de woorden « de pleitlustige » en « de immer jeugdige » kon niet raker getypeerd worden. Immers, advocaat Vandermeersch die niet alleen gold als een knap jurist en een noest werker, was vooral een geducht en uitzonderlijk pleiter. Het pleidooi, met zwier en brio voorgedragen, staalhard gesmeed uit zijn scherpe geest, zijn kennis van het Recht, zijn taalvirtuositeit en zijn verfijnde cultuur, was zijn gevreesd wapen.

Zijn optreden voor de diverse rechtscolleges, zijn immer jeugdige verschijning, die ons zozeer vertrouwd was, zullen lang voortleven in ons aller herinnering.

Meester Joseph Vandermeersch werd geboren te Izegem op 9 april 1895. Gediplomeerd tot doctor in de rechten op 5 oktober 1921 en ingeschreven bij de Balie te Kortrijk sedert 1925, werd hij bij K.B. van 5 april 1930 benoemd tot plaatsvervangend vrederechter in het kanton Izegem.

Bij Koninklijk besluit van 24 mei 1961 werd hij tot Ridder in de Leopoldsorde benoemd.

* * *

Andermaal te Brugge, ontnam de dood aan de Balie een van haar gezaghebbende en alom geachte leden : de heer *advocaat August Borgers* overleed te Oostende, op 29 december 1961.

De heer advocaat Borgers werd in deze stad geboren op 26 juni 1892. Na zijn doctoraat in de rechten, behaald op 11 juli 1921, werd hij als stagist bij de Balie te Brugge ingeschreven op 26 oktober 1921.

Aan deze Balie bleef hij bestendig gehecht, en oefende hoofdzakelijk zijn beroep uit bij de rechtbanken van koophandel te Oostende en te Brugge, waar hij, steeds met een opvallende netheid van handwijze en keurigheid van het woord, optrad als oordeelkundig raadsman van belangrijke handelsondernemingen en nijverheidsinstellingen, wier belangen hij met ernst en bekwaamheid wist waar te nemen.

Voornaam in zijn omgang met zijn confraters en met de magistraten was de heer advocaat Borgers, in de uitoefening van zijn beroep, een toonbeeld van korrektheid.

* * *

Door het afsterven op 10 februari 1962 van *Meester Oscar Verdonck*, pleitbezorger bij de rechtbank van eerste aanleg te Gent en Voorzitter van de Kamer der Pleitbezorgers, zal in de toekomst menig jong advocaat een vaderlijke raadgever moeten ontberen die hem met meesterlijke hand kon leiden langsheen de kronkelpaden van de burgerlijke procesvoering.

Meester Verdonck werd geboren te Balegem op

9 april 1883, en begon zijn rijkge vulde loopbaan bij de rechtbank van eerste aanleg te Gent op 9 december 1919.

Met zijn ruime ervaring, zijn wijs inzicht en zijn scherpe zin voor de juiste probleemstelling, was hij voor de leden van de rechtbank en voor de advocaten een medewerker geworden van onschatbare waarde, zoals hij voor zijn cliënten, wier rechtmatige belangen hij met de nodige doorzetting behartigde, een veilige steun betekende.

Het ministerieel ambt dat hij met de hem kenmerkende ijver en distinctie waarnam, had hij, door zijn jarenlange onverdroten activiteit, steeds met werkelijke eerbied voor de magistratuur en mits stipte naleving van de wet, uitgebouwd tot een bijna onmisbaar element bij de rechtspleging.

Als het ware vergroeid met, en alomtegenwoordig in het Gentse gerechtsgebouw, was zijn rijzige figuur een levend symbool van de bedrijvigheid der burgerlijke Kamers van de rechtbank van eerste aanleg alhier.

De heer Verdonck vervulde eveneens gedurende vele jaren de functies van griffier bij de Werkrechterraad te Gent, waar zijn verdiensten niet minder op prijs werden gesteld.

Hij was houder van verscheidene eretekens.

* * *

Op 22 maart 1962 overleed de heer *Jan-Polydoro Van Raemdonck*. Hij werd geboren te Beveren-Waas op 17 april 1896, en volgde op 19 november 1921, zijn vader op als notaris ter standplaats Beveren-Waas. Twee jaar later werd hij bij Koninklijk besluit van 18 december 1923 tot plaatsvervangend rechter in het vredegerecht van het kanton Beveren-Waas benoemd.

Dit ambt heeft hij in de kantonale magistratuur gedurende vierendertig jaar met voorbeeldige nauwgezetheid en toewijding waargenomen. Zijn gezondheidstoestand dwong er hem ten slotte toe om zijn ontslag te verzoeken; het werd hem bij Koninklijk besluit van 9 juli 1957 eervol verleend.

De heer Van Raemdonck, die in zijn omgeving ten zeerste werd geprezen om zijn rechtschapenheid, zijn minzame omgang en zijn ingeboren voornaamheid, heeft aan de rechtspraak in zijn kanton aanzienlijke diensten bewezen.

De overledene was Ridder in de Leopoldsorde.

* * *

De ouderdomsdeken van de Gentse Balie, de heer *advocaat Vandeveldde Georges*, overleed te Gent op 26 maart 1962 in de leeftijd van 89 jaar, amper een paar dagen vóór het huldebetoon dat de Orde der Advocaten alhier voornemens was hem te brengen ter gelegenheid van zijn zestigjarig beroepsjubileum.

Geboren te Gent op 11 juli 1873, behaalde hij op 17 oktober 1896 het diploma van doctor in de rechten en liet hij zich in 1899, als stagist bij Meester Mechelynck Albert, op de Tabel van de Orde inschrijven.

In 1907 werd de heer Van de Velde benoemd tot Secretaris der Gestichten (Godshuizen) en vervolgens tot Algemeen Secretaris van de Commissie van Openbare Onderstand en van het Bureau der Weldadigheid in zijn geboortestad. Als dusdanig heeft hij, met een bewonderenswaardige toewijding, zich gedurende meer dan dertig jaar, over het lot ontfermd van ontelbare hulpbehoevenden aan wier nood en leed hij innig deelnam en welke hij steeds poogde te helpen. Na zijn eervol ontslag in 1938, keerde hij terug tot de Gentse

Balie, en nam er opnieuw deel aan het gerechtelijk leven, dat tot op het laatste toe zijn algehele belangstelling wegdroeg.

Hij was een fijngevoelig man, voortdurend beroerd door alles wat met kunst en cultuur verband houdt: als ervaren kunstestheet en verzamelaar van waardevolle etsen en boeken, werden zijn adviezen en kritieken ten zeerste gewaardeerd.

Als juridisch auteur bezorgde hij een « Studie over de Pandgeving », terwijl hij als literator verscheidene dichtbundels naliet.

Zijn confraters betreuren in hem een der getrouwste leden van de Orde.

Hij was houder van meerdere eervolle onderscheidingen.

* * *

De heer *Robrecht D'Haese*, geboren te Berchem bij Oudenaarde op 22 februari 1886, en overleden te Kortrijk op 19 juni 1962, was in leven rechter in de rechtbank van koophandel te Kortrijk.

Sedert 1932 plaatsvervangend rechter, werd hij bij Koninklijk besluit van 23 januari 1937 tot rechter in voormelde rechtbank aangesteld. Door het gezond verstand waarvan hij steeds blijk gaf, heeft de heer D'Haese in de schoot van het consulaire gerecht uitstekende diensten bewezen.

Hem werd dan ook op 12 februari 1947, met rangorde op 15 november 1942, het ereteken van Ridder in de Leopoldsorde verleend.

* * *

Door het schielijk overlijden op 1 juli 1962 van de heer *Emiel De Vrieze*, advocaat en lid van de Tucht-raad, werden de gerechtelijke kringen te Brugge voor de derde maal weerloos getroffen.

Amper 46 jaar oud, was Meester De Vrieze een der representatieve vertegenwoordigers van de groep der na-oorlogse advocaten bij de Brugse Balie alwaar hij zich, na zijn krijgsgevangenschap in Duitsland en na aanvankelijke stages te Leuven en te Kortrijk, had laten inschrijven.

Reeds tijdens zijn studententijd ontpopte hij zich tot een veelzijdig begaafde en weetgierige geest en bouwde hij geestdriftig aan de grondvesten van zijn toekomstige advocatuur, die hij als een echte roeping beschouwde. Later, als gewetensvol en rechtschapen advocaat, streefde hij zoveel mogelijk naar de « billijke » oplossing. Niettegenstaande zijn jeugdige leeftijd, werd hij, omwille van zijn hoogstaande eigenschappen, meermaals tot lid van de Raad van de Orde der Advocaten bij de rechtbank te Brugge verkozen.

In zijn hoedanigheid van plaatsvervangend-rechtskundig-bijzitter bij de Werkrechersraad te Tielt kon hij het volle bewijs leveren van zijn gespecialiseerde kennis van de arbeids- en sociale wetgeving.

Wat echter bij advocaat De Vrieze hoofdzakelijk opviel, was zijn sociaal-voelen, dat er hem toe dreef zich te ontfemen over het droevig lot van de verlaten kinderen door ze bij hem thuis onder te brengen, terwijl hij tevens het voorzitterschap waarnam van talrijke maatschappelijke werken.

Zijn rusteloze weetgierigheid ging niet slechts uit naar de nevenvakken van het Recht maar ook naar de diverse uitingen van de Kunst en van het cultureel leven.

Hij die steeds rekende op de toekomst, werd in de zomer van zijn leven aan zijn verwachtingen en aan de diepe genegenheid van zijn talrijke vrienden ontrukkt.

* * *

Op 5 juli 1962 overleed de heer *Henri Van Wetter*, in leven advocaat-pleitbezorger te Oudenaarde. Meester Van Wetter werd op 22 juli 1887 te Oudenaarde geboren als zoon van Emmanuel Van Wetter, een voor-aanstaand advocaat bij de Balie aldaar.

Tijdens zijn ruim vijftigjarige advocatuur, die voor de jongeren tot voorbeeld kan gesteld worden, gaf hij steeds blijk van correctheid, eerlijkheid en gewetensvolle ijver.

Doctor in de rechten in 1910, pleitbezorger bij de rechtbank van eerste aanleg in zijn geboortestad in 1914, werd hij bij K.B. van 16 juli 1919 benoemd tot plaatsvervangend rechter in dezelfde rechtbank.

Herhaaldelijk werd hij tot lid van de Raad van de Orde der Advocaten verkozen, en meerdere malen werd hij in de nationale Orden bevorderd.

* * *

Amper veertien dagen geleden bereikte ons de droevige mare van het afsterven van de heer *Kickx Gustaaf*, vrederechter emeritus van het kanton Evergem, die de leeftijd der sterken had bereikt en die op 13 augustus jl. overleed te Sint-Amandsberg in de ouderdom van negentig jaar.

Deze fijnzinnige magistraat, die bij Regentsbesluit van 14 november 1944 tot het emeritaat toegelaten werd, was in merg en been het echte toonbeeld van de nobele kantonnale rechter. Zich geduldig neerbui-gend over de rechtszoekenden, streefde hij er steeds naar, binnen het kader van de rechtsprincipes waarvan hij de wetenschap bezat, de verzoening tussen partijen te bereiken.

Een verdienstelijk en edel man is met hem heen-gegaan.

De heer Kickx was Ridder in de Leopoldsorde en houder van verscheidene andere eretekens.

* * *

Voor de Koning vorder ik dat het aan het Hof behage te verklaren dat het zijn werkzaamheden herneemt.

(1) R.W. 1961-1962, kol. 1939.

(2) *Jacques Basyn* - « *Energie nucléaire et problèmes juridiques* » - J.T. 1957, blz. 345.

(2-bis) Het woord « kernenergie » verdient, naar ons oordeel, de voorkeur op het woord « atoomenergie », omdat het wetenschappelijk beter verantwoord blijkt: energie komt immers vrij bij de splitsing van de « kernen » der atomen, waarbij dan tevens radioactieve straling ontstaat.

Ook de Nederlandse wetgever bezigt het woord « kernenergie », (zie het wetsontwerp - Kernenergiewet).

In zijn bijdrage « *Kernenergie en Wetgever* » (Ned. Juristenblad, 1960, blz. 832, voetnoot nr 3), stelt Mr. *E.P.M.W. Domsdorf* evenwel de vraag of vervanging van het nog steeds fascinerende woord « atoom », dat zozeer is ingeburgerd, door het « wetenschappelijk-verantwoorde maar kleurloze, immers ledere spanning en dynamiek ontberende woord « kernenergie » zinvol is ».

(2-ter) Zie o.m.: *Prof. Dr. Apr. A. Heyndrickx* - « *Toxicologie der straling, radioactieve isotopen en uitval* » - Pharmaceutisch Tijdschrift voor België - 1960 - blz. 78.

(3) *A. Kinsbergen* - « *Recht en Kernenergie* » - Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen, op 19 oktober 1957; R.W. 1957-1958, kol. 324 en 325.

W. Alexander - « *Wettelijke aansprakelijkheid bij toepassing van kernenergie* » - Ned. Juristenblad - 1961, blz. 842.

Naar luid van de jongste berichten zouden, sinds 1945, de Westelijke mogendheden tot nog toe tot 257 proefnemingen zijn overgegaan: 230 door de Verenigde Staten van Noord-Amerika, 22 door Groot-Brittannië, en 5 door Frankrijk. Sovjet-Rusland zou er, onder alle voorbehoud nachts, 111 hebben verricht, waarvan een veertigtal met atoombomben gaande tot een kracht van 58 megaton.

(4) Zie o.m. de tot nogtoe niet beantwoorde parlementaire vraag nr 54 gesteld door de heer volksvertegenwoordiger *Henry* op 19 juni 1962 aan de heer minister van Economische Zaken en Energie - Parl. Vragen en Antwoorden - Bull. nr 29 - Zitt. 1961-1962, 10 juli 1962, blz. 1418.

(5) *A. Kinsbergen* - Op. cit., kol. 326 en 327; *N. Biltris*,

stafhouder der Balie van Antwerpen, in zijn beschouwingen over de openingsrede van Mr. A. Kinsbergen, R.W. 1957-1958, kol. 337.

Naar luid van de persberichten d.d. 31 augustus 1962, zouden de Verenigde Staten van Noord-Amerika en Sovjet-Rusland principieel akkoord vallen om, op 1 januari 1963, al de proeven met atombommen stop te zetten?

(6) (7) *A. Kinsbergen* - Op.cit., kol. 326; *N. Biltris*, op.cit., kol. 337. Men denke bv. aan de onderbreking van de invoer van petroleum uit het Midden-Oosten, veroorzaakt door de sluiting van het Suez-kanaal in november-december 1956. Men raadplege eveneens de belangwekkende beschouwingen van het verslag van de heer *senator De Block*, uit naam van de Bijzondere Senaatscommissie belast met het onderzoek van het wetsontwerp houdende goedkeuring van de Verdragen tot oprichting der Europese Gemeenschappen, o.m. de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom), ondertekend te Rome, op 25 maart 1957; Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1957-1958, n° 34 - Vergadering van 20 november, blz. 3 tot 13.

(8) Dienen o.m. vermeld:

a) de wet van 4 augustus 1955, betreffende de veiligheid van de Staat op het gebied van de kernenergie, waarbij aan de Koning de macht verleend wordt om aan veiligheidsmaatregelen te onderwerpen: de opzoekingen, de materialen en de productiemethodes inzake kernenergie, verricht of gebezigd door de instellingen, inrichtingen, fysieke of rechtspersonen, die over berichten, documenten of materialen beschikken, die zij, hetzij rechtstreeks van de regering, hetzij met haar instemming bekomen hebben.

b) het K.B. van 14 maart 1956 aangaande de uitvoering van voormelde wet, en waarbij de toepassing van de door haar voorziene maatregelen, onder het gezag van de Commissaris voor de atoomenergie (zie noot n° 9), toevertrouwd werden aan een directeur van de veiligheid inzake kernenergie, bijgestaan door een veiligheidsofficier, en hun adjuncten, allen benoemd door de Koning, op de voordracht van de heren Ministers van Buitenlandse Zaken en van Justitie.

Deze wet en haar uitvoeringsbesluit hebben het voorwerp uitgemaakt van een uitvoerige uiteenzetting bij circulaire van het Parket-generaal te Gent van 7 april 1956, D. 584 - R. n° 29/56.

Men raadplege dienaangaande ook: *Jean Constant*: « *La législation pénale belge concernant l'énergie nucléaire* », « *Annales de la Faculté de Droit de Liège* », 1961, blz. 6 tot 22.

c) het K.B. van 9 september 1956, waarbij de aandoeningen in de kernenergie veroorzaakt door radium of andere radioactieve substanties in de lijst der beroepsziekten werden opgenomen.

d) het K.B. van 2 april 1957 houdende rechtstoestand van sommige personen, belast met de controle van de veiligheidsmaatregelen, de opzoeking en de vaststelling van de inbreuken op het gebied van de kernenergie ter uitvoering van voormelde wet van 4 augustus 1955.

e) de wet van 29 maart 1958, betreffende de bescherming van de bevolking tegen de uit ioniserende stralingen voortvloeiende gevaren, en waarbij aan de Koning zeer uitgebreide machten worden toegekend om, bij in Ministerraad te beraadslagen toepassingsbesluiten, tot bescherming van de openbare gezondheid, de maatregelen te treffen om de voorwaarden van invoer, vervaardiging, bewaring, vervoer, aanwending, verwijdering en ontlasting van ioniserende stralingsbronnen, aan een strenge en doelmatige reglementering te onderwerpen.

Ook deze wet werd uitvoerig gekommentarieerd bij een circulaire van het Parket-generaal te Gent van 6 juni 1958 - D. 749 - D. 584 - D. 368 - R. n° 51/58 - Zie ook: *Jean Constant*, op. cit., blz. 22 tot 33.

f) het K.B. van 5 augustus 1959 tot wijziging van titel I van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming, goedgekeurd bij de Regentsbesluiten van 11 februari 1946 en 27 september 1947, en waarbij de inrichtingen waarvan de bedrijvigheid aanleiding kan geven tot ioniserende stralingen aan een bijzonder regiem van vergunning en toezicht worden onderworpen. Zie ook: *Jean Constant* - op.cit., blz. 24 en 25.

g) het K.B. van 18 februari 1960 tot wijziging van zelfde Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming, en houdend nieuwe bepalingen die de voorwaarden verscherpen van de geneeskundige onderzoeken zowel bij het in dienst nemen van de werknemers in de inrichtingen, waar zij blootgesteld worden aan aanrakingen met radioactieve stoffen, als tijdens de duur van hun tewerkstelling. - Zie ook: *Jean Constant* - op. cit., blz. 25, voetnoot 2 en, wat het medisch en sanitair personeel betreft te werk gesteld in de gezondheidsinstellingen, het antwoord van de heer Minister van Arbeid op de parlementaire vraag n° 45 gesteld door de heer volksvertegenwoordiger Posson, op 10 februari 1959; Bull. Vragen en Antwoorden - Zitt. 1958-1959, n° 18, 10 maart 1959.

h) het K.B. van 12 april 1960, betreffende het onder zich houden en het gebruiken van radioactieve stoffen tot geneeskundige doeleinden, K.B. uitgevaardigd ter uitvoering van de hierboven vermelde wet van 29 maart 1958 (Erratum in Stsbl. van 4 juni 1960, blz. 4206). Alleen geneesheren die daartoe van de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin vergunning hebben gekregen, mogen radioactieve stoffen, welke voor medische doeleinden bestemd zijn, onder zich houden en gebruiken, en dan nog enkel indien zij daartoe het bewijs leveren van hun bevoegdheid, op grond van een attest afgeleverd door de geneeskundige faculteit van één der vier Belgische Universiteiten, en indien zij in een ziekenhuis of in een kliniek beschikken over lokalen die speciaal voor de bewaring en het gebruiken van zodanige

stoffen zijn voorbehouden. Het K.B. bepaalt bovendien (art. 4) dat, in zijn aanvraag om vergunning, de geneesheer bevestigen moet dat hij kennis heeft genomen van de in het « *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* » van 20 februari 1959 (zie noot n° 13 hieronder) bekendgemaakte basisnormen voor de bescherming van de gezondheid der bevolking en der werknemers tegen de aan ioniserende stralingen verbonden gevaren, en zich verbinden die normen in acht te nemen.

i) het M.B. van 6 mei 1960 ter uitvoering van voormeld K.B. van 12 april 1960 genomen door de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin.

j) Binnen het raam der maatregelen getroffen tot bescherming van de bevolking tegen de niet teruggewonnen radioactieve afvalprodukten, dient bovendien te worden vermeld het M.B. van 12 maart 1956, waarbij de uiterste concentratie bepaald wordt van de radioactieve stoffen in de wateren bedoeld door de wet van 11 maart 1950 betreffende de bescherming der wateren tegen verontreiniging. - Zie: *J. Constant* - op. cit., blz. 26 tot 28.

k) Elke invoer van radioisotopen is, krachtens het M.B. van 10 februari 1958, onderworpen aan een voorafgaande vergunning, welke slechts afgeleverd wordt na inwilliging van de aanvraag tot invoer door het « *Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek* », de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg of de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin, naar gelang de isotopen bestemd zijn voor een navorsingsinstelling, een nijverheidsinstelling of voor geneeskundig gebruik.

(9) O.m.:

a) het K.B. van 31 december 1950 houdende oprichting van een « *Commissariaat voor de Atoomenergie* », met opdracht de opzoekingen en de bereikte resultaten inzake kernenergie in België en in het buitenland te volgen en de gepaste middelen te bedenken om België in elke vooruitgang op dit gebied deel te laten hebben; verder te zorgen voor de coördinering van alle bedrijvigheid inzake kernenergie; ten slotte, de initiatieven te bevoren die, inzake atoomenergie, voordelig zijn voor de belangen van België, meer bepaald wat betreft het opzoeken en het exploiteren van radioactieve ertsen, de aanwending van kernkennis, en de toepassing er van in oorlogs- en in vredetijd. De Commissaris voor de atoomenergie een uitgebreide bevoegdheid (art. 3).

Bij K.B. van 20 maart 1961 werd het « *Commissariaat voor de Atoomenergie* » over geplaatst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken naar het Ministerie van Economische Zaken en Energie.

b) het K.B. van 7 januari 1956 tot instelling van een Commissie voor advies voor kernenergie bij het Ministerie van Economische Zaken (en Energie), genoemd « *Nationale Commissie voor de Studie van het vredelievend gebruik der Kernenergie* », met opdracht de regering van advies te dienen inzake inrichting van het toegepast wetenschappelijk onderzoek der kernenergie; verder het industrieel gebruik der kernenergie te bevorderen; ten slotte, de internationale samenwerking te verzekeren met het oog op het vredelievend gebruik der kernenergie.

De K.B. van 23 februari 1956 en 14 augustus 1957 hebben de samenstelling van voormelde Commissie aangevuld of gewijzigd.

c) het K.B. van 17 januari 1957 tot instelling van een nationale commissie, belast met de studie van de aan België (en de overzeese gebieden) gestelde problemen betreffende de vooruitgang der wetenschappen en de weerslag ervan op economisch en sociaal gebied, onder voorzitterschap van Z.M. Koning Leopold.

(10) Meer bepaald:

a) de stichting te Brussel, op 26 juli 1951, in de schoot van het « *Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek* », van de inrichting van openbaar nut « *Interuniversitair Instituut der Kernwetenschappen* », waarvan de statuten goedgekeurd werden bij K.B. van 6 september 1951, met het doel de wetenschappelijke studies en navorsingen die verband houden met de kernwetenschappen, met uitzondering van de toepassingen, in België (en in Belgisch Congo), in de schoot der Belgische instellingen voor hoger onderwijs en onderzoek, uit te lokken, te bevorderen en samen te ordenen.

b) de stichting te Brussel, op 29 mei 1957, onder vorm van V.Z.W.O., van de instelling van openbaar nut « *Studiecentrum voor Kernenergie* » (« *Centre d'étude de l'Energie nucléaire* »), met onroerende goederen gelegen te Mol, bij elkaar meer dan 188 Ha. groot, en gezamenlijk 120 miljoen waard.

Dit Centrum heeft tot doel alle navorsingen te ondernemen betreffende de toepassingen van de kernenergie, alsmede de wetenschappelijke en technische studie van zodanige toepassingen te bevorderen en aan te moedigen. De statuten van het Centrum werden goedgekeurd bij K.B. van 23 juli 1957. Haar nucleaire centrale is thans te Mol in werking.

Buiten zijn ploegen navorsers en zijn talrijke laboratoria, bezit het Centrum van Mol drie reactoren:

1) *BR.-1* (natuururanium, gemodereerd met grafiet), die sedert 1956 dient voor de opleiding van het personeel en voor de productie van radio-isotopen;

2) *BR.-2* (verrijkt uranium, gemodereerd met gewoon water), eveneens neutroonreactor (ongeveer 25.000 kW.), die dank zij een hoge neutronflux ruime mogelijkheden biedt bij de studie van materialen voor de bouw van krachtreactoren; hij wordt aangewend tot onderzoekswerken betreffende verscheidene buitenlandse reactoren, met name de Orgel (Italië), Dragon (Engeland) en Rapsodie (Frankrijk);

3) BE-3 (gering verrijkt uranium) : zie verder onder voetnoot nr 31.

c) de stichting te Brussel, op 19 september 1957, in de schoot van de V.Z.W.O. «Beroepsvereniging van de Kernnijverheid» van de instelling van openbaar nut «Nucleaire Stichting», waarvan de statuten goedgekeurd werden bij K.B. van 18 november 1957. Zij heeft tot doel bij te dragen tot de ontwikkeling van de opzoekingen op het gebied der nucleaire wetenschap en techniek door het scheppen of het steunen van organismen of door elk ander middel. Te dien einde heeft zij o.m. als voorwerp bij te dragen tot de financiering van het «Studiecentrum voor kernenergie», te Mol. (Zie litt. b hierboven).

(11) Met name : het tussen België en de Verenigde Staten van Noord-Amerika gesloten verdrag, ondertekend op 15 juni 1955, en gewijzigd bij akkoord van 12 juli 1956, betreffende de aanwending van atoomenergie voor vreedzame doeleinden (zie de bijlage tot het parlementair bescheid - Senaat - Zitt. 1954-1955, nr 854), en het gelijkaardig verdrag gesloten op 18 november 1955 tussen België en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland.

Deze verdragen werden, in gemeen overleg en om reden van militaire aard als geheim beschouwd, en derhalve niet aan de goedkeuring van de Wetgevende Kamers onderworpen (Zie antwoord van de Minister van Buitenlandse Zaken op vraag nr 7 van de heer senator Zurstrassen d.d. 28 maart 1956 - Bull. Vragen en Antwoorden - Zitt. 1955-1956, nr 20, 17 april 1956).

Men raadplege omtrent deze beide bilaterale verdragen de belangwekkende bijdrage gepubliceerd door de «Organisatie voor Europese Economische Samenwerking» - «Europees Agentschap voor Kernenergie» - te Wenen, einde januari 1960, betiteld «L'Industrie devant l'énergie nucléaire» - «Conférence de Stresa» - Partie 2 - Droit Atomique : législation et administration - blz. 173-II-litt.a.

(12) Dienen o.m. te worden vermeld :

a. het akkoord betreffende de oprichting van een Raad van Vertegenwoordigers van Europese Staten voor het bestuderen van de onderwerpen voor een Internationaal Laboratorium en het organiseren van andere vormen van samenwerking inzake Kernonderzoek, ondertekend te Genève, op 15 februari 1952, en goedgekeurd door de Belgische wet van 17 juli 1953. Deze raad zetelt te Genève;

b) het Bijvoegsel tot verlenging van bovenvermeld Akkoord en het Verdrag tot oprichting van een Europees Organisatie voor kernysisch onderzoek, met bijlage bijgevoegd financieel Protocol en Slotakte, ondertekend te Parijs, op 1 juli 1953, en goedgekeurd door de Belgische wet van 6 juli 1954;

c) de oprichting op 26 oktober 1956, te New-York, door de 82 Statenleden van de «Organisatie der Verenigde Naties» van de «Internationale Organisatie voor Atoomenergie», in werking getreden op 29 juli 1957, datum van de bekrachtiging van haar statuut, door de Belgische wet van 22 april 1958 goedgekeurd. Deze Organisatie moet er naar streven de bijdrage van de atoomenergie tot de vrede, de gezondheid en de welvaart in de gehele wereld op te voeren en te verhogen. Zij zal er, naar vermogen, voor zorg dragen dat hulp welke door, of op verzoek, of onder toezicht of controle van de Organisatie wordt verleend niet wordt aangewend ten behoeve van enig militair doel (art. II van het Statuut);

d) de oprichting, op 20 december 1957, door de 18 landen die deel uitmaken van de «Organisatie voor Europese Economische Samenwerking» (dit zijn : België, de Bondsrepubliek Duitsland, Denemarken, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Gr.-H. Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Turkije, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, Ysland, Zweden en Zwitserland) van het «Europees Agentschap voor Kernenergie», met bestendige zetel te Wenen;

e) het Verdrag inzake de instelling van een veiligheidscontrole op het gebied van de kernenergie, met Bijlage en Protocol betreffende het tribunaal ingesteld bij dit Verdrag, ondertekend te Parijs, op 20 december 1957, en goedgekeurd door de Belgische wet van 20 juni 1959;

f) het Verdrag nopens de oprichting van de Europees Maatschappij voor de Chemische bewerking van bestraalde reactorbrandstof, «Eurochemic», ondertekend te Parijs, op 20 december 1957, en goedgekeurd door de Belgische wet van 20 juni 1959. Het hoofdkantoor van de maatschappij is gevestigd te Mol. Het doel van deze maatschappij, bekleed met rechtspersoonlijkheid, is : het verrichten van alle onderzoek en iedere industriële activiteit, die in verband staan met de bewerking van bestraalde reactorbrandstof en met het gebruik van daaruit voortkomende producten, het medewerken aan de opleiding van specialisten op dit gebied, om op die wijze de produktie en het vreedzaam gebruik van atoomenergie te bevorderen door de landen die lid zijn van de «Organisatie voor Europese Economische Samenwerking», en, ter bevordering van dit doel, vóór 1961 een fabriek voor de chemische bewerking van bestraalde reactorbrandstof, alsmede een laboratorium voor navorsingen te bouwen en te exploiteren.

(13) Het Verdrag tot oprichting van de «Europese Gemeenschap voor Atoomenergie» (Euratom) en zijn bijbehorende documenten, werden, samen met het Verdrag tot oprichting en de «Europese Economische Gemeenschap» en zijn bijgevoegde akten, alsmede verscheidene belangrijke protocollen, door België, de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Italië, het Groot-Hertogdom Luxemburg, en Nederland, ondertekend te Rome, op 25 maart 1957. Het Euratomverdrag werd goedgekeurd door de Belgische wet van 2 december 1957 (Stbl. d.d. 25 december 1957). De opgerichte Gemeenschap heeft tot taak, door het scheppen van de voorwaarden noodzakelijk voor de snelle totstandkoming en groei van de nijverheid op het gebied van de kernenergie,

bij te dragen tot de verhoging van de levensstandaard in de Lid-Staten en de ontwikkeling van de betrekkingen met andere landen. Buiten de bevordering van de vooruitgang op het gebied van de kernenergie, en de andere in dit verband bepaalde opdrachten (zie art. 2 van het Verdrag), dient de Gemeenschap uniforme veiligheidsnormen vast te leggen voor de gezondheidsbescherming van de bevolking en de werknemers, en er over te waken dat deze worden toegepast (art. 2, litt. b). Het bepalen van de basisnormen met het oog op deze gezondheidsbescherming, nl. de met voldoende veiligheid maximaal toelaatbare doses, de maximaal toelaatbare bestraling en besmetting, en de grondbeginselen van het medisch toezicht op de werknemers, wordt door het Verdrag (art. 30 en 31) toevertrouwd aan de Raad van de Gemeenschap, na voorbereiding door de Commissie, op het advies van deskundigen (aangewezen door het Wetenschappelijk en Technisch Comité) alsook van het Economisch en Sociaal Comité.

Bij verordening van 2 februari 1959, heeft de Raad de basisnormen voor de bescherming van de gezondheid der bevolking en der werknemers tegen de aan ioniserende stralingen verbonden gevaren vastgelegd; deze uitvoerige verordening, en haar drie bijlagen, werden bekendgemaakt in het «Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen» van 20 februari 1959.

Het K.B. van 12 april 1960 (zie noot nr 8 - litt. h), betreffende het onder zich houden en het gebruiken van radio-actieve stoffen tot geneeskundige doeleinden, verwijst uitdrukkelijk naar deze basisnormen (zie art. 4); als Lid-Staat van de Gemeenschap is België, op grond van art. 33 van het Verdrag, er immers toe genouden de «passende wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen uit te vaardigen om de vastgestelde basisnormen te doen naleven en de nodige maatregelen te nemen met betrekking tot het onderwijs, de opvoeding en de beroepsopleiding».

(14) Zie voor de buitenlandse kernenergierechten o.m. : Dr. H. Kruse : «Die Atomenergie im Völkerrecht und in den wichtigsten Landesrechten» - Göttingen, 1955, Teil II; Jean G. Renaud : «Problèmes juridiques de l'utilisation pacifique de l'énergie nucléaire», Rev. Dr. Int. et Droit Comparé, 1957, blz. 112 tot 114; R. Liénard : «Energie nucléaire et responsabilité civile», Rev. Dr. Int. et Droit Comparé, 1958, blz. 663, voetnoot 1 - De bijdrage gepubliceerd door de «Organisatie voor Europese Economische Samenwerking» - «Europees Agentschap voor Kernenergie», te Wenen, einde januari 1960, op cit., Bijvoegsel : «Etude comparée de la législation atomique en Europe» - blz. 153 tot 262.

Meer bepaald voor de Bondsrepubliek Duitsland : «Gesetz über die friedliche Verwendung der Kernenergie und den Schutz gegen ihre Gefahren (Atomgesetz)» van 23 december 1959, Bundesgesetzblatt 1959, nr 56.

Verder wat Nederland betreft : E.P.M.W. Domsdorf - «Kernenergie en Wetgeving» Nederl. Juristenblad, 1960, blz. 793 tot 801, en blz. 823 tot 834; W. Alexander - «Wettelijke aansprakelijkheid bij toepassing van kernenergie» - Nederl. Juristenblad, 1961, blz. 841 tot 848 en blz. 865 tot 872.

(15) P. Gieseke - «Rechtsfragen der Atomenergie» - Verlag C.F. Müller, Karlsruhe, 1956; Remouchamps en Vanderhaeghen, «La propriété industrielle dans le domaine de l'énergie nucléaire», Revue de l'Université Libre de Bruxelles, 1955-1956, blz. 542 en volg.; Flamme - «Quelques aspects juridiques de l'utilisation pacifique de l'énergie nucléaire», Revue de l'Université Libre de Bruxelles, 1955-1956, blz. 567 en volg.; Jean G. Renaud - op. cit., Rev. Dr. Int. et Dr. Comparé, 1957, blz. 88 tot 111; Belsier, «L'assurance face aux risques créés par l'énergie nucléaire», Bull. Ass. 1957, blz. 485 tot 508; H. Puget - «Le nouveau droit de l'énergie atomique», Rev. Int. des sciences administratives, 1958, blz. 1 en volg.; R. Liénard, op. cit., Rev. Dr. Int. et Dr. Comparé, 1958, blz. 659 tot 670; R.E. Charlier - «L'énergie atomique et les renouvellements du droit», J.T. 1958, blz. 213 tot 218; Gilberte Cardon - «L'énergie nucléaire et les juristes», J.T. 1960, blz. 21 tot 24.

(16) R.E. Charlier - op. cit., J.T. 1958, blz. 214, kol. 3.

(17) Gilberte Cardon - op. cit., J.T. 1960, blz. 22, kol. 1.

(18) Zie bvb. de Franse dekreten van 13 november 1954 (artt. 19 tot 23) en van 16 augustus 1956 (artt. 19 en 21), alsook het stelsel dat in Belgisch Congo en Ruanda-Urundi gehuldigd werd door het dekret van 2 juli 1955.

(19) Zie o.m. de Britse «Atomic Energy Act» van 1946, sectie 6, en de Britse «Atomic Energy Authority Act» van 1954, sectie 2, waarbij dit recht kan uitgeoefend worden door de «Atomic Energy Authority», onder het gezag van de Eerste Minister («Transfer of Functions Order» van 1953).

(20) Aldus het stelsel gehuldigd door de Noord-Amerikaanse «Atomic Energy Act» van 1946 - Zie G. Fischer - «L'énergie atomique et les Etats-Unis», Parijs, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1957.

Een gelijkaardig stelsel geldt in Noorwegen (wet van 15 februari 1946).

(21) Naar luid van art. 197 van het Euratomverdrag, wordt onder «bijzondere splijtstoffen» verstaan : plutonium 239, uranium 233, uranium verrijkt in de isotopen 235 of 233; elk produkt dat één of meer der hierboven genoemde isotopen bevat, evenals die andere splijtstoffen die door de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie als zodanig werden aangewezen.

(22) In zelfde zin : de Noord-Amerikaanse «Atomic Energy Act» van 1954. Men raadplege ook het verslag, uitgebracht op de Conferentie van Stresa (11-14 mei 1959) door de hr. Th. Vogelaar : «Le Régime des combustibles nucléaires dans le Traité de Rome» - gepubliceerd in de bijdrage uitgegeven door het «Europees Agentschap voor

Kernenergie» en betiteld: «*L'industrie devant l'Énergie nucléaire*» - Deel 2, blz. 31 tot 41.

(23) Dit is o.m. het geval in Engeland, waar de «*Atomic Energy Authority Act*» van 1954 (sektie 2) een voorkeurrecht tot aankoop toekent aan de «*Atomic Energy Authority*», alsook in Frankrijk, waar de artikelen 26 en 27 van het *décret* van 13 november 1954 elke houder van nucleaire stoffen ertoe verplicht daarvan aangifte te doen aan het «*Commissariat de l'Énergie atomique*», dat deze stoffen bij voorkeur kan kopen.

(24) Noord-Amerikaanse «*Atomic Energy Act*» van 1946; Britse «*Atomic Energy Act*» van 1946 en «*Radioactive Substances Act*» van 1948.

(25) Noord-Amerikaanse «*Atomic Energy Act*» van 1954 - Zie ook het Hoofdstuk III van het *Nederlands ontwerp - Kernenergiewet*, E.P.M.W. Domsdorf, «*Kernenergie en Wetgeving*», Nederlands Juristenblad, 1960, n° 38, blz. 823 tot 831. Men raadplege ook *Jean-G. Renaud*, op. cit., blz. 98, en meer bepaald, blz. 101 tot 103.

(26) R. Liénard - op. cit., blz. 665; *Gilberte Cardon* - op. cit., J.T. 1960, blz. 22, kol. 2; R.E. Charlier - op. cit., J.T. 1958, blz. 215, kol. 2.

(27) R.E. Charlier - op. cit., J.T. 1958, blz. 215, kol. 2; R. Liénard - op. cit., blz. 666.

(28) Noord-Amerikaanse «*Atomic Energy Act*» van 1954, hoofdstuk 13, secties 151 tot 155. - Zie ook het verslag uitgebracht op de Conferentie van Stresa (11-13 mei 1959) door de hr. L.K. Olson, rechtskundig adviseur in de «*Atomic Energy Commission*» der V.-S.-A.: «*Législation et politique des États-Unis en matière de connaissances et brevets*», gepubliceerd in de bijdrage uitgegeven door het «*Europees Agentschap voor Kernenergie*», en betiteld: «*L'industrie devant l'Énergie Nucléaire*» - Deel 2, blz. 61 tot 64.

(29) Voor een volledig overzicht, raadplege men het belangwekkend verslag, uitgebracht op de Conferentie van Stresa (11-13 mei 1959), door de hr. H. Suenner, directeur van de Afdeling der Kennissen en Octrooien in de Commissie van Euratom: «*Le régime des connaissances et brevets dans le Traité de l'Euratom*», gepubliceerd in de bijdrage uitgegeven door het «*Europees Agentschap voor Kernenergie*», en betiteld: «*L'industrie devant l'Énergie Nucléaire*» - Deel 2, blz. 51 tot 60.

(30) R. Liénard - op. cit., blz. 666 - zie ook: J.P. Piéard en K. Maenhout, «*De instelling van een verplichtend licentiesysteem inzake atoombrevetten*», R.W. 1956-1957, kol. 2081 tot 2086.

(31) Nu de wet van 27 juli 1962 (Stabl. dd. 7 augustus 1962) betreffende de burgerlijke aansprakelijkheid van het Studiecentrum voor Kernenergie, ofschoon zij als een voorlopige regeling dient te worden aangezien, niettemin de bezwaren heert opgegeven welke geopperd werden door de Amerikaanse maatschappij «*Westinghouse Electric*» voor het vervoer en de levering van de kernbrandstof, waarmee de experimentele energiereaktor BR 3, in de Centrale te Mol, dient te worden geladen, werd, naar luid van de jongste persberichten, met het laden van de kernreaktor BR 3 aanvang genomen, en werd deze reaktor, op 29 augustus 1962, in «*kritische toestand*», d.i. in staat van werking, gebracht. Daarna zal de BR 3 reaktor, die een elektrisch vermogen ontwikkelt van 10.500 kW. en een nominaal warmtevermogen van 41.000 KW., aangesloten worden op het verdelingsnet van de elektrische centrales, die het land van elektrische stroom voorzien. Aldus zal de eerste Belgische kerncentrale voor elektrische stroom eerlang bedrijfsklaar komen. Zo de toestand zich nu verder gunstig ontwikkelt, zal waarschijnlijk vóór het jaareinde de eerste atoomelektriciteit in het land kunnen verdeeld worden. Weltra zal ook overgegaan worden tot het bouwen van een grote kernreaktor te Chooz, in uitvoering van het akkoord gesloten tussen «*L'électricité de France*» en de Electriciteitsbedrijven van België. Deze reaktor, nabij Givet, zal een krachtreaktor zijn op industrieel peil, nl. 250 megawatt. Het staat nu vast dat om die reaktor te kunnen bouwen, men er alle belang bij had de BR 3 zo spoedig mogelijk in werking te brengen (verklaring afgelegd door de hr. senator De Block in de Senaat, tijdens de vergadering van 12 april 1962 - *Parl. Handelingen - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 45, blz. 1084, kol. 1*). Zie ook in dat verband, de uitzetting van de hr. Spinoy, Minister van Economische Zaken en Energie: *Parl. Handelingen - Kamer - Zitt. 1961-1962, n° 81 - Verg. van 12 juli 1962, blz. 49, kol. 1*.

(32) A. Kinsbergen - op. cit., R.W. 1957-1958, kol. 324.

(33) Zie o.m. het verslag van de twee Noord-Amerikaanse geleerden, Drs. Kuper en Vovan gehucht aan het Nationaal Laboratorium van Brookhaven, Upton (Long Island). Zie ook de gecijferde uitwisselen van zodanig ongelukkig verricht in maart 1957, door de «*Atomic Energy Commission*» der Verenigde Staten van Noord-Amerika («*Theoretical Possibilities and Consequences of Major Accidents in Large Nuclear Power Plants*»), en samengevat door Prof. R. Liénard, op. cit., blz. 668.

(34) Zie o.m. de *memorie tot toelichting der wet van 29 maart 1958*, betreffende de bescherming van de bevolking tegen de uit ioniserende stralingen voortspruitende gevaren: *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1957-1958, nr. 385*.

Zie ook: Prof. Dr. Apr. A. Heyndrickx - Op. cit. - blz. 81 en volg.

(34-bis) Naast de privé-studiesyndicaten en bureaus voor de kernenergie, zijn er thans in ons land twee eigenlijk nucleair exploitierende maatschappijen:

1) de «*Métallurgie et Mécaniques Nucléaires*», wier fabriek gelegen is te Dessel, nabij Mol, en die ontstaan is uit twee grote Belgische ondernemingen, de «*Société Générale Métallurgique de Hoboken*» en de «*Fabrique Nationale d'Armes de Guerre*». Zij legt zich vooral toe op de fabri-

cage van reaktorkernen, brandstofelementen van alle types, regelstaven en allerhande mechanische apparatuur die bij de reaktoren en bij de kritikaliteitsproeven te pas komen.

2) de «*Société Belge de Chimie Nucléaire «Belchim»*», opgericht door de belangrijkste vertegenwoordigers van de Belgische chemische industrie, en die gespecialiseerd is in de behandeling der radioactieve stoffen en der bestraalde stoffen, hetzij om ze terug te winnen, hetzij om ze alle schadelijkheid te doen verliezen.

(Zie voor verdere bijzonderheden het maandelijks bulletin van Economische tijdingen - n° 8 - uitgegeven door de bank van de «*Société générale de Belgique*», augustus/ september 1962 - «*De kernindustrie in België*» - blz. 6 en 7).

(35) R.E. Charlier - op. cit., J.T. 1958, blz. 215, kol. 3.

(36) Een Frans/Engelse Tekst, met de officiële toelichting tot dit Verdrag, werd uitgegeven door de «*European Nuclear Energy Agency*» (Europees Agentschap voor Kernenergie van de O.E.E.S.). - Zie ook de beschouwingen van Prof. Mr. A.D. Belinfante, die bij de voorbereiding van het Verdrag nauw betrokken is geweest, in het Nederlands «*Verzekeringsarchief*» van april 1961, alsmede de bijdrage van Mr. W. Alexander: «*Wettelijke aansprakelijkheid bij toepassing van kernenergie*», Ned. Juristenblad, 1961, blz. 841 en 848, en 865 tot 872.

(37) Zie: *Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1961-1962, n° 394/3 - Verslag d.d. 9 juli 1962* namens de Verenigde Commissies voor de Economische Zaken en Energie en de Justitie, uitgebracht door de heer Robijns over het wetsontwerp betreffende de burgerlijke aansprakelijkheid van het Studiecentrum voor Kernenergie, blz. 3 (zie verder voetnoot n° 42). Zie ook de uitzetting van de heer Spinoy, Minister van Economische Zaken en Energie: *Parl. Handelingen - Kamer - Zitt. 1961-1962, n° 81 - Vergadering van 12 juli 1962, blz. 48, kol. 2 en 49, kol. 1*.

(38) Staatsblad van 27 juli 1962, blz. 6282 - 6283.

(39) Zie: «*Gautron - «Législations nationales sur les risques nucléaires»* in Rev. intern. de droit comparé, 1960, blz. 732 en volgd. - «*L'industrie devant l'Énergie nucléaire*» - «*Conférence de Stresa*» - Deel 2, Bijlage: «*Étude comparée de la législation atomique en Europe*» van de heren K. Wolff en F. Schmid, blz. 153 tot 262 - Uitgegeven door de O.E.E.S., in 1960. - Europees Agentschap voor Kernenergie. Zie, sedertdien, voor de Bondsrepubliek Duitsland, het «*Atomgesetz*» van 23 december 1959, «*Bundesgesetzblatt*», 1959, n° 56, en, voor Nederland, het ontwerp-Kernenergiewet, op 30 januari 1960 bij Koninklijke Boodschap ter overweging aangeboden (Zitt. 1959-1960, 5861) besproken door E.P.M.W. Domsdorf, in zijn bijdrage «*Kernenergie en Wetgeving*», Nederl. Juristenblad, 1960, blz. 793 tot 801, en 823 tot 834.

(40) Zie: *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 208 - Verslag d.d. 5 april 1962*, namens de Verenigde Commissier voor de Economische Zaken en Energie en de Justitie, uitgebracht door de hr. Duveusart, blz. 1 en 2 - *Parl. Besch. Kamer - Zitt. 1961-1962, n° 349/3 - Verslag d.d. 9 juli 1962* namens de Verenigde Commissies voor de Economische Zaken en Energie en de Justitie, uitgebracht door de hr. Robijns, blz. 2, 3 in fine, en 4.

(41) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 118 - 9 februari 1962*.

(42) Zie o.m.: *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 118 - Wetsontwerp, 9 februari 1962*, Memorie van toelichting, blz. 11 en 12. *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 208 - Verslag van de heer Duveusart* (op. cit. - zie noot n° 40) - 5 april 1962, blz. 2 en 3 - *Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1961-1962, n° 349/3 - Verslag van de heer Robijns* (op. cit. - zie noot n° 40) 9 juli 1962, blz. 3 - *Parl. Handelingen - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 45 - Vergadering van 12 april 1962*, verslag uitgebracht door de hr. Duveusart, - tussenkomst van de hr. De Block, en antwoorden van de hr. Vermeulen, Minister van Justitie, en van de heer Spinoy, Minister van Economische Zaken en Energie, blz. 1083, 1084 en 1086 tot 1088. - *Parl. Handelingen - Kamer - Zitt. 1961-1962, n° 81 - Verg. van 12 juli 1962*, uitzetting van de hr. Spinoy, Minister van Economische Zaken en Energie, blz. 49, kol. 2.

(43) Zie *Parl. Handelingen - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 45 - Verg. van 12 april 1962*, het amendement ingediend en verdedigd door de hr. Dua en bestreden door de hr. Spinoy, Minister van Economische Zaken en Energie, blz. 1088.

(44) Zie: *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 118 - Wetsontwerp* (op. cit.) - Memorie van toelichting, blz. 4, 3°. Het herstel van de schade veroorzaakt door arbeidsongevallen of beroepsziekten blijft onderworpen aan de vigerende wetten en reglementaire bepalingen (zie in dat verband voetnoot 8, litt. c en g), aldus art. 14 van de wet.

(45) Zie: *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 118 - Wetsontwerp - Memorie van toelichting, blz. 11*.

(46) Vgl. met art. 6, al. 1, wet d.d. 1 juli 1956, betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen en art. 25 der samengeschakelde wetten op de vergoedingen der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen.

(47) Op te merken valt dat de franse tekst van art. 18, al. 2, bepaalt: «*Les décisions judiciaires ont l'autorité de la chose jugée à l'égard de l'Etat...*».

(48) Zie verslag van de hr. Duveusart, *Parl. Handelingen - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 45 - Vergadering van 12 april 1962, blz. 1083, kol. 1*.

(49) Grove schuld, zoals bedoeld bij art. 16 der wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, is die welke gelijkstaat met bedrog d.w.z. een opzettelijke handeling; anders gezegd de schuld waarvan de dader zich bewust was of zich bewust moest zijn dat zij het risico boven het door de verzekeringsovereenkomst voorziene zou verzwaren - *Cass., 29 januari 1953, Pas. 1953, I, 415; 6 juni 1958, Pas. 1958, I, 1104 -*

Zie ook : de openingrede uitgesproken door de hr. Procureur-generaal *Hoyoit de Termicourt* ter plechtige terechtzitting van het Hof van Cassatie, op 16 september 1957 : « *Bedrog en grove schuld op het stuk van nietnakoming van contracten* », R.W. 1957-1958, kol. 72, en J.T. 1957, blz. 601-605, meer bepaald de referenten naar *Demogue, Mazeaud, de Harven, Vidal, Pirson en De Villé, Germette en Paulus - Adde* : noot 1 in Pas. 1959, I, 773 - *J.J. Rothier*, commentaar over het cassatiearrest van 25 september 1959, in J.T. 1960, blz. 116, kol. 1, met verwijzing naar *De Page, B. II*, blz. 1053, noot 6, en naar *Van Ryn*, « *Responsabilité aquilienne et contrats* », R.G.A.R. - 703 - nrs 131 en 135 - *Jean Dabin*, noot met betrekking tot zelfde cassatiearrest in R.C.J.B. 1960, blz. 10 tot 30 : « *De la validité des clauses d'exonération de responsabilité en matière contractuelle, couvrant 1° la faute lourde du débiteur, 2° la faute lourde ou intentionnelle des préposés* ».

(50) Vgl. met art. 11 der wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.

(51) Zie : *Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1961-1962, n° 349/2 - Verg. van 23 mei 1962; n° 349/4 - Verg. van 12 juli 1962; n° 349/5 - Verg. van 18 juli 1962*, zijnde de amendementen ingediend door de dhr. volksvertegenwoordiger *F. Vandamme*, en waarbij de weglating van art. 16 voorgesteld werd, vervolgens de bevoegdheid van de rechtbank te Brussel door die van de rechtbank te Turnhout, in wier arrondissement de Centrale van het Studiecentrum voor Kernenergie te Mol gelegen is. Zie ook : *Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1961-1962, n° 349/6 - Verg. van 18 juli 1962*, amendement van de hr. volksvertegenwoordiger *D. Deconinck*, houdende zelfde voormeld voorstel tot weglating, en, in bijkomende orde, ter vervanging van de bevoegdheid van de rechtbank te Brussel door die van de rechtbanken te Antwerpen of Namen, naargelang het geding in het Nederlands of in het Frans dient te worden ingesteld of voortgezet (De bevoegdheid van de rechtbank te Namen heeft betrekking tot de ontworpen oprichting van de kernreactor te Chooz - zie voetnoot n° 31) - Zie ten slotte : *Parl. Handelingen - Zitt. 1961-1962 - Senaat - n° 45 - Verg. van 12 april 1962 - tussenkomsten van de h.h. senatoren Housiaux en Dua, blz. 1086; Kamer - n° 81 - Verg. van 12 juli 1962 - tussenkomst van de hr. volksvertegenwoordiger F. Vandamme, blz. 51 en 52.*

(52) Zie deze grondwettelijke bezwaren geopperd door de hr. senator *Dua* en het antwoord van de hr. *Vermeylen*, Minister van Justitie : *Parl. Handelingen - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 45 - Verg. van 12 april 1962, blz. 1086, kol. 2, en blz. 1087, kol. 1.*

(53) Argument hoofdzakelijk ontwikkeld door de hr. *Vermeylen*, Minister van Justitie, die de bezwaren heeft beklemtoond welke uit de mogelijke verspreiding der geschillen voor de slachtoffers van kernongevallen zouden voortspruiten : *Parl. Handelingen - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 45 - Verg. van 12 april 1962 blz. 1083, kol. 2, en blz. 1087 - Kamer - Zitt. 1961-1962, n° 81 - Verg. van 12 juli 1962, blz. 51, kol. 2 en 52, kol. 1.*

(54) Zie o.m. : de tussenkomsten van de h.h. senatoren *Housiaux en Dua, Parl. Handelingen - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 45 - Verg. van 12 april 1962, blz. 1086.*

(55) De hr. Minister van Justitie *Vermeylen* drukte zich immers als volgt uit : « Il a été précisé en cours de discussion », écrit le rapporteur, « que cette attribution de compétence territoriale n'excluait pas la possibilité pour la victime d'exercer son action civile comme partie civile, en même temps et devant les mêmes juges que l'action publique, conformément à l'article 4 de la loi du 17 avril 1878, à laquelle la présente loi ne déroge pas ». Je crains, Monsieur Duveusart, que le Ministre de la Justice ait été distrait en séance de la commission. Dans l'esprit du gouvernement, et précisément en raison des motifs que je viens d'indiquer, il paraît préférable que l'action civile soit introduite devant le tribunal qui est rendu compétent en matière civile.

Dans mon esprit, le texte : « Le Tribunal civil de Bruxelles est seul compétent pour connaître en premier ressort des actions fondées sur la présente loi », excluait la constitution de partie civile devant d'autres juridictions que celle de Bruxelles.

Vous faites un geste de dénégarion. Si vous maintenez votre position, je devrais demander au Sénat de se prononcer d'une manière formelle, et je me verrais obligé de déposer un amendement dont la portée serait de déroger à l'article 4 de la loi du 17 avril 1878. Je ne pense pas que la question soit particulièrement grave, mais je souhaite que le Sénat se prononce en toute connaissance de cause et que l'interprétation qu'il entend donner à cet article soit très clairement manifestée. - *Parl. Handelingen - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 45 - Verg. van 12 april 1962, blz. 1083, kol. 2 - Zie ook, blz. 1087, kol. 2.*

(56) *Parl. Handelingen - Kamer - Zitt. 1961-1962, n° 81 - Verg. van 12 juli 1962, blz. 52, kol. 1.*

(57) Zie *Parl. Handelingen - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 45 - Verg. van 12 april 1962 - Verslag van de hr. senator Duveusart, blz. 1083, kol. 1, en verklaringen van de hr. Minister van Justitie, blz. 1087, kol. 2.*

(58) Zie dienaangaande o.m. de verklaringen van de hr. senator *De Block* : *Parl. Handelingen - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 45 - Verg. van 12 april 1962, blz. 1083, kol. 2 en 1084, kol. 1.*

(59) *Advies van de Raad van State d.d. 27 oktober 1961 over het wetsontwerp; Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 118, blz. 20, n° I.*

(60) Zie o.m. : *Dr. W.E. Belsler, op. cit., Bull. Ass. 1957, blz. 498-499; A. Kinsbergen, op. cit., R.W. 1957-1958, kol. 331-332; R.E. Charlier, op. cit., J.T. 1958, blz. 216; J. Mou-*

laert, op. cit., R.W. 1958-1959, kol. 1188; Mr. Gilberte Cardon, op. cit., J.T. 1960, blz. 23.

(61) In het Verenigde Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, de « *Atomic Energy Authority Act* » van 1954, sectie 5 (3), en de « *Nuclear Installations Licensing and Insurance Act* » van 1959. - In de Verenigde Staten van Noord-Amerika, de « *Atomic Energy Act* » van 1954, sectie 167. - In de Bondsrepubliek van West-Duitsland : het « *Gesetz über die friedliche Verwendung der Kernenergie und den Schutz gegen Ihre Gefahren* ». - In Zwitserland : het « *Bundesgesetz über die friedliche Verwendung der Atomenergie und den Strahlenschutz* ». - De ontworpen wetgeving in Oostenrijk en Zweden, ook wellicht in Italië.

In het Nederlands ontwerp - « *Kernenergiewet* » van 30 januari 1960, ontbreekt een regeling van de aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door ongevallen met reactoren of daarmee vergelijkbare installaties. Uit het gestelde op blz. 12 van de Memorie van toelichting blijkt, dat de Regering in dit opzicht wil wachten op de goedkeuring van het O.E.E.S.-Verdrag; doch in de Memorie van toelichting leest men : « ... Men zal dus tot een regeling van de aansprakelijkheid moeten komen, gebaseerd op het scheppen van risico en niet op schuld aan het ongeval... ».

(62) De aansprakelijkheid is volstrekt, ongeacht de vraag of schuld aan het ongeval kan worden aangetoond (art. 3 en 4). Het bewijs dat iedere schuld dienaangaande ontbreekt vermag deze aansprakelijkheid niet weg te nemen. Dit staat niet met zoveel woorden in het Verdrag, doch blijkt duidelijk uit het overmachtsbegrip, zoals bepaald bij art. 9 (zie de uiteenzetting onder n° 26).

(63) Zie : *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 208 - Verslag van de hr. senator Duveusart, op. cit., blz. 2 en 3 - Parl. Handelingen - Senaat - Zitt. 1961-1962, n° 45 - Verg. van 12 april 1962, tussenkomst van de hr. senator Orban - Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1961-1962, n° 349/3 - Verslag van de heer volksvertegenwoordiger Robijns, op. cit., blz. 4 - Parl. Handelingen - Kamer - Zitt. 1961-1962, n° 81 - Verg. van 12 juli 1962, tussenkomst van de h.h. volksvertegenwoordigers Herbiet en Vanderpoorten.*

(64) Zie : art. 58 - *K.B. van 15 september 1919 houdende samenordering der vroegere wetten op de mijnen; de wetten op de arbeidsongevallen samengeschied op 28 september 1931, de besluitwet van 20 september 1945, waarbij het voordeel van deze wetten uitgebreid wordt tot het huispersoneel, en de besluitwet van 13 december 1945 houdende toepassing van voormelde wetten op de ongevallen welke zich voordoen op de weg naar of van het werk; de wetten van 7 april en 11 september 1936 houdende goedkeuring der internationale overeenkomsten van Warschau van 12 oktober 1923, tot eenmaking van sommige regelen betreffende het internationaal luchtvervoer, en van Rome van 29 mei 1923, betreffende o.m. de eenmaking van sommige regelen aangaande de schade door luchtvaartuigen aan derde personen op de aardoppervlakte veroorzaakt; art. 18 der wet van 10 maart 1925 betreffende de verdelingsexploitaties van elektrische energie; art. 13 der wet van 13 oktober 1930, houdende samenordering van de verschillende wettelijke bepalingen inzake telegrafie en draadtelefonie.*

Men raadplege bovendien het verslag uitgebracht door wijlen *Prof. René Piret* op het Vde Congres van de « *Académie Internationale de Droit Comparé* », te Brussel, op 4-9 augustus 1958 : « *La Responsabilité sans faute en droit belge* », Rev. de Dr. Int. et de Dr. Comparé, bijzondere aflevering, blz. 115 tot 127.

(65) Zie o.m. : *J. Moulaert, op. cit., R.W. 1958-1959, kol. 1188 en 1190; Dr. W.E. Belsler, op. cit., Bull. Ass. 1957, blz. 501.*

(66) *J. Moulaert, op. cit., R.W. 1958-1959, kol. 1190.*

(67) (68) *J. Moulaert, op. cit., R.W. 1958-1959, kol. 1190.*

(69) *W. Alexander - op. cit. - Nederlands Juristenblad - 1961, blz. 847.*

(70) Men vergelijkte met de bewoordingen van artt. 2 en 3 der wet van 1962.

(71) Zie o.m. : *Dr. W.E. Belsler, op. cit., Bull. Ass. 1957, blz. 499-500 - Prof. Georges Wets - « L'énergie atomique et le droit de l'assurance en Belgique », verslag uitgebracht op het Vde Internationale Congres van Rechtsvergelijking, te Brussel, op 4-9 augustus 1958, Rev. de Dr. Int. et de Dr. Comparé, bijzondere aflevering van 1958, blz. 509.*

W. Alexander - op. cit. - Nederlands Juristenblad - 1961, blz. 847.

(72) *Wet van 28 november 1928, art. 1, dat het art. 46 geworpen is van de samengeordende wetten betreffende de zeevaart en binnenvaart - Wet van 11 september 1936 houdende goedkeuring van de Verdragen van Rome van 29 mei 1933 op de luchtvaart, art. 3 (artt. 8 en 15 van het Verdrag).*

(73) Zie o.m. : *Dr. W.E. Belsler, op. cit., Bull. Ass. 1957, blz. 498-499 - Prof. G. Wets, op. cit., Rev. dr. int. et dr. comparé, bijzondere aflevering van 1958, blz. 532 - Het verslag voorgedragen aan de O.E.E.S. door Mr. Jarruthers, geciteerd door J. Moulaert, op. cit., R.W. 1958-1959, kol. 1192 - De verslagen van : R.L. Hervey, Advisory Committee of the British Insurance (Atomic Energy) Committee; Mario Perolo, adjunct-secretaris-generaal van de « *Societa Edison* » in Italië; J.L. Weinstein, juridisch adviseur van het Europees Agentschap voor Kernenergie bij de O.E.E.S., verslagen uitgebracht op de *Conferentie van Stresa*, op 11-13 mei 1959, en gepubliceerd door voormeld Europees Agentschap in « *L'industrie devant l'Energie Nucléaire* », deel 2, blz. 89 - 92, 99 - 104, 105 - 107.*

(74) Zie o.m. : in de *Verenigde Staten van Noord-Amerika*, de « *Price Anderson Act* », waarbij belangrijke wijzigingen zijn aangebracht in de « *Atomic Energy Act* » van 1954, nl. in de sectie 170 « *Indemnification and Limitation of Liability* »; een samenvatting van de getroffen maatregelen,

vindt men in de bijdrage van *Mr. W. Alexander*, op. cit., Nederlands Juristenblad, 1961, blz. 843-844 - De Britse « *Nuclear Installations (Licensing and Insurance) Act* » van 1959 heeft het maximale bedrag gesteld op 5 miljoen \$ - Het West-Duits « *Atomgesetz* » noemt geen bedrag, doch vermeldt in § 13, lid 2 de maatstaven welke de overheid dien-aangaande moet hanteren; dit houdt verband met het feit dat de West-Duitse Bondsrepubliek zelf de betaling van schaden tussen de vastgestelde zekerheid en 500 miljoen D.M. moet garanderen.

(75) Zie : *R.E. Charlier*, op. cit., J.T. 1958, blz. 216, kol. 1 - *J. Moolaert*, op. cit., R.W. 1958-1959, kol. 1192 - *Mr. Gilbert Cardon*, op. cit., J.T. 1960, blz. 23, kol. 2 en 3 - *Parl. Besch.* - *Senaat* - Zitt. 1961-1962, n° 118 - Wetsontwerp - Memorie van toelichting - blz. 10 - *Parl. Handelingen - Kamer* - Zitt. 1961-1962, n° 81 - Verg. van 12 juli 1962 - Verklaringen van de hr. *Spinoy*, Minister van Economische Zaken en Energie, blz. 49, kol. 1.

(76) *Dr. W.E. Belsler*, op. cit., Bull. Ass. 1957, blz. 503.
(77) Zie : *Parl. Besch.* - *Senaat* - Zitt. 1961-1962, n° 208 - Verslag van de hr. senator *Duvieusart*, op. cit., blz. 3 - *Parl. Handelingen - Kamer* - Zitt. 1961-1962, n° 81 - Verg. van 12 juli 1962 - Verklaringen van de hr. *Spinoy*, Minister van Economische Zaken en Energie, blz. 49, kol. 1.

(78) *Art. 26* der wet van 17 april 1878, houdende de voorafgaande titel van het W. v. Strafvordering, vervangen door art. 1 der wet van 30 mei 1961, en mits de mogelijke verlenging van de verjaringstermijn gehuldigd door het nieuw artikel 27 van voormelde wet, volgende uit het feit dat, indien de rechterlijke beslissing, gewezen op de te bekomen tijd ingestelde burgerlijke vordering, enig voorbehoud omvat, de eis strekkende om daarover uitspraak te laten doen enkel verjaart na verloop van 30 jaar.

(79) Zie : *Raymond Mathijs* - « *Evolutie naar een merklijke tempering van de solidariteitsband tussen publieke vordering en burgerlijke vordering volgende uit een misdrijf* » - R.W. 1961-1962, n° II, kol. 187-188.

(80) *Art. 2262* - B.W.

(81) Zie : *Prof. G. Wets*, op. cit., Rev. dr. Intern. et de dr. comparé, 1958, bijzondere aflevering, blz. 533.

(82) o.m. : 1) een langzame en bestendige inflatie en de

overeenstemmende waardevermindering van de munt, terwijl het onmogelijk is het daaruit volgend verlies door middel van een verhoging van het bedrag der verzekeringspremies te compenseren; 2) de onmogelijkheid met enige zekerheid het bedrag der reserves te bepalen om de verdaagde schadegevallen te voldoen; 3) noodzakelijk report van die reserves gedurende 30 jaar en meer, procédé dat strijdig is met de begrippen van een gezond beheer, en dat bovendien ernstige fiscale problemen stelt; 4) hoofdzakelijk, het zeer ernstig gevaar dat de verzekeraar geen dekking zou vinden door middel van herverzekering bij de assuradeurs van landen, waar dezen het voordeel van kortere verjaringstermijnen genieten - Zie : *Dr. W.E. Belsler*, op. cit., Bull. Ass. 1957, blz. 500.

(83) *J. Moolaert*, op. cit., R.W. 1958-1959, kol. 1194.
(84) De Franse tekst luidt : « les actions... doivent être intentées sous peine « de déchéance »; de Engelse tekst : « The right of compensation... shall be extinguished ».

(85) a) Het West-Duits « *Atomgesetz* » van 23 december 1959 bepaalt in het § 32 een verjaringstermijn van 2 jaar, te rekenen van de dag waarop de gelaedeerde kennis heeft van de schade en van de aansprakelijke persoon, en van 30 jaar sinds de dag van het ongeval; de Bondsrepubliek moet evenwel de betaling boven de gestelde zekerheid tot maximum DM 500 miljoen garanderen.

b) De Zwitserse federale kernenergiewet bepaalt dat de vorderingen verjaren na 2 jaar, te rekenen van de dag waarop de benadeelde kennis genomen heeft van de schade en de aansprakelijke persoon vereenzelvigd heeft, maar in elk geval na 30 jaar te rekenen van de dag waarop de schade lijke gevolgen zich veropenbaard hebben.

c) Sektie 4 van de Engelse wet voorziet een andere regeling : zo een vordering na verloop van 10 jaar wordt ingesteld en het gevorderd bedrag niet meer beschikbaar is, zal het tekort : « if the licensee so requires, be reimbursed to the licensee by such means as Parliament may require ».

(86) *Mr. W. Alexander* - op. cit. - Nederlands Juristenblad - 1961, blz. 872.

(87) *Mr. E.P.M.W. Domsdorf* - op. cit. - Nederlands Juristenblad - 1960, blz. 833.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 20 oktober 1961.

Voorzitter : M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever : M. Belpaire.
Advokaat-generaal : M. Delpelchin.
Advokaten : Mrs. Struye en Simont.

Pacht. — Verkoop van het verpande landeigendom, waarvan de huur met vaste datum de uitzetting in geval van verkoop niet voorbehouden heeft. — Bevoegdheid van de verkoper om al de rechten van de oorspronkelijke verpachter uit te oefenen en om de pacht op te zeggen in de bij art. 20, II, lid 5 van de wet van 7 juli 1951 bedoelde hypothese.

Art. 1743 B.W. legt aan de koper van een verhuurd goed de verplichting op de authentieke huur of de huur met vaste datum te doen voortduren en te onderhouden wanneer het recht de huurder uit te zetten bij het huurkontraat niet voorbehouden is. In dit geval wordt de koper, die bij het huurkontraat geen partij was « in de plaats gesteld » van de oorspronkelijke verhuurder voor de rechten en verplichtingen, die de uitvoering van de huur, waartoe de koper na de verkoop gehouden is, behelst. Krachtens de « indeplaatsstelling » verwerft de koper van een landeigendom zonder onderscheid al de rechten, die de oorspronkelijke verpachter bij ontstentenis van verkoop zou hebben gehad en waaronder het recht om te allen tijde de pacht op te zeggen in de bij art. 20, II, lid 5 van de wet van 7 juli 1951 bedoelde hypothese.

Vandenbergh t./ cs. Van de Vyvere.

Gelet op het bestreden vonnis, op 3 december 1960 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1121, 1134, 1135, 1743, 1748 en 1774, paragraaf 2, II, van het burgerlijk wetboek, deze laatste twee gewijzigd door de wet van 7 juli 1951, en van artikel 20, II van de wet van 7 juli 1951 houdende wijziging van de wetgeving betreffende de landpacht,

doordat het bestreden vonnis, na vastgesteld te hebben dat aanlegger de hoeve met landerijen, door verweerdere verkregen op 23 januari 1959, in huur had genomen van de rechtsvoorganger van verweerdere overeenkomstig een geregistreerde pachtovereenkomst van 24 mei 1959 voor een termijn van negen jaar ingaande op 24 december 1949, en dat in de verkoopakte van 23 januari 1959 vermeld werd dat de hoeve met landerijen aan aanlegger was verpacht, beslist heeft dat, gezien de pachtovereenkomst in de akte van verkoop vermeld werd, verweerdere gesubrogeerd waren in de rechten voortspruitende uit artikel 20, II van de wet van 7 juli 1951 zodat het aan verweerdere toegelaten was aanlegger gedurende de tweede termijn van negen jaar uit te drijven onder de voorwaarden en modaliteiten bepaald bij artikel 1774, paragraaf 2, II — en om die reden de opzegging door verweerdere aan aanlegger gegeven geldig heeft verklaard,

zulks ten onrechte : omdat de voorwaarden bepaald bij artikel 1774, paragraaf 2, II, en waaronder de verpachter een einde kan stellen aan zijn verbintenis de pachter het genot van het verpachte goed te doen hebben, betrekking hebben op de verpachter en zijn familieleden persoonlijk, en dat het inbedrijfemen van het

goed door de verkrijger of door de familieleden van de verkrijger onder deze voorwaarden niet gerekend kan worden, omdat dienvolgens waar, zoals in het onderhavig geval de pacht vaste datum heeft en geen beding van uitdrijving in geval van verkoop bevat of waar, zoals in onderhavig geval, de akte van verkoop de verpachting vermeldt, de verkrijger op grond van artikel 1743 of op grond van het aldus in de verkoopovereenkomst ingelaste beding, aan de pachter het genot van het verhuurde goed overeenkomstig de pacht moet laten en de inbedrijfneming door hem zelf of zijn familieleden niet kan invoeren om aan zijn verbintenis een einde te stellen ook daar waar de oorspronkelijke verpachter de inbedrijfneming door hem zelf of door zijn familieleden te dien einde had kunnen invoeren, omdat dienvolgens, waar artikel 20, II, van de wet van 7 juli 1951 in onderhavig geval aan de oorspronkelijke verpachter het recht verleende aan zijn verbintenissen gedurende de tweede termijn van negen jaar een einde te stellen onder de voorwaarden en modaliteiten bepaald bij artikel 1774, paragraaf 2, II, hieruit niet volgt dat de verkrijger de inbedrijfneming door hem zelf of door zijn familieleden te dien einde mag invoeren, en omdat de verkrijger de inbedrijfneming door hem zelf of door zijn familieleden slechts kon invoeren indien hij zich bevond in de voorwaarden bepaald door artikel 1748, namelijk indien de pacht geen vaste datum had of een beding van uitdrijving in geval van verkoop bevatte :

Overwegende dat artikel 1743 van het Burgerlijk Wetboek aan de koper van een verhuurd goed de verplichting oplegt de authentieke huur of de huur met vaste datum te doen voortduren en te onderhouden, wanneer het recht de huurder uit te zetten bij het huurkontraat niet voorbehouden is ;

Dat het in dit geval de koper, die bij gezegd huurkontraat geen partij geweest was, « in de plaats stelt » van de oorspronkelijke verhuurder voor de rechten en verplichtingen welke de uitvoering van de huur, waartoe de koper na de verkoop gehouden is, behelst ;

Overwegende dat krachtens die « indeplaatsstelling » de koper van een landeigendom al de rechten, zonder onderscheid, verwertt welke de oorspronkelijke verpachter bij ontstentenis van verkoop zou hebben gehad en waaronder het recht om, te allen tijde, de pacht op te zeggen in de bij artikel 20, II, lid 5, van de wet van 7 juli 1951 bedoelde hypothese welke, naar de vaststellingen van de rechter, in het onderhavig geval verwezenlijkt is ;

Overwegende dat het middel naar recht faalt ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;
Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 16 februari 1962.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer : M. Belpaire.

Procureur-generaal : M. Hoyoit de Termicourt.

Advokaat : Mr. Struye.

Pacht. — De door de verpachter gegeven opzegging om het verpachte goed zelf in bedrijf te nemen komt niet ten goede aan de verkrijger, zodat hij niet in plaats van de verkoper de verplichting het goed persoonlijk te exploiteren kan uitvoeren.

Uit de bewoordingen zelf van art. 14 van de wet van 7 juli 1951, waarbij art. 1775 B.W. gewijzigd werd en uit de bedoeling van de wetgever blijkt, dat het aan de verpachter verleende vermogen de pacht op te zeggen om zelf het gepachte goed in bedrijf te nemen of de exploitatie ervan aan sommigen van zijn naastbestaanden over te laten als voorwaarde de verplichting onderstelt persoonlijk het gepachte goed in bedrijf te nemen of het voor eigen rekening te laten in bedrijf nemen. Die opzegging komt niet ten goede aan derden en nl. niet aan de verkrijger van het gepachte goed, wiens rechten bij art. 1748 B.W. geregeld zijn.

Sabbe t./ Verougstraete.

Gelet op het bestreden vonnis, op 7 mei 1960 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1748, 1775 van het B.W., meer bepaald van alinea's 7, 8 en 17 van gemeld artikel 1775, zoals gewijzigd door artikel 1 van de wet van 15 juni 1955,

doordat het bestreden vonnis het middel, door aanlegger gehaald uit het feit dat de koper van het goed de kwestieuze hoeve persoonlijk exploiteerde, verworpen heeft en de eis van verweerder tot schadevergoeding gegrond heeft verklaard, zonder bedoeld feit te ontkennen en om reden dat het tegen de wet zou indruisen te beweren dat het eigen gebruik ook door een koper kan verwezenlijkt worden,

dan wanneer de koper in de rechten en verbintenissen van de verkoper treedt en dus de verplichting, het goed persoonlijk te exploiteren, in plaats van de verkoper kan uitvoeren ;

Overwegende dat uit de bewoordingen zelf van artikel 14 van de wet van 7 juli 1951, waarbij artikel 1775 van het B.W. gewijzigd wordt, en uit de bedoeling van de wetgever blijkt, dat het aan de verpachter verleende vermogen de pacht op te zeggen om zelf het gepachte goed in bedrijf te nemen of de exploitatie ervan aan sommigen van zijn naastbestaanden over te laten als voorwaarde de verplichting onderstelt persoonlijk het gepachte goed in bedrijf te nemen of het voor eigen rekening te laten in bedrijf nemen ; dat die opzegging slechts ten voordele van de verpachter zelf of van diegenen onder zijn naastbestaanden, die beperkenderwijze door de wet aangeduid zijn, strekken mag : dat zij niet aan derden ten goede mag komen, en namelijk niet aan de verkrijger van het gepachte goed wiens rechten bij artikel 4, paragraaf 1, van gemelde wet geregeld zijn (B.W., artikel 1748) ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1319, 1320 en 1322 van het B.W. en van de bewijskracht van de door aanlegger vóór de rechtbank genomen conclusies,

doordat het bestreden vonnis het middel heeft verworpen, door aanlegger gehaald uit het feit dat verweerder de hoeve op 1 mei 1957 had verlaten op grond van een overeenkomst door brieven van de raadslieden van partijen van 11 en 31 juli 1956 afgesloten, en niet op grond van het vonnis tot geldigverklaring van de opzegging daar de rechtbank dit vonnis « slechts » op 31 mei 1957 velde, en deze beslissing gesteund heeft op de beschouwing dat aanlegger ten onrechte het verlaten van de hofstede door verweerder wil laten doorgaan als niet gesteund op de uitspraak van geldigverklaring van de opzegging maar op een later tussengekomen overeenkomst afgesloten bij de brief van 11 juli 1957, en zonder nader te bepalen of de rechterlijke uitspraak op grond waarvan het verlaten van de hoeve zou gebeurd zijn, het vonnis is van de vrederechter of dat van de rechtbank, dan wanneer, uit de conclusies van aanlegger blijkt dat deze het feit inriep dat zowel de overeenkomst als het verlaten van de hoeve niet na maar vóór het vonnis van de rechtbank plaats grepen (schending van de bewijskracht van de conclusies en van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het B. W.),

dan wanneer de rechtbank, ten gevolge van deze verkeerde interpretatie van de conclusies van aanlegger, het middel zoals het door aanlegger geformuleerd werd, onbeantwoord heeft gelaten (schending van artikel 97 van de Grondwet),

dan wanneer de motivering van het bestreden vonnis niet toelaat te weten of de feitenrechter bij vergissing beslist heeft dat het akkoord op 11 juli 1957, dus na het vonnis van de rechtbank van 31 mei 1957, ontstond en de uitvoering van dit vonnis tot voorwerp had, of indien de vermelding van de datum van 11 juli 1957, in de tekst van het bestreden vonnis, aan een materiële vergissing te wijten is, zodat de feitenrechter heeft willen beslissen dat het akkoord, in juli 1956 ontstaan, een uitvoering is van het vonnis op 23 mei 1956 door de vrederechter geveld, welke dubbelzinnigheid een schending van artikel 97 van de Grondwet uitmaakt :

Overwegende dat het vonnis, volgens het bij de voorziening gevoegd betekend afschrift, zich ertoe niet beperkt melding te maken van een brief van 11 juli 1957, welke door de raadsman van verweerder aan deze van aanlegger werd gericht, doch dat het de termen ervan overneemt zoals die in de conclusies van aanlegger voorkomen ;

Dat uit die conclusies blijkt dat gemeld schrijven 11 juli 1956 gedagtekend is ;

Dat het derhalve ingevolge een materiële misslag is dat het afschrift van het vonnis aan de overeenkomst het jaartal 1957 toeschrijft in plaats van 1956 ;

Overwegende dat daaruit dient afgeleid te worden dat, al hield het vonnis dezelfde misslag in als het afschrift ervan, door op « een latere overeenkomst », dit wil zeggen « na het vonnis tot geldigverklaring van de opzegging », te wijzen, slechts heeft kunnen bedoelen de overeenkomst gesloten na de beslissing tot geldigverklaring van de opzegging, door de eerste rechter op 23 mei 1956 uitgesproken ;

Overwegende dat elk van de onderdelen van het middel feitelijke grondslag mist ;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis het hoger beroep van aanlegger ongegrond heeft verklaard zonder te antwoorden op de middelen door aanlegger in zijn conclusies vóór de rechtbank ingeroepen, namelijk, *eerste onderdeel* : op het middel gehaald uit het feit dat tussen partijen bedongen werd dat de gronden gelegen aan de baan op Izegem, alsook de gronden gelegen aan de Heirweg op een diepte van minstens 60 meter,

als bouwgronden of als gronden dienstig voor het uitgraven van zand of andere grondstoffen moeten beschouwd worden en dat de verhuurder zich het recht had voorbehouden al de gronden, die hij wilde te koop stellen als bouwgronden of exploitatiegronden, aan de pacht te onttrekken; *tweede onderdeel* : op het middel gehaald uit het feit dat, om de pacht op te zeggen, een ernstige reden volstond en dat de bedoeling van de eigenaar, zijn goed vrij te verkopen, dergelijke reden uitmaakt dan wanneer dit gebrek aan antwoord een gebrek uitmaakt aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering;

Overwegende dat de door de rechter te beslechten betwisting erover ging te weten of aanlegger, die in de aan verweerder gegeven opzegging als reden had vermeld het voornemen zelf het gepachte goed in bedrijf te nemen doch dat voornemen, binnen zes maanden na het vertrek van verweerder, niet had uitgevoerd, jegens verweerder tot schadeloosstelling, krachtens artikel 1775 van het B. W., gehouden was ;

Overwegende dat aanlegger, door de in het middel aangehaalde beschouwingen, zich ertoe beperkte te doen gelden dat hij als reden van opzegging zou hebben kunnen opgeven het inzicht het gepaste goed te verkopen ;

Overwegende dat de rechter, nu dergelijke beschouwingen aan de in de opzegging werkelijk vermelde redenen vreemd zijn, ertoe niet gehouden was ze te beantwoorden ;

Dat het middel niet kan aangenomen worden ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 29 mei 1962.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : M.M. Mast en Mees.

Substituut-auditeur-generaal : M. Lenaerts.

Rust- en overlevingspensioenen voor bedienden. — Recht op uitkeringen. — Gemengde loopbaan. — Bevoegdheid van hoge commissie.

De voor de toepassing van de wet van 12 juli 1957 bevoegde overheden en rechtcolleges moeten uitspraak doen over de aanspraken op een rustpensioen voor bedienden, zelfs indien deze aanspraken op een werkzaamheid als zelfstandige gegrond zijn. Om het bestaan van dergelijke werkzaamheid te kunnen aanvaarden, moeten zij nagaan of het bewijs ervan geleverd is volgens art. 18 W. 28 maart 1960, doch moeten zij niet wachten tot dit bewijs blijkt uit een beslissing van de overheden of van de rechtscolleges bevoegd om uitspraak te doen over de aanspraken op een rustpensioen voor zelfstandigen.

Belgische Staat/Verschoren.

Arrest n° 9400.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing dd. 22 augustus 1961 van de hoge commissie voor pensioenen houdende bekrachtiging van de beslissing van 31 maart 1961, waarbij de commissie van beroep te Antwerpen-Zuid aan René Ver-

schoren een rustpensioen voor bedienden van 24.010 frank toekent;

Overwegende dat de bestreden beslissing om, overeenkomstig artikel 11, § 3, van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden, het rustpensioen van de tegenpartij op 24.010 frank te bepalen, benevens de jaren van tewerkstelling als bediende veertien jaren van werkzaamheid als zelfstandige in aanmerking neemt;

Overwegende dat de verzoekende partij doet gelden dat de bestreden beslissing genomen is met schending van artikel 8 van het koninklijk besluit van 30 juli 1957 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden; dat zij in verband hiermede voorhoudt dat die bepaling de hoge commissie verbiedt als geldige jaren van tewerkstelling als zelfstandige in aanmerking te nemen, jaren die niet als zodanig bewezen en erkend zijn geweest door de overheden of door de rechtscolleges die daartoe bevoegd zijn krachtens de wet betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen, en dat de hoge commissie dit verbod in onderhavige zaak niet in acht heeft genomen, ofschoon zij kennis droeg van een verklaring van de Rijksdienst voor de pensioenen der zelfstandigen, volgens welke, naar diens oordeel, uit de attesten niet blijkt dat de betrokkene een zelfstandig beroep heeft uitgeoefend;

Overwegende dat genoemd artikel 8 luidt als volgt : « Ingeval artikel 11, §§ 2 en 3, van de wet van 12 juli 1957 wordt toegepast, wordt het bewijs van een ander tewerkstelling dan deze waarvan sprake in vorige artikel geleverd op de wijze bepaald in de pensioenregeling die op de werknemer toepasselijk was » ; dat die regel voorgeschreven is ter uitvoering van artikel 14, eerste lid, 2° van de wet van 12 juli 1957, luidens hetwelk de Koning bepaalt op welke manier het bewijs wordt geleverd van een op rustpensioen recht gevende bezigheid; dat krachtens artikel 11, §§ 2 en 3, van die wet, mits aan de daarin bepaalde voorwaarden is voldaan, de bediende, die bewijst als zelfstandige te hebben gewerkt, mede voor de jaren van werkzaamheid als zelfstandige aanspraak heeft op een rustpensioen voor bedienden; dat de artikelen 19 en 25 van dezelfde wet de Minister van Sociale Voorzorg, of de ambtenaren die hij afvaardigt, en de door de Koning ter uitvoering van die wet ingestelde rechtscolleges respectievelijk bevoegdheid verlenen om te beslissen over de « aanvragen om het genot van de voordelen vermeld in die wet » en om « de geschillen omtrent de rechten welke voortspruiten uit die wet, te beslechten : dat artikel 18 van de wet van 28 maart 1960 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen de wijze bepaalt waarop het bewijs van de werkzaamheid als zelfstandige wordt geleverd, en de artikelen 52, § 4-a en 57, § 2, van laatstgenoemde wet de Rijksdienst voor de pensioenen der zelfstandigen en de door de Koning ter uitvoering van die wet ingestelde rechtscolleges respectievelijk bevoegdheid verlenen om te beslissen omtrent de toekenning en de intrekking van de pensioenen der zelfstandigen en om uitspraak te doen over de geschillen in verband daarmede; dat krachtens artikel 3, § 2, van het koninklijk besluit van 2 maart 1960 tot regeling van bepaalde cumulaties van voordelen waarin voorzien wordt door de pensioenregelingen van de arbeiders, de bedienden, de mijnwerkers, de zeelieden en de zelfstandigen, genomen ter uitvoering van artikel 24 van de wet van 21 mei 1955, ingeval een werknemer aanspraak kan maken, enerzijds op een ouderdompensioen als zelfstandige en anderzijds op een rustpensioen als bediende, bij de berekening van eerstgenoemd pensioen uitsluitend re-

kening wordt gehouden met de volledige jaren tewerkstelling die in aanmerking worden genomen voor de vaststelling van het rustpensioen voor bedienden; dat artikel 6 van hetzelfde besluit bepaalt dat, wanneer uit een definitieve beslissing, getroffen krachtens de pensioenregeling voor bedienden of de pensioenregeling voor zelfstandigen, blijkt dat de elementen die voor de vaststelling van de rechten van dezelfde gerechtigde in het raam van de ene of de andere regeling in aanmerking werden genomen, gewijzigd zijn, van ambtswege wordt overgegaan tot de herziening van de getroffen beslissing;

Overwegende dat uit die bepalingen voortvloeit dat de voor de toepassing van de wet van 12 juli 1957 bevoegde overheden en rechtscolleges uitspraak moeten doen over de aanspraken op een rustpensioen voor bedienden, ook wanneer die aanspraken gegrond zijn op een werkzaamheid als zelfstandige; dat zij, om tot het bestaan van zodanige werkzaamheid te kunnen besluiten, moeten nagaan of het bewijs ervan geleverd is overeenkomstig artikel 18 van de wet van 28 maart 1960, doch niet moeten wachten tot dit bewijs blijkt uit een beslissing van de overheden of van de rechtscolleges bevoegd om uitspraak te doen over de aanspraken op een rustpensioen voor zelfstandigen en niet gebonden zijn door verklaringen hieromtrent door de Rijksdienst voor de pensioenen der zelfstandigen afgelegd; dat immers uit bovenvermelde bepalingen van het koninklijk besluit van 1 maart 1960 blijkt dat de beslissing betreffende het rustpensioen voor bedienden van de bediende met gemengde loopbaan moet kunnen voorafgaan aan de beslissing betreffende zijn pensioen als zelfstandige, en dat eventuele strijdigheid van eerstgenoemde met laatstgenoemde beslissing bij herziening van ambtswege wordt opgeheven; dat het middel niet gegrond is.

Besluit

Artikel 1.

Het beroep is verworpen.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 7 juni 1961.

Voorzitter : M. Schuermans.

Raadsheren : M.M. Holvoet en Screvens.

Openbaar Ministerie : M. Smets, advocaat-generaal.

Advocaten : Mrs. Castille en Huybrechts.

1. **Pronostieken.** — a) **Bevoegdheid.** — b) **Wet van 15 maart 1956, artt. 11 en 15 : bedrieglijk opzet niet geëist.**
2. **Verkoop tegen hogere dan normale prijs.** — a) **Besluitwet van 22 januari 1945 steeds in voege.** — b) **Normale prijs : begrip.**

1. a) *Als de deelnemingsbulletijns aan de pronostiekwedstrijden hoofdzakelijk uitgeknipt moeten worden uit dagbladen, is de verspreiding van deze dagbladen het rechtstreeks middel om de gebeurlijke deelnemers aan pronostieken te treffen en om hun toe te laten aan de pronostiekwedstrijden deel te nemen; in dit geval maakt de verspreiding als dusdanig een onontbeerlijk element van de pronostiekwedstrijden uit.*
Opdat de Rechtbank van een bepaald arrondissement bevoegd zou zijn, volstaat het derhalve dat zekere van de dagbladen in dit arrondissement verspreid worden.

b) Het misdrijf voorzien door artikel 11 en 15 van de wet van 15 maart 1956 eist het bedrieglijk opzet in hoofde van de betichten niet.

2. a) De besluitwet van 22 januari 1945 is steeds in voege alhoewel het leger op vredesvoet gebracht werd.

b) In een stelsel van mededinging, de normale verkoopprijs in kleinhandel is de prijs waarop de producten of koopwaren aan de verbruikers verkocht worden door de meerderheid der handelaars die handel in gelijkaardige voorwaarden drijven.

O.M. t./ F... E... en B... L...

Beticht van in het rechterlijk arrondissement Brussel, en bij samenhang elders in België, tussen 1 september 1959 en 15 februari 1960,

A. zonder vergunning van de minister van Volksgezondheid en van het Gezin, een wedstrijd van weddenschappen en sportuitslagen ter zake een voetbalpronostiek waarbij door derden inschrijvingsrechten of inzetten worden gestort, ingericht te hebben;

B. op de nationale markt produkten, stoffen, eet- en koopwaren of dieren, ter zake namelijk huishoudartikelen, verkocht, te koop aangeboden of aangekocht te hebben tegen hogere dan de normale prijzen;

C. aan de voortverkopers in het groot of in het klein of aan het publiek, een premie aangeboden te hebben verbonden aan het verkopen van een koopkaart, de gratis deelname aan een pronostiekwedstrijd aangeboden te hebben.

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd;

Overwegende dat de N.V. « D... », tijdens de periode voorzien in de betichtingen, pronostiekwedstrijden op voetbalmatches ingericht heeft; dat de deelnemers aan de pronostieken in ruil van hun pronostiekbuletijns en van een bedrag van 20 frank, een gedurende twee jaar geldige aankoopkaart voor de nominale waarde van hun inzet bekwamen;

Overwegende dat de P.V.B.A. « T... », grössist in elektrische huishoudapparaten, zich er toe verbonden had « tijdens de ganse geldigheidsduur der aankoopkaarten, deze laatste als betaalmiddelen te aanvaarden voor de aankoop van die electro-produkten, en dit langs het kanaal van die handelszaken, die door haar voor dit doel werden gecontracteerd » (2° van de overeenkomst dd. 9 september 1959 tussen de N.V. « D... » en de P.V.B.A. « T... », stuk 3, bijlage 5 van het dossier);

Overwegende dat uit het onderzoek blijkt dat de elektrische huishoudapparaten aan de dragers van aankoopkaarten tegen katalogoprijzen aangeboden en verkocht werden alswanneer dezelfde apparaten op de markt in het algemeen en zelfs door dezelfde kleinhandelaars die op hetzelfde tijdstip, tegen lagere prijzen verkocht werden aan kopers die tegen speciën betaalden;

Overwegende dat eerste betichte afgevaardigde-beheerder van de N.V. « D... » is en tweede betichte zaakvoerder van de P.V.A.B. « T... », hoedanigheden waarin te zezake tussengekomen zijn;

Overwegende dat de pronostiekwedstrijd noodzakelijkerwijze gekoppeld was met besproken verkoopstelsel en dat tweede betichte, als zaakvoerder van de P.V.B.A. « T... », de maatregelen getroffen had opdat elektrische huishoudartikelen bij kleinhandelaars tegen catalogusprijs konden worden bekomen op overhandiging van de aankoopkaarten; dat de tussenkomst van tweede betichte dus noodzakelijk was om de pronostiekwedstrijd met verkoopstelsel in te richten met het gevolg

dat hij aan de uitvoering van de hem ten laste gelegde feiten rechtstreeks medegewerkt heeft, of tot de uitvoering ervan zulkdanige hulp heeft verleend dat, zonder zijn bijstand, de wanbedrijven niet konden gepleegd worden;

Dat de betichte die uit hoofde van een misdaad of een wanbedrijf vervolgd wordt, terechtstaat zowel voor een daad van rechtstreekse uitvoering als voor een der daden van deelneming voorzien door art. 66, al. 2 en 3 S.W.B. (Cass. 4-2-1957, Pas. 1957, I, 660; Cass. 28-2-1939, Pas. 1939, I, 106);

Wat de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel betreft.

Overwegende dat de deelnemingsbulletijns aan de pronostiekwedstrijden hoofdzakelijk uitgeknipt moesten worden uit de dagbladen door de N.V. « D... » uitgegeven;

Dat het niet betwist wordt dat ten minste zekere van deze dagbladen, o.m. in het arrondissement Brussel verspreid worden;

Dat deze verspreiding het rechtstreeks middel was om de gebeurlijke deelnemers aan pronostieken te treffen en om hun toe te laten aan de pronostiekwedstrijden deel te nemen; dat deze verspreiding als dusdanig ter zake een onontbeerlijk element van de inrichting van de pronostiekwedstrijden uitmaakte; dat zulke inrichting inderdaad al de werkingen omhelst die tot haar verwezenlijking noodzakelijk zijn;

Overwegende dat de inrichting van pronostiekwedstrijden derhalve ten minste gedeeltelijk in het rechterlijk arrondissement Brussel plaatsgreep en dat de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel bevoegd was om van de verschillende samenhangende betichtingen te kennen;

Wat betichting A betreft.

Overwegende dat de inrichting van wedstrijden van weddenschappen op sportuitslagen, waarbij door derden inschrijvingsrechten of inzetten worden gestort, bij de wet van 15 maart 1956 onderworpen werd aan de toelating van de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin; dat de inrichting van bedoelde weddenschappen zonder de vereiste toelating, een wanbedrijf uitmaakt;

Overwegende dat deze toelating terzake niet bekomen werd en dat er zelfs geen spoor in het dossier te vinden is van de aanvraag van zulke toelating;

Dat er slechts om inlichtingen gevraagd werd en hierop geantwoord op een wijze die betichten niet kan misleiden; dat het Nationaal Instituut voor de Lichamelijke Opvoeding en de Sport o.m., na de draagwijde van de wet op duidelijke wijze bepaald te hebben, zelfs de tekst van de wet van 15 maart 1956 en van het koninklijk besluit van 21 augustus 1957 betreffende de vergunning tot organisatie van wedstrijden van weddenschappen en sportuitslagen overgemaakt heeft (zie stuk 3, bijlage 2);

Dat er dus ook terzake, in tegenstrijd met de beweringen van tweede betichte, geen sprake is van een oordeel van bevoegde Minister volgens hetwelke het inrichten van de door betichten ingerichte pronostiekwedstrijden geen vergunning eiste;

Overwegende dat het misdrijf voorzien door art. 11 en 15 van de wet van 15 maart 1956 het bedrieglijk opzet in hoofde van betichten niet eist; dat het voldoende is dat betichten met kennis van zaken gehandeld hebben, wat zeker het geval is;

Overwegende dat uit de uiteenzetting der ten laste van betichte gelegde feiten duidelijk blijkt dat de aan

de deelnemer bezorgde aankoopbon geen werkelijke waarde vertegenwoordigt;

Dat de dragers van aankoopbons inderdaad zich in een minder gunstige toestand bevinden dan de kopers die met baar geld betalen; dat deze laatsten zich de gekochte voorwerpen tegen een lagere prijs kunnen verschaffen dan de eersten;

Dat het verschil tussen de prijs tegen dewelke diegenen die met speciën betalen en de prijs waarop de dragers van aankoopbons zich de elektrische huishoudapparaten moesten verschaffen, de inschrijvingsrechten van de deelnemers vertegenwoordigen;

Overwegende dat art. 11 en 15 der wet van 15 maart dienvolgens terzake toepasselijk is en dat de betichting A in hoofde van beide betichten bewezen is gebleven;

Overwegende dat het feit, te weten dat degene die aansprakelijk is voor de N.V. «Z...» niet vervolgd wordt, zonder belang is, daar de eventuele schuld van derden, die in huidige vervolgingen niet betrokken zijn, zonder invloed is op de rechtsgeldigheid der strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de betichten;

Wat betichting B betreft.

Overwegende dat de besluitwet van 22 januari 1945, om de beteugeling te verzekeren van de inbreuken op de reglementering betreffende de bevoorrading van het land genomen werd krachtens de wet van 7 september 1939, waarbij aan de Koning buitengewone machten werden toegekend, dewelke door de wet van 14 december 1944 vervolledigd werd; dat ze o.m. tot voorwerp had de bepalingen van de B.W. van 27 oktober 1939, 11 en 14 mei 1940, 30 augustus en 30 november 1944 samen te ordenen;

Dat de wet van 7 september 1939 vervolledigd door deze van 14 december 1944, de macht aan de Koning heeft toegekend, bepalingen die kracht van wet hebben te nemen, met het oog op de verdediging van de economische belangen van het land en op de voedselvoorziening van de bevolking, en niet beperkt zijn tot de bevoorrading van het land in eet- of koopwaren, onontbeerlijk voor de bestaansvoorwaarden van het land; dat zonder de hem toegekende machten te overschrijden, de Koning derhalve gemachtigd was, om in nieuwe noodwendigheden te voorzien, de bepalingen van de B.W. van 27 oktober 1939 door achtereenvolgende B.W. uit te breiden tot het economisch toezicht van de algehele economische activiteit (Cass. 21 december 1959, Pas. 1960, I, 443);

Dat hieruit volgt dat de besluitwet van 22 januari 1945, die steeds in voege is, alhoewel het leger op vredesvoet gebracht werd, op het verkopen, te koop aanbieden en aankopen van elektrische apparaten tijdens het tijdperk voorzien in de betichtingen, van toepassing is;

Overwegende dat in een stelsel van mededinging, de normale verkoopprijs in kleinhandel de prijs is waarop de produkten of koopwaren aan de verbruikers verkocht worden door de meerderheid der handelaars die handel in gelijkaardige voorwaarden drijven;

Dat deze prijs, waarin noodzakelijkerwijze rekening gehouden wordt met de normale winst en kosten van exploitatie van de handelonderneming, gegrond is op de staat van de markt voor de verschillende produkten en koopwaren aan de verbruikers verkocht;

Overwegende dat door de kleinhandelaars elektrische huishoudapparaten tegen katalogusprijs, t.t.z. tegen de verkoopprijs aan de verbruiker door de fabricanten of invoerders vastgesteld, en tegen dezelfde prijs aan de dragers van aankoopbons verkocht worden;

Overwegende dat uit de elementen van de zaak blijkt dat op het tijdstip der feiten, door de mededinging hetzij tussen handelaars die dezelfde koopwaren verkopen, hetzij tussen soortgelijke koopwaren van verschillende merken, de kleinhandelaars omzeggens steeds elektrische huishoudapparaten tegen een lagere prijs dan die door de fabrikant of invoerder bepaalde prijzen verkochten;

Overwegende dat in verband met de overeenkomst met eerste betichte getroffen, betreffende de inrichting van de pronostiekwedstrijd en van het bijzondere verkoopstelsel, tweede betichte de maatregelen genomen had opdat elektrische huishoudapparaten bij bedoelde kleinhandelaars tegen katalogusprijs konden worden bekomen op overhandiging van aankoopkaarten;

Overwegende dat door hun handelingen betichten derhalve rechtstreeks medegewerkt hebben aan het te koop aanbieden en het verkopen van elektrische huishoudapparaten tegen hogere prijzen dan de normale prijzen aan de dragers van aankoopbons, dewelke zich slechts bedoelde apparaten tegen overdreven prijzen konden verschaffen;

Overwegende dat noch de exploitatiekosten van de pronostiekwedstrijden, noch de waarde van de aan de wedstrijden gehechte prijzen, te weerhouden zijn voor de bepaling van de normale verkoopprijs, daar enkel de normale kosten in aanmerking moeten genomen worden en geen rekening moet gehouden worden met kosten die eigen zijn aan een onwettige verkooporganisatie; dat de berekeningen nopens de winsten van de detaillanten en de gebeurlijke verliezen door de P.V.B.A. «T...» ondergaan, dan ook zonder belang terzake zijn;

Overwegende dat de feiten der telastlegging B dienvolgens bewezen zijn geworden;

Wat betichting C betreft.

Overwegende dat de feiten der telastlegging C evenmin als voor de eerste rechter bewezen zijn geworden, door het onderzoek voor het Hof gedaan;

Overwegende dat de feiten der betichtingen A en B in hoofde van ieder der betichten, een collectief misdrijf uitmaken bij eenheid van doel en van opzet en dat een enkele straf — de zwaarste — dient toegepast;

Overwegende dat de hierna bepaalde straf als aangepast voorkomt;

Om deze redenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak;

Alle andere of meeromvattende besluiten verwerpen, de, namelijk deze die voor het Hof niet uitdrukkelijk herhaald werden;

Gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, alsook artikel 24 der wet van 15 juni 1935; art. 210 en 211 van het Wetboek van Strafvordering; art. 1 § 1 en 2, 5, 9 en 10 der B.W. van 22 januari 1945; art. 65 van het Strafwetboek; art. 140 der wet van 18 juni 1889 en 2 der wet van 4 september 1891; ter zitting door de heer Voorzitter aangeduid;

Ontvangt de beroepen en er recht op doende:

Doet het bestreden vonnis te niet in zover betichten vrijgesproken worden uit hoofde van betichting B en een geldboete van 50 frank verhoogd met 190 opdecimen of 15 dagen hulpgevangenis, uit hoofde van betichting A opgelegd werd;

Wijzigende;

Bij eenparigheid van stemmen:

Zegt voor recht dat de feiten der telastlegging B lastens twee betichten bewezen zijn geworden;

Zegt voor recht dat een enkele straf, de zwaarste, voor de feiten der telastleggingen A en B lastens ieder betichte dient uitgesproken;

Verwijst betichten F. en B. ieder tot een geldboete van 1.000 frank;

Zegt dat iedere boete bij toepassing van 190 opdediemen tot 20.000 frank zal verhoogd worden en, bij gebrek van betaling binnen de wettelijke termijn, door een gevangenisstraf van drie maand zal vervangen worden;

Beveelt dat huidig arrest, bij uittreksels, in al de uitgaven van dezelfde dag, in het dagblad zal worden ingelast, al de kosten van inlassing in solidum ten laste van beide betichten verhaalbaar zijnde op eenvoudige vertoning van de facturen;

Bevestigt het bestreden vonnis voor het overige;

Verwijst beide betichten in solidum in de kosten van beoep, belopende in het geheel de som van 696 frank.

NOOT: De voorziening werd door arrest van het Hof van Cassatie dd. 22 januari 1962 verworpen wat een van de betichten betreft. Wat de andere betichte betreft, die overleden was voordat het bestreden arrest kracht van gewijsde had, zegt het arrest van het Hof van Cassatie dat het bestreden vonnis zonder uitwerking zal blijven.

Zie ook in dezelfde zin, wat de verkoop betreft tegen hogere dan normale prijs: Brussel, 26 april 1961, Journal des Tribunaux, 1961, blz. 502 met noot L. Van Bunnan; Brussel, 7 juni 1961, Rv. dr. pénal, 1961-1962, blz. 884.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 24 mei 1961.

Voorzitter: M. Soenens.

Raadsheren: M.M. Buysse en De Preter.

Advokaat-generaal: M. Ely.

Advokaten: Mrs. Raymond De Rijcke en Van Hecke (Gent).

Recidivist. — Vroegere veroordeling tot één jaar gevangenisstraf wegens meerdere samengevoegde feiten, gepleegd met éénzelfde misdadig opzet. — Herhaling. — Terbeschikkingstelling van de regering.

Verkeert in staat van wettelijke herhaling, zoals voorzien bij artikel 56 S.W.B., de verdachte, die wegens verscheidene wanbedrijven terecht staat, en die bij een vroegere in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissing, gewezen sedert minder dan vijf jaar te rekenen van de dag waarop hij zijn straf heeft ondergaan, tot verscheidene gevangenisstraffen waaronder een van één jaar veroordeeld werd, zelfs ingeval deze enige straf uitgesproken werd, bij toepassing van artikel 65 S.W.B., wegens meerdere samengevoegde feiten, gepleegd met éénzelfde misdadig opzet. De vordering tot terbeschikkingstelling van de regering, op grond van artikel 25 der wet van 9 april 1930, is derhalve ontvankelijk.

Openbaar Ministerie, N.V. Elly, te Lier, Matthijs Victor, De Coninck Frans en Van Heeschvelde Clément t/ Bombeek Achille en Van Laecken Bernard.

« Overwegende dat de feiten A en B omschreven onder notitienummer 598 alsmede de feiten A, B, C en E omschreven onder notitienummer 597 bewezen gebleven

zijn ten laste van Bombeek Achille zoals zij door de eerste rechter voor bewezen werden aangenomen;

Dat echter het feit B omschreven onder notitienummer 598 gepleegd werd met dezelfde verzwarende omstandigheid van herhaling als deze voorzien onder litera A;

Overwegende dat verdachte veroordeeld werd bij arrest van het Hof van beroep te Gent dd. 13 juli 1955 in kracht van gewijsde getreden, tot bepaalde gevangenisstraffen waaronder een van één jaar;

Dat, alhoewel deze enige straf uitgesproken werd krachtens artikel 65 van het Strafwetboek wegens meerdere samengevoegde feiten, gepleegd met éénzelfde misdadig opzet, zij aanleiding geeft tot herhaling op grond van artikel 56 van het Strafwetboek;

Overwegende dat de feiten A, B, C, E van het dossier notitienummer 597 het uitwerksel zijn geweest van éénzelfde misdadig voornemen in hoofde van verdachte Bombeek Achille;

Dat er dus voor al die feiten samen maar één straf dient toegepast te worden, de zwaarste;

Overwegende dat de eerste rechter op gepaste motieven de terbeschikkingstelling van de Regering van Bombeek Achille heeft bevolen; dat het Hof deze motieven herneemt»; ...

NOOT: De voorziening tot verbreking door verwezen tegen bovenvermeld arrest ingesteld werd verworpen bij arrest van het Hof van Cassatie van 24 augustus 1961. Men vergelijkte echter met Cass., 10 oktober 1932, Pas. 1932, I, 266, arrest waarbij het Hof o.m. besliste dat de veroordeling tot gevangenisstraf van bepaalde minimumduur, noodzakelijk om tot grond te dienen van de wettelijke herhaling, wegens één enkel feit dient te zijn uitgesproken geworden.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 28 juni 1961.

Voorzitter: M. A. Soenens.

Raadsheren: M.M. Buysse en Moerenhout.

Advokaat-generaal: M. Ely.

Advokaat: Mr. Valcke (Veurne).

Verkeer. — Bloedproef. — Toestemming van betrokkene. — Geen indicïen van dronkenschap. — Bloedproef niettemin geldig.

Wanneer gebleken is dat de op de vermoedelijke dader van een verkeersongeval met diens toestemming verrichte bloedproef opgenomen werd terwijl er geen indicïen waren van dronkenschap, is deze bloedproef niettemin geldig o.m. om te dienen als bewijs van het besturen van een voertuig op een openbare plaats na verbruik door de bestuurder van alcoholische dranken in zodanige hoeveelheid dat het alcoholgehalte in zijn bloed, op het ogenblik dat hij bestuurde, ten minste 1,5 gr. per duizend bedroeg.

verdacht van :

te Westende, in de nacht van 22 op 23 mei 1960 :

D./ Bij inbreuk op art. 2-4 der Wet van 1 augustus 1899, gewijzigd en aangevuld door de wet van 15 april 1958, in staat van dronkenschap op een openbare plaats een voertuig te hebben bestuurd of een rijdier te hebben geleid;

Daaraan schuldig verklaard, werd de verdachte op

tegenspraak veroordeeld tot een geldboete van honderd frank, vermeerderd met 180 deciemens hetzij 2.000 fr. of een vervangende gevangenisstraf van één maand.

Daarenboven werd de verdachte ontzet verklaard uit het recht een motorvoertuig te besturen voor een termijn van zes maand.

Bij vonnis der Rechtbank van eerste aanleg te Veurne, correctionele kamer met drie rechters, gedagtekend van 14 maart 1961, waarvan de verdachte en het Openbaar Ministerie beroep ingesteld hebben, beiden op 21 maart 1961.

Gehoord de heer Voorzitter Soenens in zijn verslag gedaan ter openbare terechtzitting;

Gehoord de verdachte in zijne middelen van verdediging voorgedragen door hem zelf en door zijn raadsman Meester Valcke, Advocaat, te Veurne;

Gehoord in zijn vordering de heer Ely, Advocaat-generaal;

— dit alles in het Nederlands;

Overwegende dat de verdachte en het Openbaar Ministerie tijdig en regelmatig beroep aantekenden;

Overwegende dat de verdachte toegelaten heeft dat een bloedstaal op hem zou genomen worden;

Dat, in strijd met hetgeen hij beweert, deze bloedproef niet ongeldig is onder voorwendsel dat er geen indiciën van dronkenschap voorhanden waren;

Overwegende dat de feiten voorzien onder littera D niet bewezen gebleken zijn, zoals zij door de eerste rechter omschreven werden;

Dat deze feiten dienen omschreven te worden als vallende onder toepassing van artikel 2, 3° van de Wet van 1 augustus 1899, gewijzigd door artikel 3 van de Wet van 15 april 1958, om, op een openbare plaats een voertuig bestuurd te hebben na alcoholische dranken in zodanige hoeveelheid te hebben gebruikt dat het alcoholgehalte in zijn bloed op het ogenblik dat hij bestuurt, ten minste 1,5 gram per duizend bedraagt;

Overwegende dat de verdachte en zijn raadsman uitdrukkelijk verklaard hebben zich over deze gewijzigde telastlegging te hebben verdedigd;

Overwegende dat deze telastlegging zoals heromschreven ten genoegen van rechte bewezen is gebleken;

Overwegende dat de door de eerste rechter toegemeten straf regelmatig voorkomt tot beteugeling van de feiten zoals hiervoren hergekwalificeerd;

Om deze redenen,

Gelet op de wetsbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald en gelet daarenboven op artikel 2, 3° der Wet van 1 augustus 1899, gewijzigd door artikel 3 van de Wet van 15 april 1958, artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, artikel 24 der Wet van 15 juni 1935.

Het Hof,

Recht doende, op tegenspraak :

Alle andere of strijdige besluiten als ongegrond verwerpend.

Ontvangt de ingestelde beroepen en erover beslissend binnen de perken ervan :

Zegt voor recht dat de feiten dienen te worden omschreven zoals hiervoren vermeld.

Doet het beroepen vonnis teniet in zover het de verdachte veroordeelt voor het feit zoals omschreven in de oorspronkelijke dagvaarding en in de kwaliteiten, en ten deze opnieuw wijzend :

Ontslaat de verdachte van de vervolging uit dien hoofde.

Bevestigt hetzelfde vonnis in zijn overige beschikkingen, mits deze wijziging dat de door de eerste

rechter ten laste van de verdachte uitgesproken straf zal gelden als sanktie voor het feit zoals door het Hof heromschreven.

Veroordeelt de verdachte tot de kosten van beroep gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie, deze kosten begroot op de som van 590 frank.

Wijst de zaak terug naar de eerste rechter tot verdere behandeling van de burgerlijke belangen.

NOOT: De voorziening tegen bovenvermeld arrest werd verworpen bij cassatiearrest van 7 maart 1962.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

5e Kamer. 6 februari 1962.

Voorzitter : M.J. Rollier.

Rechters : M.M. Maffei en D. Maryn.

Advokaat : Mr. T. Dom.

Pacht. — Beding in de koopakte, dat de bestaande pachtovereenkomsten, ook de mondeling aangegane, door de koper moeten worden geërbiedigd. — Opzegging van de pacht slechts mogelijk mits inachtneming van artikel 1775 B.W.

Beding in de verkoopakte « de kopers zullen de bestaande huur- of pachtovereenkomst moeten eerbiedigen. Te dien einde wordt alleen bij wijze van inlichting medegedeeld... het perceel... is in gebruik bij... mits... betaalbaar na termijn op 24 december van ieder jaar.» Een dergelijk beding mag, ongeacht de bepaling van art. 1743 B.W., door de pachter tegenover de koper krachtens de artt. 1121 en 1165 B.W. worden ingeroepen; in dit geval moet hij de bij art 1743 B.W. gestelde vereisten niet bewijzen. De koper kan de pacht slechts opzeggen overeenkomstig het bij art. 1775 B.W. bepaalde.

Claus H. t./ A. Van de Vijvere-De Bock.

Overwegende dat beroeper, bij akte van notaris Verstraete te Sinaai-Waas dd. 18 juli 1961 eigenaar werd van een perceel land, gelegen te Sinaai, er gekadastrerd sectie C nr 276, groot 1 ha. 01 a.; dat dit land alsdan in gebruik was bij geïntimeerde aan wie de nieuwe eigenaar bij aangetekend schrijven van 29 september 1961 opzegging gaf voor eigen gebruik tegen kerstavond 1963; dat de procedure op regelmatige wijze verder werd doorgedreven en de huidige vordering van appellant, ingeleid bij exploit van deurwaarder Fr. Korte te Sint-Niklaas dd. 4 december 1961, strekt tot geldigverklaring van bedoelde opzegging;

Overwegende dat de eerste rechter deze eis als ongegrond heeft afgewezen;

Overwegende dat, in strijd met de zienswijze van de eerste rechter, onmogelijk kan aangenomen worden dat geïntimeerde het land betreft ingevolge een pacht die vaste datum bekwam; dat weliswaar geïntimeerde een kwijtschrift voor pachtgeld voorbrengt dd. 5 januari 1961 en ondertekend door de vorige eigenaar G. Claus, inmiddels overleden op 30 januari 1961; dat dit bescheid echter niet meer uitwijst dan de inhoud ervan doch hieruit hoegenaamd niet met zekerheid is gebleken sedert wanneer de pacht aanvang genomen heeft;

Overwegende dat dienaangaande evenmin enige bewijskracht bezit het briefje op 15 februari 1960 ondertekend door P. Everaert, die het land vroeger zou in

gebruik gehad hebben en waarbij tussen hem en geïntimeerde prijzij betaald werd;

Overwegende dat echter in de verkoopakte vermeld staat: « de kopers zullen de bestaande huur- of pacht-overeenkomsten of mondelinge overeenkomsten moeten eerbiedigen. Te dien einde wordt alhier ten titel van inlichting medegedeeld ... 12. Het perceel sectie C nr 276 te Sinaai is in gebruik bij Albert Van de Vijvere mits 2.400 fr per jaar, betaalbaar na termijn op 24 december van ieder jaar »;

Overwegende dat zulks volledig overeenstemt met hetgene door de rechtspraak en rechtsleer geëist wordt om de toepassingsmogelijkheid van artikel 1748 par 2 B. W. uit te sluiten: « il ne suffit donc pas que l'acquéreur ait eu simplement connaissance que le vendeur et l'occupant du bien étaient liés entr'eux par un bail, il faut de plus qu'il ait normalement dû comprendre que son vendeur l'obligeait à respecter ce bail (P. Gourdet, « Le Bail à Ferme » uitgave 1961 nr 83 bis p. 178); dat inderdaad aan de woorden « zullen moeten eerbiedigen » geen andere betekenis kan gegeven dan « que son vendeur l'obligeait à respecter ce bail », ook al wordt het woord « in gebruik » aangewend in stede van « in pacht »; dat inderdaad beroeper zelf het bestaan van een regelmatige pacht aanneemt vermits hij zich overeenkomstig de pachtwet heeft gedragen;

Dat ook het Hof van Verbreking aanneemt dat wanneer, zoals in onderhavig geval, de verkoopakte zelf uitdrukkelijk dergelijk beding ten voordele van de pachter inhoudt, deze, afgezien van art. 1743 B. W., krachtens art. 1121 en 1165 B. W., dat beding tegenover de koper vormag in te roepen; dat hij derhalve in dit geval het voorhanden zijn van de voorwaarden, voorzien bij artikel 1743 B. W. niet hoeft te bewijzen (Cass. 16 januari 1953, R. W. 1952-53 col. 1324 en Pas. 1953, I, 334; De Page T IV., nr 766; Planiol et Ripert T. X., n° 649; Boudant n° 569; Baudry-Lacantinerie « Louage » T.I., n° 1282);

Overwegende dat de verkoper dus contractueel de toepassing van de verkorte opzeggingstermijn heeft willen uitsluiten om de koper te verplichten inzake opzegging slechts te handelen overeenkomstig art. 1775 B. W.;

Overwegende dat het vonnis a quo aldus dient bekrachtigd, al is het om andere motieven;

Beroep ongegrond verklaard en het vonnis a quo bevestigd.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

1e Kamer. — 4 april 1962.

Voorzitter: M. Kranzen.

Rechters: M.M. Ghijsen en Van Coppenolle.

Advokaten: Mrs. Kindermans en Warnante.

Echtscheiding. — Wijze van verzet tegen een bij verstek gewezen vonnis. — Nietigheid van de betekening aan de in de bevolkingsregisters nog steeds ingeschreven woonplaats van de verweerder, wanneer de wederpartij op de hoogte is van zijn werkelijk domicilie. — Beoordeling van de verandering van woonplaats door de rechter.

Het verzet tegen een vonnis van echtscheiding, dat bij verstek tegen een niet verschenen partij gewezen is, kan op de bij art. 162 R.V. voorgeschreven wijze rechtsgeldig gedaan worden.

Een nietige betekening van een verstekvonnis doet de termijn van verzet niet lopen.

Wanneer iemand naar een vreemd land vertrekt zonder enig adres achter te laten mag de eiser in echtscheiding de betekeningen laten doen in de gemeente, waar de verweerder ingeschreven gebleven is. Dit is echter niet meer het geval wanneer de eiser op de hoogte is van de werkelijke woonplaats van de verweerder.

Door wettelijke woonplaats moet niet alleen verstaan worden de plaats waar de betekende in de registers van de bevolking ingeschreven is, maar ook de plaats waar hij zijn werkkring heeft en werkelijk verblijft. De verandering van woonplaats kan voortspruiten uit andere feitelijke elementen dan de inschrijving in de bevolkingsregisters, feitelijke elementen, die de rechter mag appreciëren.

Menzel t./ Joris.

Gelet op de akte van verzet, betekend bij geregistreerd exploit van deurwaarder R. Van der Veken te Hasselt, van 8 december 1961;

Gelet op het vonnis waartegen verzet, dd. 28 juni 1961, waarbij de rechtbank bij verstek, bij gebrek aan verschijnen, de echtscheiding tussen partijen aan nam ten voordele van verweester op verzet;

Gelet op het verzoekschrift, door deze laatste ingediend, er toe strekkende aanlegger op verzet te zien verplichten, voorafgaandelijk zekerheid te stellen, zoals voorzien bij artikel 16 burgerlijk wetboek en 166 wetboek van burgerlijke rechtsvordering;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;

Overwegende dat partijen reeds vrijwillig al hun middelen ter zake ontwikkeld hebben;

dat het nochtans nodig is op de eerste plaats de exceptie betreffende zekerheidsstelling te onderzoeken;

Overwegende dat aanlegger op verzet van Oostenrijkse nationaliteit is en de zekerheidsstelling tussen België en Oostenrijk werd afgeschaft, ingevolge de Conventie van Den Haag, van 17 juli 1905, art. 17, bekrachtigd bij de Belgische wet van 20 april 1909;

Overwegende dat verweester op verzet verder opwerpt dat het verzet niet beantwoordt aan de vereisten van de wet voor wat betreft vorm en termijn;

Overwegende dat, in geval van verstek bij gebrek aan verschijnen, artikel 162 wetboek van burgerlijke rechtsvordering uitdrukkelijk het buitengerechtelijk verzet voorziet en aanlegger dit verzet herhaald heeft in een en hetzelfde exploit betekend aan partij;

dat zulke wijze van handelen, te meer dat ter zake de stelling van pleitbezorger fakultatief is en de oorspronkelijke eiseres geen enkele geldige betekening deed, waaruit de vertegenwoordiging door pleitbezorger kon worden afgeleid, rechtsgeldig is;

Overwegende dat het verzet gedaan werd bij voormeld exploit van 8 december 1961 tegen het verstekvonnis, dat betekend werd aan aanlegger op verzet bij exploit van 12 juli 1961, in zijn zozegde wettelijke woning te Hasselt, aan de de Gerlachestraat, n° 5, alwaar hij niet werd aangetroffen, noch iemand anders zou zijn aangetroffen;

Overwegende dat deze betekening nietig is om de redenen die hierna zullen worden ontwikkeld;

dat een nietige betekening van een verstekvonnis de termijn van verzet niet doet lopen;

(Les Nouvelles, Droit civil, t. II, n° 840);

dat geen andere geldige betekening aan aanlegger op verzet werd gedaan;

dat het verzet bijgevolg nog tijdig is;

Overwegende dat wat nu de procedure in echtschei-

ding zelf betreft, de rechtbank door de oorspronkelijk eisende partij op ongehoorde wijze in dwaling werd gebracht;

dat waar in de loop van de procedure aan de rechtbank werd voorgespiegeld dat aanlegger op verzet verweerster op verzet voor een onbekende bestemming verlaten had in juli 1959, en haar en het kind aan hun lot had overgelaten (zie verzoekschrift in echtscheiding), het blijkt uit de stukken door aanlegger op verzet voorgebracht, nl. uit telegrammen van 1 augustus en 3 augustus, dat verweerster op verzet volkomen zijn adres te Wenen, Taubstummengasse, 13/10, kende;

dat zij hem zeer liefdevolle brieven schreef in september 1959 en op 30 november 1959, brieven waarin zij wel uiting geeft van een zekere droefheid, maar geenszins blijkt geeft dat zij zich beledigd of verontwaardigd gevoelde;

dat op 1 juni, 1 september, 22 december 1960 en 24 februari 1961 aanlegger op verzet, steeds van uit zijn woonplaats, te Wenen, Taubstummengasse, 13/10, telkens 2.000 F aan verweerster op verzet overmaakte, zijnde driemaandelijks een bedrag dat zij later bij besluiten, zogezegd meer om theoretische dan om praktische redenen maandelijks als onderhoudsgeld vorderde;

dat blijkt uit de akte van verzet dat aanlegger op verzet nog steeds aan hetzelfde adres woont, dat aan verweerster op verzet wel bekend was;

dat het in die voorwaarde absoluut onaanvaardbaar is dat men de zaken aan de rechtbank heeft voorgesteld, alsof men het onmogelijke deed om aanlegger op verzet op te sporen, zodanig dat de rechtbank het zelfs aangewezen achtte te bevelen dat de aanvraag tot echtscheiding in dagbladen zou worden gepubliceerd;

Overwegende dat wanneer men de brieven leest door verweerster aan aanlegger op verzet gericht en uit deze brieven verneemt dat aanlegger op verzet ook aan zijn vrouw schreef, maar dan aan het adres van een tussenpersoon, alsof die briefwisseling bij haar thuis niet mocht gekend zijn en dat zij zelf anderzijds gedurende de voorafgaande procedure een weifelende houding aannam, voor wat betreft haar persoonlijk verlangen om tot de echtscheiding te geraken, men zich kan afvragen op wiens last de hele procedure eigenlijk gevoerd werd en of dit niet is op last van haar vader, die zelf als getuige optrad;

Overwegende dat enige van de voorafgaande opmerkingen weliswaar meer betrekking hebben op de gegrondheid van de oorspronkelijke eis, maar dat zij in hun geheel genomen van belang zijn om de omstandigheden te schetsen, waarin de verschillende betekeningen werden gedaan;

dat het duidelijk is dat men hier staat voor een karakteristiek geval van opzettelijk in onwetendheid laten van een verweerder in echtscheiding;

Overwegende dat naar luid van artikel 68 wetboek van burgerlijke rechtsvordering alle exploitanten moeten betekend worden aan de bedoelde persoon of in zijn woonplaats;

dat door wettelijke woonplaats niet alleen moet worden verstaan de plaats waar de betekende ingeschreven is in de registers van de bevolking, maar ook de plaats waar hij zijn werkkring heeft en werkelijk verblijft;

dat het feit, zoals in casu, dat de betekende zijn woonplaats niet laat overschrijven niet voldoende is om wettelijk een woonplaats te behouden op de plaats die hij verlaten heeft;

dat immers de verandering van woonplaats kan voortspuiten uit andere feitelijke elementen, die de rechter mag appreciëren;

(zie in een nagenoeg identiek geval, Hof van Luik, 8 juli 1954, Pas. 1956, II, 102);

Overwegende dat voorzeker, wanneer iemand naar een vreemd land vertrekt zonder enig adres achter te laten, de aanlegger in echtscheiding de betekeningen mag laten doen in de plaats waar de verweerder ingeschreven is gebleven;

dat dit echter niet het geval is wanneer, zoals hier, de aanlegger in echtscheiding volkomen op de hoogte is van de werkelijke woonplaats van de verweerder, met wie zij briefwisseling is blijven onderhouden;

Overwegende dat alle betekeningen ter zake gedaan in de vroegere woning van aanlegger op verzet, die de woning is van de ouders van verweerster op verzet, bij dewelke zij inwoont, nietig zijn, en het vonnis dat ingevolge deze nietige procedure bij verstek werd geveld, moet vernietigd worden evenals de overschrijving ervan, welke reeds inmiddels in de registers van de burgerlijke stand werd gedaan;

dat de nietigheid van de echtscheiding het noodzakelijk gevolg is van de nietige rechtspleging;

Overwegende dat het duidelijk is dat de tegeneis van verweerster op verzet, elke gegrondheid mist;

Gelet op voorschriften van artikels 2,30 tot 37 der wet van 15 juni 1935, die nageleefd zijn geweest;

Om deze beweegredenen,

De rechtbank, de zetel regelmatig samengesteld zijnde, gehoord de heer Dossaert, Substituut Prokureur des Konings, in zijn advies, gegeven in het Nederlands, ter openbare terechtzitting van 14 maart 1962, uitspraak doende op tegenspraak, alle andere en tegenstrijdige besluiten als ongegrond verwerpend, verklaart de exceptie van niet procederen ongegrond;

Verklaart het verzet ontvankelijk en gegrond;

Zegt voor recht dat de ganse rechtspleging, welke geleid heeft tot bestreden vonnis nietig is;

Dienvolgens doet het vonnis dezer rechtbank van 28 juni 1961, waarbij de echtscheiding werd toegekend ten voordele van Joris, Lydia-Felicia-Josephina, geboren te Diepenbeek, de 28 juli 1935, wonende te Hasselt aan de de Gerlachestraat n° 5, tegen Menzel, Hubert-Anton-Victor, geneesheer, geboren te Wenen (Oostenrijk) de 14 augustus 1926, ingeschreven aan voormeld adres, maar zoals thans bewezen is, wonende te Wenen, Taubstummengasse 13/10 te niet;

Zegt dat het geen enkel uitwerkkel mag hebben en bijgevolg de gezegde echtscheiding eveneens nietig is;

Beveelt dat het beschikkend gedeelte van tegenwoordig vonnis, zodra dit van kracht zal zijn op verzoek van aanlegger op verzet of desgevallend van de Prokureur des Konings, ambtshalve optredend in het belang van de openbare orde, zal overgeschreven worden in de registers van de burgerlijke stand van de stad Hasselt en dat er melding van zal worden gemaakt aan de rand van de vernietigde overschrijving van echtscheiding in al de registers of tabellen waarin deze voorkomt;

Verklaart de tegeneis ongegrond en ontzegt deze aan verweerster op verzet;

Veroordeelt deze in al de kosten, zowel van de vernietigde procedure als van tegenwoordig verzet.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TURNHOUT

4e Kamer. — 17 maart 1962.

Alleenrechtsprekend rechter: M. J. Kempeneer.
Advokaten: Mrs. H. Van Gorp, R. Schuermans, Devel
en A. Smets.

Strafvordering. — Strafbaarheid van vreemdelingen, die aan een in België uitgevoerd misdrijf hebben deelgenomen. — Vereisten voor de toepasselijkheid van het adagium « non bis in idem ».

Vreemdelingen kunnen in België vervolgd worden, wanneer de telastegelegde feiten daden van deelneming uitmaken aan een misdrijf, dat op het Belgisch grondgebied werd uitgevoerd. In dit geval kunnen zij het bij art. 13 van de wet van 17 april 1878 bepaalde niet inroepen.

Het adagium « non bis in idem » is in feite de erkenning van de kracht van het rechterlijk gewijsde. De hierop gesteunde exceptie kan in burgerlijke zowel als in strafzaken slechts aanvaard worden, indien aan de drie bij art. 1351 B.W. gestelde vereisten voldaan is. (Zie nader het vonnis voor wat betreft de in Nederland en in België tegen dezelfde verdachten ingestelde vorderingen.)

O.M. en Minister van Financiën (douanen en accijnzen) t./ B. enz.

Beticht van:

A. 1, 2, 3, 4 en 6: Sluikvoer van minstens 50.000 kg boter;

B. 1, 2 en 5: Sluikvoer van minstens 40.000 kg boter.

Overwegende dat uit de gegevens van het dossier en uit het onderzoek ter zitting is gebleken dat eerste betichte B. in de periode gaande van 1 januari 1961 tot 24 maart 1961, met behulp van een vrachtwagen, merk « Chevrolet » enerzijds minstens 50.000 kg, anderzijds minstens 40.000 kg Nederlandse boter op sluike en onwettige wijze in België heeft ingevoerd. Dat hij deze boter ging afhalen uit een bergplaats toebehorende aan tweede betichte T., alwaar de boter enerzijds gebracht werd door zesde betichte J., handelende voor rekening van derde betichte V.d.W., en anderzijds door vijfde betichte S. Dat de boter geleverd werd aan J. in opdracht van V.d.W. door de grossist V., vierde betichte;

Overwegende dat hieruit volgt dat al de betichten, hetzij als dader of mededader, hetzij als medeplichtige of belanghebbende, zich plichtig hebben gemaakt aan de feiten hen respektief in de dagvaarding ten laste gelegd;

Overwegende dat betichte V.d.W. elke deelneming in deze sluikvoer ontkent en beweert het slachtoffer te zijn van valse beschuldigingen vanwege zijn medebetichte J., die om persoonlijke redenen tegenover hem wrok zou koesteren. Dat nochtans de tegen hem ingestelde vervolgingen, niet alléén gesteund zijn op ver-

klaringen van J. en dezès echtgenote, maar ook op deze van de grossist V., die van hem persoonlijk bestellingen ontving. Dat het verweer van V.d.W. derhalve iedere ernstige grond mist;

Overwegende vervolgens dat betichten V.d.W., V. en J., die allen Nederlanders zijn, opwerpen dat zij, als buitenlanders, in België niet kunnen vervolgd worden voor feiten in het buitenland gepleegd (art. 4 van het Strafwetboek). Dat evenwel de hun ten laste gelegde feiten, daden van deelneming uitmaken aan een misdrijf dat op het Belgisch grondgebied werd uitgevoerd, zodat zij moeten geacht worden in België te zijn gepleegd (Cass. 20 febr. 1961);

Overwegende tenslotte dat betichten V. en J. doen gelden, en hiervan het bewijs voorleggen, dat zij voor dezelfde feiten veroordeeld werden door een Nederlandse rechtbank, zodat het principe « non bis in idem » terzake van toepassing zou zijn, en een veroordeling door een andere rechtsmacht in de weg zou staan;

Overwegende dat hieromtrent vooreerst dient opgemerkt dat de beschikkingen van artikel 13 van de wet van 17 april 1878 (Wetboek strafrechtspleging) slechts van toepassing zijn in zover de betichten terecht staan voor feiten gepleegd buiten het grondgebied van het Rijk (Cass. 16 dec. 1919). Dat hier terzake de betichten, zoals hierboven betoogd, voor deze Rechtbank terechtstaan voor feiten van deelneming aan een misdrijf in België uitgevoerd, en die derhalve geacht zijn in het Rijk te zijn gepleegd (Cass. 20 febr. 1961);

Overwegende bovendien dat het adagium « non bis in idem » in feite slechts een erkenning is van de kracht van het rechterlijk gewijsde. Dat de hierop gesteunde exceptie derhalve, zowel in strafrechterlijke als in burgerlijke zaken, een driedubbele identiteit vereist, zoals voorzien bij artikel 1351 van het burgerlijk Wetboek. (Zie Pandectes Belges, Chose jugée en matière criminelle n° 142 en volg.) Dat, indien terzake er ontgensprekelijk identiteit van partijen bestaat, het voorwerp en, de oorzaak der in België ingestelde vervolgingen verschillend zijn van deze die de veroordeling van betichten door een Nederlandse Rechtbank hebben gerechtvaardigd.

Overwegende inderdaad dat betichten V. en J. door de Economische Politierechter in de Arrondissementsrechtbank te Breda veroordeeld werden wegens inbreuk op het Deviezenbesluit 1945 om « anders dan onder overlegging van de voorgeschreven documenten aan de ambtenaren der Invoerrechten en accijnzen », ongeveer 50.000 kg boter te hebben uitgevoerd of aan deze uitvoer te hebben medegewerkt. Dat deze veroordeling derhalve gesteund is op een inbreuk op een welbepaalde Nederlandse wettelijke beschikking en als oorzaak heeft de schade aan de Nederlandse gemeenschap toegebracht;

Overwegende dat dezelfde betichten thans terechtstaan wegens handelingen die schadelijk zijn geweest voor de Belgische economie en schatkist, dewelke op generlei wijze door de in Nederland uitgesproken veroordeling, voor deze schade werden vergoed;

Overwegende derhalve dat, bij gebrek aan identiteit van voorwerp en oorzaak der vervolgingen, respektievelijk in Nederland en in België ingesteld, de door een Nederlandse Rechtsmacht tegen betichten uitgesproken veroordeling, geen kracht van rechterlijk gewijsde hebben in België, zodat het adagium « non bis in idem » terzake niet ingeroepen kan worden;

.....

**RECHTBANK VAN KOOPHANDEL
TE ANTWERPEN**

9e Kamer. — 24 maart 1961.

Alleenrechtsprekend rechter : M. Coens.

Referendaris : M. Deckers.

Advokaten : Mrs. Yv. Donnet, E. Boonen en
Mattheessens

1. Medeïgendom van een schip. — Bevoegdheid van de reder-beheerder om het schip te verzekeren en om een bepaalde verzekering op te zeggen.

2. Lastgeving. — Bekrchtiging door de lastgevers van een zonder macht verrichte handeling. — Gevolgen.

1. *De reder-beheerder van een schip, waarvan de eigendom onverdeeld aan verscheidenen toebehoort, treedt op als lasthebber van de andere mede-eigenaars voor alles wat de uitrusting en de exploitatie van hetzelfde betreft. (art. 65, IIe boek W.v.Kph.). Algemeen is aanvaard, dat hij de bevoegdheid bezit om een verzekering voor het schip af te sluiten, dus ook om vrij de verzekeraar te kiezen, een kontrakt met een bepaalde verzekeraar op te zeggen en het risico door een ander te laten dekken.*

2. *De bekrchtiging van de door een lasthebber verrichte handeling werkt in de verhouding tussen lastgevers en derde kontraktant terug tot op de dag van de betreffende handeling, alsof aan de lasthebber van bij de aanvang de daartoe vereiste macht was verleend.*

N.V. Stad Rotterdam anno 1720 en cs. t./
De Prins en cs.

Overwegende dat wijlen Heer Petrus De Prins, rechtsvoorganger van verweerders, door bemiddeling van de N.V. De Ceuster een polis voor casco-verzekering onderschreef bij aanlegster betreffende zijn schip « Gidske » en dit voor de duur van twaalf maanden ingaande op 17/1/1959 en eindigend op 17/1/1960;

Overwegende dat tussen partijen bedongen werd dat de duur van de verzekering aan dezelfde voorwaarden zou verlengd worden behoudens schriftelijke opzegging per aangetekend schrijven dertig dagen vóór de verval-dag;

Overwegende dat dhr. Petrus De Prins overleed op 22/11/1959;

Overwegende dat 3e verweerder bij aangetekend schrijven op 14/12/1959 de verzekering opzegde;

Overwegende dat aanlegsters de rechtsgeldigheid van deze opzegging betwisten omdat deze slechts betekend werd door 3e verweerder dan wanneer deze moest gegeven worden door alle rechtsopvolgers van wijlen de Heer Petrus De Prins;

Overwegende dat ter zake 3e verweerder gehandeld heeft als reder-beheerder aan wie de andere mede-eigenaars de leiding van de exploitatie van het schip hadden toevertrouwd;

Overwegende dat de machten van de reder-beheerder reeds bepaald werden bij art. 10 van de wet van 1872;

Dat deze beschikking overgenomen werd in art. 65 van de wet van 10/2/1908 (Boek II van het Wetboek van Koophandel);

Overwegende dat de reder-beheerder in deze hoedanigheid optreedt als lasthebber van de andere mede-eigenaars voor alles wat de uitrusting en de exploitatie van het schip betreft;

Overwegende dat zo deze niet de macht heeft om over het schip te beschikken nochtans unaniem aan-

genomen wordt dat de reder-beheerder de bevoegdheid heeft een verzekering af te sluiten;

Overwegende dat derhalve ook dient aanvaard dat de reder-beheerder vrij de verzekeraar mag kiezen en het hem toegelaten is een kontrakt met een bepaalde verzekeraar op te zeggen en het risico door een ander te laten dekken;

Overwegende dat niet kan betwist worden dat 3e verweerder, toen hij de opzegging gaf, als reder-beheerder handelde;

Dat dit blijkt uit de termen van de brief van 14/12/1959;

Overwegende dat ook uit de later gevoerde briefwisseling met de mede-eigenaars bleek dat op het ogenblik van de opzegging 3e verweerder de hoedanigheid van reder-beheerder bezat;

Overwegende dat de mede-eigenaars uitdrukkelijk hun akkoord met de opzegging bevestigd hebben zodat, zelfs in de veronderstelling dat derde verweerder zonder instemming van zijn mandanten gehandeld had deze laatsten de opzegging hebben bekrachtigd.

Overwegende dat deze bekrchtiging tussen mandant en derde kontraktant terug werkt tot op de dag van de opzegging en de bekrachtigde handeling uitwerking heeft alsof de mandataris, van bij de aanvang, deze zou gesteld hebben overeenkomstig zijn mandaat;

Overwegende dat derhalve de hoofdvordering ongegrond is;

Overwegende dat het niet bewezen is dat aanlegsters tergend of roekeloos geding gevoerd hebben; dat zij zich hebben kunnen vergissen omtrent de omvang van de machten waarover de reder-beheerder beschikt;

Om deze redenen,

De Rechtbank, maakte melding van de toepassing van artikel 2 van de Wet van 15 juni 1935;

Verklaart de vordering ongegrond, wijst aanlegsters af met de kosten;

Verklaart de tegenvordering ongegrond, wijst aanleggers op tegenvordering af met de kosten van de tegenvordering.

BOEKBESPREKING

R. Dierkens, Lichaam en Lijk - Raakpunten van Recht van Geneeskunde. — Die Keure (Brugge) 1962, Vlaamse rechtskundige bibliotheek.

1. Schrijver van dit proefschrift is een doctor in de rechten, werkleider aan het laboratorium voor Gerechtelijke Geneeskunde en Kriminalistiek aan de Gentse Universiteit (Direkteur Prof. Dr. F. Thomas).

In die dubbele hoedanigheid werd hij getroffen door een reeks problemen, die in het recht oprijzen naar aanleiding van de soms verbluffende vorderingen der moderne geneeskunde, zoals daar zijn : grotere levensvatbaarheid, kunstmatige inseminatie, leer der bloedgroepen, onderzoek naar alcoholgehalte van het bloed, overenten van huid, been of merg, bloedtransfusie, en zovele andere.

Al die technieken onderstellen één of andere wijze van ingrijpen in het menselijk lichaam, of op het lijk. En vandaar de kapitale vraag : mag dat wel ?

Het gangbare antwoord op die vraag is ontkennend. Omwille van de menselijke waardigheid worden lichaam en lijk als onaantastbaar beschouwd.

Zo ontstaat een nijpend klonflikt tussen recht en

geneeskunde, tussen moraal en wetenschap. Immers : het individueel, het familiaal, het maatschappelijk belang eisen soms een « aantasting » van het lichaam of van het lijk.

2. Schrijver lost dit conflict op, uitgaande van de overweging dat toch zowel het recht als de geneeskunde in dienst staan van de mens. Ik citeer (bl. 20, n° 22) :

« De mens in zijn hogere belangen, voor hemzelf, voor derden en de maatschappij, blijft het hoofdcriterium waaraan alles moet worden ondergeschikt. »

Kan een heelkundig ingrijpen of een lijkopening beschouwd worden als zijnde in dienst van de mens, of van de medemens, of van de mensheid, dan verdwijnt alvast het *principiële* conflict. Want dan zijn dit ingrijpen of die lijkopening niet meer in strijd met de openbare orde en de goede zeden. Dan zijn ze verantwoord.

3. Het principiële conflict maakt dan evenwel plaats voor een *persoonlijk* conflict. Want het principiële verantwoord zijn van het ingrijpen betekent daarom nog niet dat allen daarmee *moeten* instemmen. Het betekent alleen, dat ze *mogen* instemmen.

Drie categorieën van geïnteresseerden komen hierbij in aanmerking : het individu zelf, bepaalde derden (hoofdzakelijk de familie) en de maatschappij in haar geheel. Zo leidt de gedachtengang tot een logisch en eenvoudig plan :

1° deel : *Rechten op het lichaam*

- Hoofdstuk 1 : Rechten van de persoon
- Hoofdstuk 2 : Rechten van derden
- Hoofdstuk 3 : Rechten van de maatschappij.

2° deel : *Rechten op het lijk*

- Hoofdstuk 1 : Rechten van de persoon
- Hoofdstuk 2 : Rechten van derden
- Hoofdstuk 3 : Rechten van de maatschappij.

4. In het eerste deel handelt schrijver dus over de rechten op het lichaam.

Hoofdstuk 1 : Rechten van de persoon.

De vraag, te weten welke rechten een persoon op zijn lichaam bezit, is nog betrekkelijk nieuw, en dan ook vrij moeilijk te beantwoorden. Daarom gaat de schrijver bij eliminatie te werk : hij toont eerst aan wat ons recht op ons lichaam *niet* is.

Het is geen vermogensrecht. Daaruit volgt, dat het geen eigendomsrecht mag genoemd worden, noch vruchtgebruik.

Het is zelfs geen persoonlijkheidsrecht, zoals rechts-persoonlijkheid in de ganbare zin van het burgerlijk recht, als zijnde de bekwaamheid om burgerlijke rechten te genieten of te verwerven.

Wat is het dan *wel* ?

Schrijver noemt het een natuurrecht (bl. 32, n° 41). Inhoud van dit recht is : meesterschap over zichzelf, of zelfdeterminering.

Dit recht heeft een negatieve uitwerking : het vermogen, zich te verzetten tegen alle aantasting der fysieke gaafheid.

Het heeft dan ook een positieve uitwerking : het vermogen, te bepalen hoe het lichaam gebruikt zal worden, dus ook het mogen instemmen met ingrepen van derden, — binnen de perken van openbare orde en goede zeden. Hierbij zullen de beschavingsnormen als toetssteen dienen.

Aan de hand van die beginselen behandelt de schrijver volgende problemen : ontucht, sport geneeskundig kontrakt, het afstaan van weefsels en lichaamsdelen, kunstmatige inseminatie. Vooral beide laatste worden breedvoerig onderzocht.

5. Hoofdstuk 2 : Rechten van derden op ander-mans lichaam.

Een derde kan een belang hebben, tot verwezenlijking waarvan andermans lichaam hetzij een hinderpaal, hetzij een hulpmiddel kan zijn. Wordt het belang van de derde nu bij de wet beschermd, dan is het een recht te noemen. En dat recht kan in conflict komen met het recht van de persoon op zijn lichaam.

In het licht van die redenering behandelt de schrijver :

- het lichamelijk aspect van het huwelijk;
- het geval, waar iemand in zijn lichaam een bewijs draagt ten gunste van een derde;
- het herstellen of verminderen van fysieke schade, dank zij een heelkundige ingreep (mag het slachtoffer zich daartegen verzetten ? de schrijver antwoordt : ja, voor zover het geen patrimoniaal doel nastreeft).

6. Hoofdstuk 3 : Rechten van de maatschappij op het lichaam van een individu.

Schrijver stelt de vraag in hoever de maatschappij, als bewaarder van haar beschaving, en als promotor van de vooruitgang ervan, niet zekere inbreuken toelaat op de onaantastbaarheid van het lichaam; ja zelfs, als gezegd, er geen aanspraak op maakt ?

Zo rijzen alweer zeer interessante vragen op, zoals b.v. :

— aanspraken op het lichaam in het raam van de legerdienst (mag iemand verplicht worden zich aan een ingreep of een behandeling te onderwerpen, ten einde hem geschikt te maken voor de dienst ?);

— openbare veiligheid en gezondheid (sociale of kriminele profylaxe, eugenetische wetten, sterilizatie, kastratie, psycho-chirurgie, vaksinatie);

— het wetenschappelijk experiment (onder meer in de universitaire klinieken, of op veroordeelden).

7. In het tweede deel handelt schrijver over het lijk.

Hoofdstuk 1 : Rechten van de persoon op wat zijn lijk zal zijn.

Het meesterschap over zichzelf, dat reeds de rechten van de persoon op zijn lichaam kenmerkt, dient doorgetrokken tot wat de rechten op zijn lijk zouden kunnen zijn. Dit meesterschap beheerst de vraag :

- van de bestemming, die een persoon aan zijn lijk wil geven (begrafenis, lijkverbranding);
- van prelevementen op, resp. afstand van zijn lijk.

De auteur beschrijft de daarbij horende vormvereisten.

8. Hoofdstuk 2 : Rechten van derden op het lijk.

Onder de derden, die aanspraken op een lijk mogen laten gelden, rangschikt de schrijver eerst en vooral de familie. De naaste verwanten, de overlevende echtgenoot zijn althans de aangewezen tolken van de niet uitgesproken wil van de overledene zelf.

Buitenstaanders komen echter ook soms met aanspraken af, b.v. :

— wanneer een lijk als dwangmiddel kan dienen tot het bekomen van betaling van schuldvorderingen (retentie van het lijk);

— of wegens het anatomisch materiaal dat het lijk inhoudt;

— of als bewijsmiddel; enz.

Doch over 't algemeen zijn de belangen van buitenstaanders onderworpen aan de instemming van de betrokkenene of diens familie.

9. Hoofdstuk 3 : Rechten der maatschappij op het lijk van een individu.

De maatschappij heeft een zedelijk en ook een materieel belang bij een eerbiedvolle behandeling der lijken in 't algemeen.

Doch ze mag ook rechtstreeks aanspraken op lijken laten gelden, b.v.:

- terwille van de openbare gezondheid (epidemische ziekten);
- opsporing en bewijs van misdrijven;
- wetenschap en onderricht.

10. Deze korte beschrijving wijst reeds op de grote oorspronkelijkheid van het proefschrift van Dr. Dierkens.

Die oorspronkelijkheid ligt niet enkel in het onderwerp zelf, en in de behandeling; ze ligt ook in het rijke bewijsmateriaal. De voetnoten verwijzen niet alleen naar Belgisch recht, doch ook naar buitenlands recht (van verscheidene werelddelen), naar rechtshistorische bronnen, naar kerkelijke, geneeskundige, zedelijke autoriteiten, naar typische voorbeelden, naar brieven van patiënten.

Het werk sluit met een uitgebreide bibliografie, en een zeer verzorgd alfabetisch register.

11. Het is een verheugend feit, dat Dr. Dierkens die uiterst delicate problematiek tot onderwerp van zijn navorsing heeft gekozen.

Doch dat niet alleen. Hoe nieuw het onderwerp ook is, Dr. Dierkens heeft het van meet af aan een grote stap vooruit gebracht. De zedelijke overwegingen, waarop hij ten slotte zijn oplossingen steunt, lijken me bovendien van aard, om de toekomst te trotseren: wat is er immers rotsvaster dan menselijke waarden?

Prof. Dr. René Dekkers.)

K. Mollat, Das Ofner Stadtrecht. Eine Deutschsprachige Rechtssammlung des 15. Jahrhunderts aus Ungarn. Monumenta Historica Budapestinensia. Budapest, 1959.

Rond het midden der 15e eeuw werd het gerecht van de koninklijke Tarnakmeester de hofvaartinstantie van de sinds 1430 zich enger samensluitende zeven koninklijke vrije steden (Ofen, Hongaars Buda, Kaschau, Slovaaks Kövse, Presburg, Slovaaks Bratislava, Tyrnau, Slovaaks Trnava, Odenburg, Hongaars Sopron en Bartfeld, Slovaaks Bardiov), die zich na een zware strijd van de adellijke rechtbanken hadden losgerukt. Voor de werking van dit gerecht, het zgn. Tavernikalrecht, werd het Ofner stadsrecht als basis gelegd. Daarmee begon een tweede periode in de geschiedenis van de invloed van het Ofner recht. De eerste ving aan tegen het einde der 13^e eeuw als Ofen, in tegenstelling tot Stuhlweissenburg, immer meer op de voorgrond trad, en dat meer en meer steden de vrijheden van Ofen ontvingen.

Het rechtsboek van 1403-1439 « helet in etlichen dingen oder stukken Maidpurgerischen (Maagdenburger) rechten », maar de uitgever, de heer Mollay betwist dit en wijst op mogelijke Beierse invloeden (p. 21). De uitgever vermoedt als auteur een zekere Johannes Siebenlinder. Aldus was het niet alleen voor de stad Ofen of Buda van belang, maar ook voor het zgn. « Tavernikalgericht », als hofvaartstad der zeven vrije steden richtinggevend, en het kreeg aldus tot in 1848 een betekenisvolle invloed op het rechtsleven der Hongaarse steden.

Terzelfdertijd is het een belangrijk Duits taalmonu-

ment in Hongarije en een merkwaardige bron voor de kennis der Duits-Hongaarse kulturele betrekkingen.

Wat de inhoud betreft begint het met aanduidingen te geven over de noodzakelijke eigenschappen der raadsheren, evenals met een inhoudsopgave. Dan volgen in vijf delen 445 artikelen: 64 over de keuze der stedelijke waardigheidsbekleders, het loon van de stadsgrieffier, het bewaren van het stadszegel, enz.; 100 artikelen handelen over de plichten en rechten van de kooplieden, de muntslagers en vooral over de handarbeiders; 239 artikelen behandelen de voorrechten der Duitsers, de plichten der Joden, het erfenisrecht, de bestraffing van een aantal misdrijven, enz.; 38 artikelen sommen de plichten der vreemde kooplieden op; de laatste vier artikelen houden zich bezig met concrete rechtsgevallen.

Het rechtsboek werd in 1845 reeds wetenschappelijk uitgegeven: deze eerste uitgave steunde op twee handschriften. In 1938 kwam in Zevenburgen een derde handschrift te voorschijn. Deze nieuwe uitgave drukt de originele tekst van het oudste (Presburger) handschrift (Lyc), bewerkt echter in een critisch apparaat de twee andere handschriften (Bp, Cr) en geeft ook de bronnen aan van elk artikel.

In de inleiding schetst de uitgever de status questionis van wat tot nu toe betreffende het rechtsboek gekend is, onderzoekt verder de vraag wie de auteur is, enz. Aan zijn uitgave voegde hij een zaakregister en een glossarium. Zestien platen illustreren dit merkwaardig boek.

Dr. L. Th. Maes

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

- Berg J. D. van den, en van Nijmatten G. C. M.*, Klappers op de rechtspraak, en de rechtsliteratuur. 1961. — Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink.
- Blaas F. J. Cornel en Staal R. H.*, Beginselen der belasting- en sociale wetgeving. — 's-Gravenhage, G. Delwel.
- Boertien C.*, De civielrechtelijke aansprakelijkheid van de openbare accountant naar Engels en Nederlands recht. Proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam. — Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink.
- Bronnen, De*, van het arbeidsrecht. Door G. Boldt, P. Durand, P. Horion e.a. — Leiden, H. E. Stenfert Kroese, VI.
- Christiaanse J. H.*, De nieuwe loterijbelasting in de praktijk. — Amsterdam, FED.
- Durand P.*, De medezeggenschap van de werknemers met betrekking tot de organisatie van het economisch en sociaal leven in Frankrijk. — Leiden, H. E. Stenfert Kroese.
- Eijk N. W. A. van*, Hoe ver reikt uw wettelijke aansprakelijkheid? Handleiding voor de praktijk, 2^e dr. — Leiden, Nederlandse U.M.
- Fikkert G.*, Jaarboek voor notarisambt en registratie. Bew. met medew. van P. J. Derksema. — S. Gouda Quint D. Brouwer & Zoon.
- Fortanier G. F. en Veraart J. J.*, Schematisch overzicht van het sociale verzekeringswezen. — Deventer, E. E. Kluwer Plano.
- Grotius Hugo* Institutiones juris Hollandici. E Belgico in Latinum sermonem translatae a Joanna van der Linden, Edidit F. W. D. Fischer. — Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon.
- Haan P. de*, Kadaster en agrarisch recht. Enkele be-

- schouwingen over het kadastraal-juridisch vraagstuk en zijn samenhang met het agrarisch recht. Inaug. rede. — Zwolle W. E. J. Tjeenk Willink.
- Kasten W.*, De handhaving van de uitwendige veiligheid van de staat. Een inleiding tot het nationaal-rechtelijk aspect van de algemene oorlogvoering. (Ook verschenen als proefschrift Leiden). — Alphen aan de Rijn, N. Samsom.
- Lagendijk W. H.*, Grondslagen voor een doelmatige administratie. Beschouwingen bij de organisatie van een moderne administratie. — Leiden, Nederlandse U.M.
- Maeijer J. M. M.*, Matiging van schadevergoeding. (Ook verschenen als proefschrift Nijmegen). — Nijmegen, Dekker & Van de Vegt.
- Ontwerp, Het B.W.*, Voordrachten gehouden op het landelijk congres 1961 voor juridische faculteitsverenigingen. — Deventer E. E. Kluwer.
- Parlementaire geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek.* Parlementaire stukken, systematisch gerangschikt en van noten voorzien. Door C. J. van Zeben. In overleg met W. G. Belinfante en O. W. van Ewijk. — Deventer, E. E. Kluwer.
- Pot C. W., van der*, Handboek van het Nederlandse staatsrecht. 7^e dr. Bew. met medew. van A. M. Donner. — Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink.
- Prez, P. de*, Gids burgerlijk recht. 7^e druk. — Groningen, P. Noordhoff, Arnhem, Vuga-Boekerij.
- Pronk B.*, Verkenningen op het gebied van de criminaliteit in Suriname. — 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff.
- Roethof H. J.*, De norm in het volkenrecht. — 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff.
- Scheffer C. en M. J. H. Smeets*, Geld en overheid. De kringloop van het geld en de invloed van de overheid. 4^e dr. — Utrecht, Het Spectrum. Aula-boeken.
- Torringa F.*, Gids staatsrecht. 3^e dr. — Groningen, P. Noordhoff, Arnhem, Vuga-Boekerij.
- Verburg P.*, Besluitvaardigheid. Openbare les. — Wageningen, H. Veenman & Zonen.
- Waltmans H. J. G.*, De Nederlandse politieke partijen en de nationale gedachte, Proefschrift Tilburg. — Sittard, Albert's Drukkerijen.
- Wentholt W.*, De confederale staten van Europa of wereldrevolutie? — Amsterdam, Buijten & Schipperheijn.

Frankrijk

- Annuaire* de législation française et étrangère, publié par le Centre français du droit comparé. T. IX. Année 1960. — Edit. du C.N.R.S.
- Auby J. M. et Drago R.*, Traité de contentieux administratif, 3 vol. — Libr. Gén. de Droit et de Jurispr.
- Auclair Marcelle*, Le livre noir de l'avortement. — A. Fayard.
- Bardonnet D.*, La largeur de la mer territoriale. — Pedone.
- Barraine Raymond*, Droit pénal et procédure pénale. Le Mémento de l'Étudiant de capacité en droit. 2e année. — Libr. gén. de droit et de jurispr.
- Boyer G.*, Mélanges. — Sirey.
- Champaud Claude*, Le Pouvoir de concentration de la société par actions. — Sirey.
- Clericetti D.*, L'Affaire Ambatielos devant la commission arbitrale. — Droz. Excl. Minard.
- Delbez Louis*, Les Principes généraux du contentieux international. — Libr. gén. de droit et de jurispr.

- Dubouis Louis*, La Théorie de l'abus de droit et la jurisprudence administrative. — Libr. gén. de droit et de jurispr.
- Dumas J.*, Droits et devoirs du plongeur sous-marin. — Nouvelles Editions Latines.
- Duparc P.*, Traités et accords en vigueur. — Pedone.
- Follain J.*, Le Divorce et la séparation de corps. — Sirey.
- Gidel G.*, Mélanges. — Sirey.
- Gilli Jean-Paul*, La Cause juridique de la demande en justice. — Libr. gén. de droit et de jurispr.
- Goyard Claude*, La Compétence des tribunaux judiciaires en matière administrative. — Edit. Montchrestien.
- Goyard Cl.*, L'Affaire du « Santa Maria ». — Pedone.
- Green L. C.*, Le Statut des forces rebelles en droit international. — Pedone.
- Kanner M.*, Le Droit simple et complet. — Libr. gén. de droit et de jurispr.
- Lalou Henri*, Traité pratique de la responsabilité civile. 6e édit. par Pierre Azard. — Dalloz.
- Lemuniér (s. la dir. de)*, Principes et pratiques du droit des sociétés et barèmes fiscaux et sociaux. — Delmas.
- Mangin Gilbert*, L'organisation judiciaire des Etats d'Afrique et de Madagascar. — Libr. gén. de droit et de jurispr.
- Netter Yvonne*, La femme face à ses problèmes. Défense quotidienne de ses intérêts. — Libr. gén. de droit et de jurispr.
- Ollé-Laprune J.*, La Stabilité des ministres sous la Troisième République. — Libr. Gén. de Droit et de Jurispr.
- Overbeck (Alfred von)*, L'Unification des règles du conflit des lois en matières de forme du testament. — (Fribourg) Edit. Universitaires.
- Pécoud J.*, Précis de droit fiscal. — Dunod.
- Peyrefitte L.*, Les Transports mixtes rail-route. — Libr. Techniques.
- Pierron A.*, Les Frais de déchargement et l'avarie commune. — Libr. Techniques.
- Piquemal Marcel*, Le Droit syndical en France. — Distr. : Odéon-Diffusion.
- Poirier P.*, La Force internationale d'urgence. — Libr. Gén. de Droit et de Jurispr.
- Prevet F.*, Permanence de la loi. — Sirey.
- Puget Henry*, Lois et décrets de 1961. — Publications périodiques de l'Imprimerie P. Dupont.
- Rodière*, Droit commercial, 3e année de licence. 2e éd. Coll. « Travaux pratiques pour la licence en droit ». — Sirey.
- Stalélli J.-B.* — Leçons de procédure. — Eyrolles.
- Suet Ph.*, Accidents du travail. — Sirey.
- Trotabas Louis*, Manuel de droit public et administratif. Capacité 1e et 2e année. 13e édit. — Libr. gén. de droit et de jurispr.
- Vassas René*, Le Droit et la route. — (Carcassonne) chez l'Auteur.

Engeland

- Allott A. N.*, Judicial and Legal Systems in Africa. Butterworth.
- Appleby P. H.*, Public Administration for a Welfare State. — Asta Pub.
- Ascap*, Copyright Law Symposium. — Columbia U.P.
- Barrowclough A. R.*, Notes of a Lecture on Tort. — Law Soc.
- Beattie C. N.*, Notes of a Lecture of Revenue Law. Law Soc.
- Beard C. A.*, The Supreme Court and the Constitution. Prentice-Hall.

- Behari C.*, Criminal Investigation and Prosecution. — Holborn.
- Borregaard R.*, Notes on the Landlord's Liability to Repair under the Housing Act, 1961. Solicitors' Law.
- Brown, Frank Aubrey*, Lighting Laws at a Glance. — Police Review.
- Calvert F.*, Powers of Arrest and Charges. — Butterworth.
- Campbell Alan & D. Thompson*, Common Market Law. Texts and Commentaries. — Stevens & Sons.
- Cheshire G. C.*, The Modern Law of Real Property. — Butterworth.
- Chislett A. J.*, Questions and Answers from «The Justice of the Peace». — 1956-60, Butterworth.
- Coddington F. J. O.*, Laws of Evidence, The Constable's Guide. — Police Review.
- County*, Court Practice 1962, Ed. Sir E. Dale, etc. — Post Butterworth.
- Crane W.*, The Legislature of Lower Austria. Hansard.
- Devlin P.*, Samples of Lawmaking. — Oxf. U.P.
- Dewes S.*, Doctors of Murder. — J. Long.
- Diamond A. L.*, Notes of a Lecture on Contract and Mercantile Law. Law Soc.
- Donnelly R. C., etc.* Criminal Law. — Macmillan, N.Y.
- Dowson Sir O.F. & H.W. Wigtwick*, The Law Relating to local Elections in England and Wales. — H. W. Wollaston.
- Duncan W. C.*, Practical Trade Mark Protection. — Jordan & Sons.
- Eddy J. P. & I. I. Loewe*, The New Law of Gaming and Betting. Suppt. — Butterworth.
- Emden C. S.*, The People and the Constitution. — Oxf. U.P.
- Emden A. & W. E. Watson*, Building Contracts and Practice. — Butterworth.
- Emmet L. E.*, Notes on Perusing Titles and on Practical Conveyancing. Cum. Suppt. N° 3 to 14r e. J. G. Smith. — Solicitors' Law.
- Farrand M.*, The Framing of the Constitution of the United States. — Yale U.P.
- Ferguson John Henry & D. E. McHenry*, Elements of American Government. — McGraw.
- Furmeaux R.*, Michael John Davies. Crime Documentaries. — Stevens & Sons.
- Gagin C.*, Libel and Slander Cases. — Macmillan N.Y.
- Garcia Mora*, International Responsibility for Hostile Acts of Private Persons Against Foreign States. — Nijhoff.
- Gibbens T. C. N. & J. Prince*, Shoplifting. Inst. for Study and Treatment of Delinquency, 8 Bourdon St. Davies St. W.I.
- Golding L.*, Dictionary of Local Government in England and Wales. — Eng. U.P.
- Gross H.*, Criminal Investigation 5°. R. L. Jackson. — Sweet & M.
- Hambleton G.*, The Parliament of Canada. — Ryerson P. Bailey Bros.
- Hanbury H. G.*, Modern Equity. — Stevens & Sons.
- Hewitt C.R.*, A Licensing Handbook. — Police Review.
- Holmes Paul*, The Sheppard Murder Case. — Cassell.
- Holmes Oliver Wendell & Sir F. Pollock*, Lettres 1874-1932, Ed. M. D. Howe. — Harvard U.P. Oxf. U.P.
- Horan J. D.*, The Mob's Man. — Ace Bks.
- Humphreys T. S.*, Notes on District Registry Practice and Procedure. — Solicitors' Law.
- Hunting R. B. & G. S. Neuwirth*, Who Sues in New York City? — Columbia U.P.
- Inglis K. S.*, The Stuart Case. — Melbourne U.P. : Camb. U.P.
- Jackson R.*, Case for the Prosecution, Biography of Sir Archibald Bodkin. — Barker.
- James P. S.*, Introduction to English Law. — Butterworth.
- Johnson, David Hugh Nevil*, The English Tradition in International Law. — Lond. Schl. Econ. : G. Bell.
- Keeton G. W.*, The Modern Law of Charities. — Pitman.
- King Horace M.*, Parliament and Freedom. — Marray.
- Lindley Lord N.*, The Law of Partnership. Ed. E. H. Scamell. — Sweet & M.
- Lustgarten E.*, The Murder and the Trial Consul World Distrib.
- Macdonald R. J.*, Current Law and Social Problems. — Toronto U.P.
- Machlin M. & W. R. Woodfield*, Ninth Life : The Case of Caryl Chessman. — Sidg. & J.
- Martin J. P.*, Offenders as Employees. Camb. Stud. in Criminology. — Macmillan.
- Maung Maung*, Burma's Constitution. — Nijhoff.
- Maung Maung*, A Trial in Burma. The Assassination of Aung San. — Nijhoff.
- Mclaughlin A.*, American Constitutionalism. Premier S. Fawcett. — Muller.
- Mews J.*, Digest of English Case Law. Ann. Suppt. 1961. Ed. P. Allsop. — Butterworth. Sweet & M. Stevens & Sons.
- Milton F.*, More Than a Crime. — Pall Mall P.
- Moiseiwitsch M.*, Five Famous Trials. — Heinemann.
- Moore Russell F.*, Modern Constitutions. Littlefield Adams. — Transatlantic.
- Munkman J.*, Employer's Liability at Common Law. — Butterworth.
- Murphy W. F.*, Congress and the Court. — Chicago U.P.
- Peasley A. J. & D. P. Xydis*, International Governmental Organisations. Constitutional Documents. — Nijhoff.
- Pennington R. R.*, Companies in the Common Market. — Solicitors' Law.
- Pratt J. T. & W. W. Mackenzie*, Law of Highways. H. Parrish & G. Ponsonby. — Butterworth.
- Prescot J.*, Case for Trial. — Barker.
- Pylee M. V.*, India's Constitution. — Asia Pub. Ho.
- Read Conyers*, William Lambarde and Local Government, His «Ephemeris» and Twenty-nine Charges to Juris and Commissions. D8 204. Folger Documents S. Cornell U.P. Oxf. U.P.
- Redgrave A.*, Factories Truck and Shops Acts. I. Fife & E. A. Machin. — Butterworth.
- Riggs F. W.*, The Ecology of Public Administration. — Asla Pub. Ho.
- Romashkin P. S. (Ed.)*, Fundamentals of Soviet Law. Tr. fr. Russian Y. Sdobnikov. — Central Bks.
- Rosen L.*, Matrimonial Offences with Particular Reference to the Magistrates Courts. — Solicitors' Law.
- Roydhouse E.*, The Rating and Valuation. Act. 1961. — Butterworth.
- Ruoff T. B. F.*, Land Registration Forms. Sweet & M.
- Salmon E. C.*, Hire Purchase and Credit Sales Law and Practice. — Pitman.
- Sanders Bruce*, Murder in Big Cities. — Jenkins.
- Sawer G.*, Australian Government Today. — Melbourne U.P. : Camb. U.P.
- Schofield A. N.*, Local Government Elections. — Shaw & Sons.
- Schwarzenberger G.*, The Frontiers of International Law. Lib. of World Affairs. — Stevens & Sons.
- Sharma L. D.*, Modern Constitutions at Work. — Asia Pub. Ho.

- Tiberg H.*, The Claim for Demurrage. — Stevens & Sons.
- Treagus B. P. & H. J. C. Rainbird Ed.*, Costs in Civil Litigation and Nonlitigious Work. — Butterworth.
- Tussman J.*, The Supreme Court on Church and State. — N.Y. Oxf. U.P.
- Vaines J. C.*, Personal Property. — Butterworth.
- Walker Bill*, The Case of Barbara Graham. — Ballantine Bks. Thorpe & P.
- Wheatcroft G. S. A.*, The Education and Training of the Modern Lawyer. — Lond. Schl. Econ. G. Bell.
- Wilberforce Sir R. O.*, The Law of Restrictive Trade Practices and Monopolies. Cum. Suppt. — Sweet & M.

Duitsland

- Beck Raimund*, Die Internationalisierung von Territorien. Darstellung u. rechtl. Analyse. — Stuttgart, Kolhammer 1962.
- Bellstedt Christoph*, Verfassungsrechtliche Grenzen der Wirtschaftslenkung durch Steuern dargestellt am Berlin-Hilfe-Gesetz. — Schwetzingen/Baden, Stemmler 1962.
- Benjamin Michael*, Der Ausschluss der strafrechtlichen Verantwortlichkeit bei geringfügigen Handlungen. — Berlin, VEB. Dt. Zentralverl. 1962.
- Bohatec Jozef*, Calvins Lehre von Staat und Kirche, Mit bes. Berücks. d. Organismusgedankens. Neudr. d. Ausg. 1937. — Aalen, Scientia Verl. 1961
- Bonin Burkhard von*, Die praktische Bedeutung des ius reformandi. Eine rechtsgeschichtl. Studie. Stuttgart. Enke 1902. Nachdr. — Amsterdam. schippers 1962 Kirchenrechtliche Abhandlungen.
- Brauneck Anne-Eva*, Die Entwicklung jugendlicher Straftäter. — Hamburg, Cram, de Gruyter & Co 1961.
- Bulla Gustav-Adolf*, Die Rechtsprechung der Arbeitsgerichte und Sozialgerichte zu Eingruppierungsstreitigkeiten von Angestellten und Arbeitern. — Stuttgart, Kohlhammer 1962.
- Bülck Hartwig*, Der Strukturwandel der internationalen Verwaltung. — Tübingen, Mohr, 1962.
- Campenhausen Axel, Frhr von*, Staat und Kirche in Frankreich. — Göttingen, Schwartz 1962.
- Clark Grenville u. Louis Bruno Sohn*, Frieden durch ein neues Weltrecht (World Peace through world law dt.). Die notwendige Umgestaltung d. Vereinten Nationen. (Aus d. Amerikan). Dt. hrsg. von d. Forschungsstelle f. Völkerrecht u. Ausl. Öffentl. Recht d. Universität Hamburg u. übers. von Claus Weiss. — Frankfurt a. M. Berlin, Metzner 1961.
- Deuss Peter*, Das Auskunftsrecht des Aktionärs in der Hauptversammlung der Aktiengesellschaft nach 112 AktG und als Problem der Aktienrechtsreform. — München u. Berlin, Beck 1962.
- Ehrenfort Werner*, Wohn- und Siedlungsrecht. Wohnungs- u. Bauwesen. Miete. Siedlung, Kleingarten u. Landwirtschaft. Textsammlung mit Einf. Anm. u. Sachverz. — München u. Berlin, Beck, 1962.
- Einzelfragen des Energierechts*. Vorträge u. Gutachten. Wettbewerbsrechtl. Probleme. Versorgungsleistungen u. Grundeigentum. Arbeg. — Düsseldorf. Verl. Handelsblatt.
- Elsener Ferdinand*, Notare und Stadtschreiber. Zur Geschichte d. schweizer. Notariats. — Köln u. Opladen. Wesdt. Verl. 1962.
- Fechner Erich*, Rechtsphilosophie. Soziologie u. Metaphysik d. Rechts. 2. unveränd. Aufl. — Tübingen. Mohr 1962.
- Fehr Hans*, Deutsche Rechtsgeschichte. 6 verb. Aufl. — Berlin, de Gruyter 1962.
- Ficker Hans Claudius*, Die Schadensersatzpflicht des Verkäufers und seiner Vormänner bei Sachmängeln in der französischen Rechtsprechung. — Frankfurt/M., Berlin, Metzner, 1962.
- Fromme Friedrich Karl*, Von der Weimarer Verfassung zum Bonner Grundgesetz. Die verfassungspolit. Folgerungen d. Parlamentar. Rates aus Weimarer Republik u. nationalsozialist. Diktatur. 2. unveränd. Aufl. — Tübingen, Mohr, 1962.
- Gamillscheg Franz*, Max-Planck-Institut für Ausländisches und Internationales Privatrecht. Die deutsche Rechtsprechung auf dem Gebiete des internationalen Privatrechts in den Jahren 1956 und 1957. Im Institut bearb. — Berlin, de Gruyter, Tübingen, Mohr. 1962.
- Glaser Hugo*, Rechtsprechung zur Mietvollstreckung und Obdachlosen inweisung. — Zusammengest. u. bearb. Luchterhand, 1961.
- Glaser Hugo*, Rechtsprechung aus dem Bau. Grundstücks- u. Nachbarrecht. Bd. 4. — Luchterband 1962.
- Gleumes Karl*, Die Praxis der Erziehung in Freiheit. Eine Untersuchung ambulanter Massnahmen in 2 Jugendgerichtsbezirken. — Bonn, Röhrscheid. 1961.
- Goez Werner*, Der Leihzwang. Eine Untersuchung zur Geschichte d. dt. Lohnrechtes. — Tübingen, Mohr, 1962.
- Griese Horst*, Grenzen der Sicherheit von Mobiliarkrediten im Recht der U.S.A. — Karlsruhe, C. F. Müller, 1962.
- Haegele Karl*, Das Wichtigste aus dem Grundstücksrecht. — Stuttgart, München, Hannover, Boorberg, 1961.
- Hasl Ludwig*, Die Streitwerte im Zivilprozess 2. Aufl. Regensburg. — München, Walhalla u. Praetoria Verl., 1962.
- Henze M.*, Die Gesellschaft mit beschränkter Haftung & Co. Kommanditgesellschaft. Ihre Errichtung u. ihre wirtschaftl. u. steuerr. Bedeutung. Gemeinverständl. dargestellt. neubearb. Aufl. — Stuttgart, Muth 1962.
- Hellmer Joachim*, Schuld und Gefährlichkeit im Jugendstrafrecht. — Tübingen, Mohr, 1962.
- Hirsch, Ernst Eduard*, Leitfaden für das Studium des Handels- und Gesellschaftsrechts. 3 neubearb. u. erw. Aufl. — Berlin u. Frankfurt a. M., Vahlen, 1962.
- Hochbaum Monika*, Diskriminierungs- und Subventionsverbot in der EGKS und EWG. Mit e. Vorw. von Heinrich Rieber. — Baden-Baden, Bonn, Lutzeyer, 1962.
- Huber Ernst Rudolf*, Rechtsstaat und Sozialstaat in der modernen Industriegesellschaft. Verwaltungs- u. Wirtschaftsakademie. — Thy (in Komm.), 1962.
- Imboden Max*, Das Gesetz als Garantie rechtsstaatlicher Verwaltung. Erw. Fassung d. am 25. januar 1954 an d. Universität Basel geh. Antrittsrede 2. Aufl. — Basel u. Stuttgart, Helbing & Lichtenhahn, 1962.
- Jescheck Hans-Heinrich*, Strafrecht und Strafrechtsanwendung in der sowjetisch besetzten Zone Deutschlands. — Tübingen, Mohr, Siebeck, 1962.
- Lange Heinrich*, Lehrbuch des Erbrechts. — München u. Berlin, Beck, 1962.
- Lauffer Heinz*, Das Kriterium politischen Handelns. Eine Studie z. Freund-Feind Doktrin von Carl Schmitt auf d. Grundlage d. Aristotelischen

- Theorie d. Politik. Zugleich e. Beitr. z. Methodologie d. polit. Wissenschaften. München, Geschw. Scholl - Pl. I. Institut f. Polit. Wissenschaften d. Universität, 1962.
- Laule Gerhard*, Der Gleichheitssatz in der Rechtsprechung der Steuergerichte. — Düsseldorf, Verl. Buchhandl. d. Instituts. d. Wirtschaftsprüfer, 1961.
- Larenz Karl*, Lehrbuch des Schuldrechts. Bd. 2. — München u. Berlin, Beck, 1962.
- Leisner Max* u. *Werner Sindermann*, Das Kassen- und Rechnungswesen der Gemeinden. 3. Aufl. — Herford u. Bonn, Maximilian-Verl. 1962.
- Lorenz Werner*, Rechtsvergleichendes zur Haftung des Warenherstellers und Lieferanten gegenüber Dritten. — Karlsruhe, C. F. Müller, 1962.
- Lübtow Ulrich von*, Richtlinien für die Anfertigung von Übungs- und Prüfungsarbeiten im bürgerlichen Recht, Handels- und Arbeitsrecht sowie drei Lösingen praktischer Fälle. — Frankfurt a. M., Klostermann, 1962.
- Luther Gerhard*, Ehemündigkeit, Volljährigkeit, Strafmündigkeit. Rechtsvergleichende Studie zur Vereinheitlichung. d. Altersstufen im Zivil- u. Strafrecht. — Berlin-Spandau, Neuwied a. Rh., Luchterhand, 1961.
- Mann Fritz Alexander*, Zum Privatrecht der deutschen Reparationsleistung. — Tübingen, Mohr, 1962.
- Matthes Wilhelm*, Deutsches Bodenrecht. Mit Randgebieten. Nach Gesetzen d. Bundes u. d. Länder. Ein Hilfsbuch f. Wirtschaft u. Verwaltung auf d. Gebiet d. Grundstrick- u. Bodenwirtschaft. Nach d. Stand von 1962. — Hamburg, Hanseat. Verl. Anst. 1962.
- Mannz Theodor*, Deutsches Staatsrecht. Ein Studienbuch. II. Neubearb. Aufl. — München u. Berlin, Beck, 1962.
- Meisner Heinrich Otto*, Verfassung, Verwaltung, Regierung in neuerer Zeit. — Berlin, Akademie-Verl. 1962.
- Merkel Rudolf*, Die Bekämpfung unzulässiger Preisunterbietungen. — Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann, 1962.
- Müller Klaus*, Entwicklung und Stand der Polizeilastenverteilung in Deutschland. Kritik u. Reformvorschläge. — Marburg, Elwert, 1962.
- Müller Elmar*, Der tödliche Verkehrsunfall. Typen u. Ursachen tödl. Verkehrsunfälle d. sich 1955-1956 u. 1957 im Bereich d. Staatsanwaltschaft Saarbrücken ereigneten. (Saarbrücken, Universität d. Saarlandes. Universitas Buchverl. 1961, Annales Universitatis Saraviensis. Serie Rechts- und Wirtschaftswiss. Vol. 9, 1961.
- Petters Walter*, Praktische Strafrechtsfälle mit Lösungen. Ein induktives Strafrechtslehrbuch. Unter Mitarb. von Holger Preisendanz. — Berlin u. München, Schweitzer, 1962.
- Planitz Hans*, Deutsche Rechtsgeschichte, 2 Aufl. bearb. von Karl August Eckhardt. — Graz, Köln, Böhlau, 1961.
- Raisch Peter*, Die Abgrenzung des Handelsrechts vom bürgerlichen Recht als Kodifikationsproblem im 19. Jahrhundert. — Stuttgart, Enke, 1962.
- Rehmann F.*, Getrennt von Tisch und Bett. Verschärfung d. Ehescheidung-Rechts? — Hamburg, Rütten & Loening, 1962.
- Reimer Eduard*, Das Recht der Arbeitnehmererfindung. Bearb. von Hans Schade u. Helmut Schippel, 3. neuest. Aufl. — Nachtr. Berlin, E. Schmid, 1960.
- Rewolle Hans-Dietrich* u. *Wilhelm Appell*, Strassenverkehrsrecht. — Leicht gemacht in Frage und Antwort. — Braunschweig, Oeding, 1961.
- Riedberg Peter*, Der amiable Compositeur im internationalen privaten Schiedsgerichtsverfahren. — Frankfurt a. M., Berlin, Metzner, 1962.
- Röpke Otto*, Arbeitsverhältnis und Arbeitnehmererfindung. Das Verhältnis d. Verpflichtungen aus d. Arbeitsverhältnis zu d. Verpflichtungen aus d. Gesetz über Arbeitnehmererfindungen. — Düsseldorf, Rechtsverl., 1962.
- Rüfner Wolfgang*, Verwaltungsrechtsschutz in Preussen von 1749 bis 1842. — Bonn, Röhrscheid, 1962.
- Salzmann Joachim*, Der Gedanke des Rechtsstaates in der Wehrverfassung der Bundesrepublik. — Bonn, Bouvier, 1962.
- Sammel- und Nachschlagewerk der Rechtsprechung des Bundesverwaltungsgerichts. Verz. d. Entscheidungen. Erg. Lfg.* — Berlin, Köln, Heymann, 1961.
- Schorn Hubert*, Das Strafbefehls- und Strafverfügungsverfahren. — Frankfurt a. M., Klostermann, 1962.
- Schmidt Reimer*, Zu den rechtlichen Grundfragen des Gemeinsamen Marktes, Unter bes. Berücks. d. Kredit- u. Versicherungswirtschaft. Vortrag. — Karlsruhe, C. F. Müller, 1962.
- Schulz Georg*, Der Arzt vor dem Richter, Ein Arztrecht f. d. Praktiker 2. überarb. Aufl. — Hannover, Schlüter, 1962.
- Schumann Hans*, Handelsrecht T. 2. Wiesbaden, Betriebswirtschaftl. Verl. Gabler, 1961.
- Seidl Erwin*, Römische Rechtsgeschichte und römisches Zivilprozessrecht. — Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann, 1962.
- Sturm Fritz*, Rechtsgeschäft und verfassungswidriges Gesetz. Ein Beitrag z. Frage d. Gültigkeit von Rechtsgeschäften, die unter d. Scheinherrschaft d. 1629 Abs. I BCB n. F. abgeschlossen wurden. — Frankfurt a. M., Berlin, Metzner, 1962.
- Süsterhenn Adolf*, Der supranationale Schutz der Menschenrechte in Europa. — Frankfurt a. M., Bonn, Athenäum-Verl., 1962.
- Talbot Kurt*, Patentrecht, Neubearb. — Frankfurt a. M., Verl. Kommentator, 1961.
- Troller Alois*, Rechtserlebnis und Rechtspflege. Ein Fussweg z. Jurisprudenz f. Ungeübte begehrbar. — Frankfurt a. M., Berlin, Metzner, 1962.
- Warda Günter*, Dogmatische Grundlagen des richterlichen Ermessens im Strafrecht. — Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann, 1962.
- Wiefels Josef*, Recht der Wertpapiere. Neu bearb. Aufl. 35 Düsseldorf, Schwann, Stuttgart, Kohlhammer, 1962.
- Wiegand Günther*, Freiheitsentziehung nach Bundes und Landesrecht Nordrhein-Westfalen. Arbeitsanleitung u. Vorstchriftentexte mit Vordrucken. Dté Gemeindeverl., 1957.
- Willms Günther*, Staatsschutz im Geiste der Verfassung. — Frankfurt a. M., Bonn, Athenäum Verl., 1962.
- Wüsthoff Alexander*, Einführung in das Deutsche Wasserrecht. Neu bearb. von Wilhelm Grimme in Verb. mit Fritz Kolb. Mit e. Wasserrechts-Übersichtskt. 3 Aufl. — Berlin, E. Schmidt, 1962.
- Zimmermann Erich*, Die Preisdiskriminierung im Recht der Europäischen Gemeinschaft für Kohle und Stahl. — Frankfurt a. M., Klostermann, 1962.

Oostenrijk

- Arimond Hans-Günther*, Die unmittelbare Mitwirkung des Volkes bei der Gesetzgebung im deutschen, österreichischen und schweizerischen Verfassungsrecht. — Graz, 1961.

- Fiala Ignaz*, Leitfaden zum internationalen Strassen-güterverkehrsrecht. — Wien GOF, Verl., 1962.
- Heller Viktor*, Das Leistungsstreitverfahren der Sozialversicherung. Gesetzestexte, eingehende Erl. u. Schriftsatzmuster. Von Viktor Heller, Hellmut Teschner. 2. erw. Aufl. — Wien, Österr. Gewerkschaftsbund, 1962.
- Kostal Josef*, Zusammenstellung der Gesetze, Verordnungen, Kundmachungen und Gemeinderatsbeschlüsse, betreffend die Änderungen der Wiener Stadt- und Bezirksgrenzen von 1850-1960. — Wien, Magistratsabteilung, 1962.
- Kreizek Friedrich*, Kommentar zum Wasserechtsgesetz. — Wien, Manz, 1962.
- Lenel Otto*, Palingenesia juris civilis. Unveränd. Abdr. d. 1889 ersch. Ausg. vermehrt um das Suppl. Lorezn E. Sierl. Vol. 1/2. Suppl. — Graz, Akadem. Druck- u. Verlagsanst., 1960.
- Mohl Robert*, Die Geschichte und Literatur der Staatswissenschaften, in Monographien dargestellt. (Unveränd. photomechan. Nachdr. d. 1855-58 ersch. Ausg. Bd. 1-3. — Graz, Akadem. Druck- u. Verlagsanst., 1960.
- Müller Olaf*, Das Vertragsschließungsrecht der Länder innerhalb der Bundesrepublik Deutschland. — Graz, 1961.
- Nowak Albert*, Sozialversicherungsrechtliche Entscheidungen. Hrsg. v. Albert Nowak u. Hellmut Teschner Bd. 7. — Wien, Manz, 1962.
- Simon Joseph*, Hausbesorgerordnung. Mit. Erl. v. Joseph Simon. — Wien, Österr. Gewerkschaftsbund, 1962.
- Stegenwaller Eckhard*, Der Grundsatz « Bundesrecht bricht Landesrecht » in der Bundesrepublik Deutschland, in Österreich und in der Schweiz. — Berlin, 1961.

Zwitzerland

- Albisetti Emilio*, Rechtskunde für Bankbeamte. 2. durchges. und erg. Aufl. — Zürich, Verlag des Schweizer Kaufmänn. Vereins, 1962.
- Barraud Alfred, Mellet Louis*, Leçons de droit commercial. 2e édit. rev. — Lausanne, Payot, 1962.
- Berner Kommentar*, Kommentar zum schweizerischen Zivilrecht. Begr. von Max Gmür unter Mitw. von Emil Beck u. a. Hrg. von Hermann Becker. — Bern, Stämpfli.
- Brand Ernst*, Eidgenössische Gerichtsbarkeit. — Bern, Stämpfli. — Abhandlungen zum Schweizer Recht, 1962.
- Clericetti Dario*, L'affaire Ambatielos devant la Commission arbitrale. — Genève, Droz, Parijs, Minard, 1962.
- Elmiger Hans*, Die autonome Finanzkompetenzordnung der bernischen Einwohnergemeinden. — Winterthur, Keller, 1962.
- Friedrich Hans-Peter*, Probleme aus dem Güterverbindungsrecht. Vortrag.. Aargauische Notariatsgesellschaft, 1960.
- Giroud Charles*, L'ordre des Chanoines réguliers de Saint-Augustin et ses diverses formes de régime interne. Essai de synthèse historico-juridique. Thèse droit Rome 1961. — Martigny. Ed. du Grand-Saint-Bernard.
- Gygi Fritz, Stucki Rudolf*, Handkommentar zum ber-

nischen Gesetz über die Verwaltungsrechtspflege. — Bern, Stämpfli, 1962.

- Haag Erich*, Die Entwicklung der neueren katholischen Naturrechtslehre. — Zürich, Juris-Verlag, 1962.
- Hauser Willy, Hauser Robert*, Gerichtsverfassungsgesetz vom 29. Januar 1911 mit den seitherigen Änderungen. Kanton Zürich. Erl. von W'H' und R'H' 3. neubearb. Aufl. des von Hans Sträuli unter Mitw. von Willy und Emil Hauser herausgegebenen Kommentars. — Zürich, Schulthess.
- Hentig Hans von*, Studien zur Kriminalgeschichte. Hrg. von Christian Helfer. — Bern, Stämpfli, 1962.
- Heyden Frank*, Begriff, Grundlagen und Verwirklichung des Legalitätsprinzips und des Opportunitätsprinzips. — Winterthur, Schellenberg, 1961.
- Imboden Max*, Schweizerische Verwaltungsrechtspflege. — Basel, Stuttgart, Helbing & Lichtenhahn. 2. Ergänzungsband, 1962.
- Imboden Max*, Das Gesetz als Garantie rechtsstaatlicher Verwaltung. 2 (erw.) Aufl. — Basel, Stuttgart, Helbing & Lichtenhahn, 1962.
- 50 Jahre Schweizerisches Zivilgesetzbuch = 50 ans de Code civil suisse = 50 anni di Codice civile svizzero. Unter Mitw. von Maurice Battelli. — Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1962.
- Jahrbuch der Basler Juristenfakultät*. — Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1962.
- Schweizerische *Jahrbuch* für internationales Recht. 17. 1960, *Annuaire suisse de droit international*. Hrg. von der Schweizer. Vereinigung für internat. Recht. — Zürich, Polygraphischer Verlag, 1962.
- Jemy Hans*, Die Aussenseite der Warenkommission in der Rechtsvereinheitlichung. Unter Berücksichtigung des deutschen, schweizerischen, englischen und amerikanischen Rechts. — Freiburg, Universitätsverlag, 1962.
- lere Journée juridique* (organisée par la Faculté de droit de l'Université de Genève), 27 mai 1961. Législation et jurisprudence récentes : La responsabilité civile d'après la loi sur la circulation routière du 19 décembre 1958. Par Walter Yung; (Législation récente en matière d'assurance accidents). Par Alexandre Berenstein. — (De l'imposition du produit d'activité à but lucratif à celle des bénéfiques involontaires.) Par Pierre Folliet. — (De quelques jurisprudences récentes en droit international privé.) Par Jean-Adrien Lachenal. — Genève, Georg, 1962.
- Schweizerischer *Juristenverein*. Centenarium 1861-1961 — Basel, Helbing & Lichtenhahn.
- Känzig Ernst*, Die eidgenössische Wehrsteuer. Erl. von E'K' Basel. — Verlag für Recht und Gesellschaft, 1962.
- Kappel Kurt*, Communicatio in sacris. Die gottesdienstliche Gemeinschaft zwischen Katholiken und Nichtkatholiken (nach dem Codex iurus canonici). — Winterthur, Keller, 1962.
- Krayenbühl Thomas*, Die Neuwertversicherung. Eine kritische Würdigung unter spezieller Berücksichtigung der schweizerischen Verhältnisse. — Zürich, Juris-Verlag, 1962.
- Marti Hans*, Probleme der staatsrechtlichen Beschwerde. — Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1962.
- Pakebusch Ernst*, Die arbeitsgeberähnlichen Personen und ihre arbeitsrechtliche Sonderstellung. —

Zürich, Schweizer Druck- und Verlagshaus, Frankfurt a. M., Meyer, 1961.

Perret Robert-Louis, De la faute et du devoir en droit international. Fondement de la responsabilité. — Zürich, Polygraphischer Verlag, 1962.

Rechtssbuch der schweizerischen Bundessteuern... Begr. von Joseph und Emma Henggeler, Fortgeführt von Anton Pestalozzi. — Basel, Verlag für Recht und Gesellschaft. Losebl.-Ausg.

Schmid René, Das eheliche Güterrecht der Ausländer in der Schweiz. — Winterthur, Keller, 1962.

Sina Peter, Die Dogmengeschichte des strafrechtlichen «Rechtsgut». — Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1962.

Speck Paul F., Grunderwerb und Wohnungseigentum in Spanien. — Zürich, Rechtshilfe-Verlag, 1962.

Troller Kamen, Das internationale Privatrecht des unlauteren Wettbewerbs in vergleichender Darstellung der Rechte Deutschlands, Englands, Frankreichs, Italiens, der Schweiz und der USA. Freiburg/Schweiz, Universitätsverlag, 1962.

Übersicht der Literatur über schweizerisches Recht. 1960. Bibliographie juridique suisse. Von Bernhard Riggensbach. Basel, Helbling & Lichtenhahn.

INGEZONDEN BIJDAGEN

RONDOM DE Vernieling of Beschadiging van Roerende Eigendommen...

De vraag die zich stelt is te weten of ons wettenarsenaal genoeg wapens bezit tegen de misdadigers, meestal jeugdige nozems, die hun vernielzucht botvieren op roerende eigendommen. Er dient negatief op geantwoord te worden. De volgende voorbeelden zullen dit duidelijk aantonen. Te G. werden onlangs drie jongelingen aangehouden, samen nog geen zestig jaar oud, die zich plichtig maakten aan een lange reeks vernielingen op onroerende goederen. Het begon nadat één hunner een dolkmes uit Duitsland had medegebracht en hiermede de banden van gestationeerde auto's doorkerfde. Dra had hij een gezelschap, oud zg. Natospecialist, gevonden om hem op zijn tochten te vergezellen. De week vóór hun aanhouding voegde zich nog een derde bij het tweetal. In minder dan één maand wisten zij samen één scooter, vijf bromfietsen, een halfdozijn fietsen te stelen terwijl auto-, moto- en fietsbanden met dozijnen doorkerfd werden. Niets hield het drietal tegen, dat er zelfs niet voor terugdeinsde de banden van een politiewagen op dienstronde te doorkerven en zekere banden van gestationeerde wagens tot twee of driemaal op verschillende tijdstippen te doorzeven. Maar het bleef niet bij deze diefstallen voor gebruik, bij deze pogingen tot «joy-riding»; het drietal dreef zijn vernielzucht ten top door drie bromfietsen in brand te steken wat telkens het uitrukken van de brandweer voor gevolg had. De voertuigen brandden volledig uit. Het drietal werd vervolgd op grond van de gepleegde diefstallen en van artikel 559, 1° van het Strafwetboek. Volledigheidshalve werd ook de verboden wapendracht voorzien. Daarmede was het strafwettenarsenaal uitgeput. Moesten de nozems zich vergenoegd hebben met het doorkerven van de banden en het in brandsteken van de voertuigen zonder bedriegelijke wegneming en hadden zij geen verboden wapen gedragen en b.v. een els of een priem gebruikt,

waren zij slechts strafbaar geweest met een of meerdere boeten van twintig frank. Zo dezelfde boosdoeners enkele waardeloze veldvruchten of in hopen of wissen gezet afgehaakt hout in brand hadden gestoken zouden zij een misdaad met opsluiting strafbaar gepleegd hebben. Een ander voorbeeld stelde zich te M. vóór een jaar. Twee minderjarige nozems hadden eveneens bromfietsen gestolen. Om hun vernielzucht bot te vieren of om het gestolene te doen verdwijnen aarzelden zij niet de bromfietsen in het kanaal te smijten. Ondervraagd over het doel van hun handelwijze antwoordden de vernielers door het vuur zowel als deze door het water dat zij gehandeld hadden uit louter amusement, zonder speciale naijver of haat; zij beschikten overigens over bromfietsen. Deze voorbeelden uit tientallen andere gekozen tonen ons inziens voldoende aan dat de strafwet, opgesteld ten tijde van de stoomtuigen en van het overzicht van de onroerende op de roerende goederen, zou dienen aangepast aan de behoeften van de huidige tijd op dit punt.

Maurice FRÈRE,

O.Voorzitter

in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Tongeren.

OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

(1 maart - 30 april 1962)

I. Staats- en Administratief Recht

A. Ministeries - Inrichting - Kaders.

1) *Ministerie van Financiën - Vaststelling van organiek kader en schalen.* — K.B. van 30 januari 1962 (S. 2 maart 1962 - 1660).

2) *Economische zaken - Belgisch Instituut voor Normalisatie.* — K.B. van 12 februari 1962 (S. 3 maart - 1724).

3) *Economische zaken - Nationale Adviserende raad voor de Kolennijverheid - Reglement van orde.* — K.B. van 21 februari 1962 (S. 9 maart 1962 - 1885).

4) *Economische zaken - Provinciale adviserende raad voor de Kolennijverheid - Reglement van orde.* — K.B. van 21 februari 1962 (S. 9 maart 1962 - 1885).

5) *Ministerie van Economische Zaken - Organiek kader.* — K.B. van 17 februari 1962 (S. 10 maart 1962 - 1949).

6) *Ministerie van Financiën - Kader.* — K.B. van 14 februari 1962 (S. 13 maart 1962 - 2014).

7) *Ministerie van Financiën - Kader.* — K. Besluiten van 26 en 27 februari 1962 (S. 14 maart 1962 - 2047).

8) *Ministerie van Onderwijs - Organiek kader van het personeel van de Rijksuniversiteiten te Gent.* — K.B. van 27 februari 1962 (S. 23 maart 1962 - 2340).

9) *Ministerie van Financiën - Organiek kader.* — K.B. van 20 maart 1962 (S. 11 april 1962 - 2974).

10) *Ministerie van Financiën - Personeelsleden van Administratie van Registratie en Domeinen.* — K.B. van 29 maart 1962 (S. 11 april 1962 - 2975).

11) *Rijksuniversiteit te Luik - Kader.* — K.B. van 20 maart 1962 (S. 13 april 1962 - 3055).

12) *Economische Zaken - Oprichting van investe-*

ringsmaatschappijen. — Wet van 2 april 1962 (S. 18 april 1962 - 3183).

13) *Ministerie van Landbouw - Organiek kader*. — K.B. van 3 april 1962 (S. 19 april 1962 - 3224).

14) *Economische zaken - Directorium van de kolennijverheid - Werkingsmodaliteiten*. — K.B. van 18 april 1962 (S. 20 april 1962 - 3278).

15) *Ministerie van Binnenlandse zaken - Kader*. — K.B. van 6 april 1962 (S. 23 april 1962 - 3374).

16) *Oprichting Bisdom Antwerpen*. — Wet van 5 april 1962 (S. 6 april 1962 - 2823).

17) *Ministerie van Landbouw - Kader*. — K.B. van 2 april 1962 (S. 7 april 1962 - 2871).

18) *Ministerie van Openbare Werken - Kader*. — K.B. van 28 maart 1962 (S. 9 april 1962 - 2921).

19) *Ministerie van Buitenlandse zaken - Ambtenaren en Agenten*. — Wetten van 5 en 6 april 1962 (S. 10 april 1962 - 2942-2944).

B. Financiën.

20) *Begroting - Ministerie van Landsverdediging*. — Wet van 20 februari 1962 (S. 3 maart 1962 - 1706).

21) *Lening door de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting*. — K.B. van 19 februari 1962 (S. 3 maart 1962 - 1723).

22) *Nationale Kas voor Beroepskrediet - Wijziging van het statuut en verhoging van de grens der verbintenissen*. — Wet van 14 februari 1962 (S. 6 maart 1962 - 1794).

23) *Lening - Nationale Stichting voor de financiering van het Wetenschappelijk onderzoek*. — M.B. van 8 maart 1962 (S. 14 maart 1962 - 2048).

24) *Begroting - Ministerie van Landbouw*. — Wet van 21 februari 1962 (S. 17 maart 1962 - 2145).

25) *Begroting - Ministerie van Financiën*. — Wet van 21 februari 1962 (S. 17 maart 1962 - 2145).

25) *Begroting - Ministerie van Financiën*. — Wet van 15 maart 1962 (S. 21 maart 1962 - 2255).

26) *Lening door de Regie van Telegraaf en Telefoon*. — M.B. van 19 maart 1962 (S. 24 maart 1962 - 2376).

27) *Lening door de Nationale Maatschappij voor kleine landeigendommen*. — K.B. van 8 maart 1962 (S. 28 maart 1962 - 2503).

28) *Staatslening*. — K.B. van 27 maart 1962 (S. 28 maart 1962 - 2500).

29) *Begroting*. — Wet van 9 maart 1962 (S. 29 maart 1962 - 2532).

30) *Lening door Nationale Maatschappij voor kleine landeigendommen*. — K.B. van 20 maart 1962 (S. 14 april 1962 - 3079).

31) *Lening door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen*. — K.B. van 24 april 1962 (S. 26 april 1962 - 3455).

32) *Begroting*. — Wet van 30 maart 1962 (S. 2 april 1962 - 2678).

33) *Lening door de Samenwerkende Vennootschap « Woningfonds van de Bond der Kroostrijke Gezinnen »*. — K.B. van 20 maart 1962 (S. 4 april 1962 - 2735).

34) *Economische expansie - Sociale vooruitgang en financieel herstel - Wijziging der wet van 14 februari 1961*. — Wet van 30 maart 1962 (S. 7 april 1962 - 2857).

36) *Begroting*. — K.B. van 27 maart 1962 (S. 7 april 1962 - 2873).

C. Economische Zaken.

37) *Jaarlijkse statistieken der voortbrengsten in de*

nijverheid. — K.B. van 19 februari 1962 (S. 16 maart 1962 - 2107).

38) *Levensverzekeringsondernemingen - Toezicht*. — K.B. van 17 maart 1962 (S. 21 maart 1962 - 2261).

39) *Ondernemingen van hypothecaire leningen - Toezicht*. — K.B. van 17 maart 1962 (S. 21 maart 1962 - 2262).

40) *Verzekeringsondernemingen die de onder Staatscontrole vallende burgerlijke aansprakelijkheid dekken - Toezicht*. — K.B. van 17 maart 1962 (S. 21 maart 1962 - 2263).

41) *Kapitalisatieondernemingen - Toezicht*. — K.B. van 17 maart 1962 (S. 21 maart 1962 - 2263).

42) *Statistiek van de persoonlijke leningen*. — K.B. van 17 april 1962 (S. 27 april 1962 - 3504).

D. Justitie.

43) *Vreemdelingen - Voorwaarden van verblijf*. — K.B. van 19 maart 1962 (S. 11 april 1962 - 2981).

44) *Jachtverloven*. — K.B. van 19 maart 1962 (S. 30 maart 1962 - 2594).

E. Onderwijs.

45) *Controle op de gesubsidieerde onderwijsinrichtingen*. — Wet van 28 februari 1962 (S. 20 maart 1962 - 2233).

46) *Technisch onderwijs - Getuigschriften van taalbekwaamheid*. — K.B. van 4 december 1961 (S. 22 maart 1962 - 2300).

47) *Rijksuniversiteiten - Algemeen reglement*. — K.B. van 12 maart 1962 (S. 2 april 1962 - 2680).

F. Verkeerswezen.

48) *Personenvervoer - Technische vereisten waaraan de voertuigen moeten voldoen*. — K.B. van 12 maart 1962 (S. 20 maart 1962 - 2234).

49) *Scheepvaartwegen - Bijzonder reglement voor het Nete-kanaal en de kleine Nete*. — K.B. van 26 maart 1962 (S. 12 april 1962 - 3013).

50) *Scheepvaartwegen - Reglement betreffende de provinciale kanalen van West-Vlaanderen*. — K.B. van 26 maart 1962 (S. 14 april 1962 - 3085).

51) *Technische controle der automobielen - Wijziging*. — M.B. van 26 maart 1962 (S. 9 april 1962 - 2922).

G. Openbare Werken.

52) *Ministerie van Openbare Werken - Oorlogschade*. — K.B. van 28 februari 1962 (S. 29 maart 1962 - 2573).

53) *Organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedebouw*. — De wet van 29 maart 1962 (S. 12 april 1962 - 3.000) organiseert in 77 artikelen de ruimtelijke ordening en de stedebouw. Zij is onderverdeeld in 4 titels, resp. gewijd aan de ruimtelijke ordening, de bouwvergunning, de verkavelingsvergunning en aan bepalingen van verschillende aard. Elke titel is onderverdeeld in hoofdstukken betrekking hebbende op de streekplannen, gewestplannen, gemeentelijke plannen, onteigening en vergoeding, ruilverkaveling en herverkaveling, afgifte van de bouwvergunning, de indiening en de behandeling van de aanvragen en beroepen, de bouwverordening, dwang- en strafmaatregelen, alsmede fiscale bepalingen.

Het wetsbesluit van 2 december 1946 betreffende de stedebouw, evenals verschillende andere besluiten betrekking hebbende op de ruimtelijke ordening, worden opgeheven.

54) *Behandeling van bouwaanvragen.* — K.B. van 19 april 1962 (S. 21 april 1962 - 3315).

55) *Vorm der beslissingen met betrekking tot de bouwvergunning.* — K.B. van 20 april 1962 (S. 21 april 1962 (S. 21 april 1962 - 3316).

56) *Vaststelling der voorwaarden waaraan een dossier in verband met een bouwaanvraag moet voldoen.* — M.B. van 18 april 1962 (S. 21 april 1962 - 3324).

57) *Behandeling van verkavelingsaanvragen.* — K.B. van 19 april 1962 (S. 21 april 1962 - 3325).

58) *Vorm der beslissingen met betrekking tot verkavelingsvergunningen.* — K.B. van 19 april 1962 (S. 21 april 1962 - 3326).

59) *Delegatie van de bevoegdheid van de Minister inzake ruimtelijke ordening en stedebouw.* — M.B. van 13 april 1962 (S. 21 april 1962 - 3336).

H. Buitenlandse Zaken.

60) *Europese overeenkomst betreffende uitwisseling van programma's door middel van televisiefilms.* — Wet van 14 februari 1962 (S. 28 maart 1962 - 2470).

61) *Veterinaire overeenkomst tussen België en Joegoslavië.* — (S. 29 maart 1962 - 2526).

62) *Overeenkomst tussen België en Denemarken - Voorkoming van dubbele belasting.* — (S. 7 april 1962 - 2867).

I. Landsverdediging.

63) *Varend personeel der krijgsmacht delen.* — K.B. van 27 februari 1962 (S. 10 maart 1962 - 1944). M.B. van 27 februari 1962 (S. 10 maart 1962 - 1946).

64) *Noord-Atlantisch verdrag.* — Wet van 11 april 1962 (S. 20 april 1962 - 3270).

II. Burgerlijk Recht

65) *Naturalisatie.* — De wet van 28 februari 1962 (S. 1 maart 1962 - 1626) wijzigt art. 13 van de gecoördineerde wetten op de verwerving, het verlies en de herkrijging van de Belgische nationaliteit. Thans kan de vreemdeling die tenminste 16 jaar oud is en vóór de leeftijd van 14 jaar in België gevestigd, de gewone naturalisatie verkrijgen zodra hij 5 jaar gewoonlijk en onafgebroken in het land verblijft.

Bij deze wet worden de artikelen 238, 239, 241 en 246 van het K.B. van 30 november 1939, houdende het wetboek der registratie, hypotheek en griffierechten, gewijzigd door art. 8 der wet van 9 mei 1959.

Het registratierecht wordt op 18.000 F voor de gewone en op 36.000 F voor de grote naturalisatie gebracht.

Het recht voor de gewone naturalisatie wordt echter verlaagd tot 2.000 F, wanneer de aanvraag ingediend wordt vooraleer de betrokkene 22 jaar oud is en het recht voor de grote naturalisatie wordt tot 18.000 F verlaagd zo de betrokkene vroeger het op de gewone naturalisatie gevestigde recht heeft betaald.

66) *Verenigingen zonder winstoogmerk en instellingen van openbaar nut.* — De wet van 16 maart 1962 (S. 29 maart 1962 - 2568) wijzigt de artikelen 16 en 36 der wet van 27 juni 1921 waarbij aan verenigingen zonder winstoogmerk en aan instellingen van openbaar nut rechtspersoonlijkheid wordt verleend. Thans

is de machtiging door de Koning tot aanvaarding van roerende schenkingen, waarvan de waarde de 50.000 F niet overschrijdt, niet meer vereist.

67) *Verval van Belgische nationaliteit.* — De wet van 30 maart 1962 (S. 13 april 1962 - 3046) stelt de voorwaarden en modaliteiten vast tot herkrijging van de Belgische Nationaliteit voor personen die krachtens het wetsbesluit van 20 juni 1945 de Belgische nationaliteit verloren hadden.

III. Handelsrecht

68) *Vennootschappen - Afschaffing van de vennootschapsvorm « Kredietvereniging ».* — Bij de wet van 14 maart 1962 wordt sectie VIII en de artikelen 165 tot 174 der wetten op de handelsvennootschappen gecoördineerd op 30 november 1935, opgeheven.

69) *Gerechtigd akkoord.* — Bij de wet van 9 maart 1962 (S. 19 maart 1962 - 2206) worden de gecoördineerde wetten op het gerechtigd akkoord aangevuld door een artikel 32 bis, luidende :

« Wanneer de vereffening van het akkoord door boedelafstand is geëindigd roept de rechter-commissaris de schuldeisers op. Hij kan gelasten dat de rekening van de vereffenaars bij de oproeping wordt gevoegd.

» In die vergadering wordt over de rekening gedebatteerd in tegenwoordigheid of na behoorlijke oproeping van de schuldenaar.

» Ingeval van geschil doet de rechtbank van koophandel uitspraak op verslag van de rechter-commissaris. »

IV. Rechterlijke inrichting

70) *Rechtbank van eerste aanleg te Luik - Dienstreglement.* — K.B. van 16 maart 1962 (S. 23 maart 1962 - 2335).

V. Arbeidsrecht en Maatschappelijk Hulpbetoon

71) *Arbeidsbescherming - Wijziging van het algemeen reglement.* — K.B. van 24 februari 1962 (S. 8 maart 1962 - 1862).

72) *Gezondheidsdiensten - Arbeid - Bezoldigingsvoorwaarden.* — K.B. van 20 februari 1962 (S. 9 maart 1962 - 1913).

73) *Filmbedrijf - Arbeid - Vaststelling der lonen.* — K.B. van 23 februari 1962 (S. 10 maart 1962 - 1950).

74) *Papier- kartonbewerking - Arbeid - Lonen.* — K.B. van 28 februari 1962 (S. 13 maart 1962 - 2021).

75) *Kleinhandel in textielwaren - Wekelijkse rustdag.* — K.B. van 19 februari 1962 (S. 13 maart 1962 - 2025).

76) *Bloemenhandel - Wekelijkse rustdag.* — K.B. van 19 februari 1962 (S. 13 maart 1962 - 2026).

77) *Rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen. Indienen en onderzoek der pensioenaanvragen.* — K.B. van 8 maart 1962 (S. 15 maart 1962 - 2075).

78) *Arbeidsbescherming - Wijziging van het algemeen reglement.* — K.B. van 19 februari 1962 (S. 16 maart 1962 - 2103).

79) *Ministerie van Sociale Voorzorg - Afschaffing van frankgedeelten wat de bijdrage betreffende maatschappelijke zekerheid betreft.* — Wet van 8 maart 1962 (S. 17 maart 1962 - 2143).

80) *Goederenvervoer - Arbeid - Minimumlonen.* — K.B. van 12 maart 1962 (S. 21 maart 1962 - 2268).

81) *Arbeidsbescherming - Wijziging van het alge-*

meen reglement. — K.B. van 9 maart 1962 (S. 21 maart 1962 - 2271).

82) *Arbeidsbescherming - Wijziging van artikel 261.* — K.B. van 22 juni 1961 (S. 22 maart 1962 - 2302).

83) *Rust- en overlevingspensioenen - Oprichting studietoelagencommissie.* — Wet van 23 maart 1962 (S. 27 maart 1962 - 2446).

84) *Nationaal werk voor wezen van arbeidsslachtoffers.* — Wet van 15 maart 1962 (S. 12 april 1962 - 2998).

85) *Kleding- en confectiebedrijf.* — K.B. van 6 april 1962 (S. 13 april 1962 - 3052).

86) *Arbeidsbescherming - Wijziging van het algemeen reglement.* — K.B. van 10 april 1962 (S. 16 april 1962 - 3130).

87) *Arbeid - Vaststelling van de criteria volgens dewelke moet geoordeeld worden of de duur der werkloosheid abnormaal is.* — M.B. van 9 april 1962 (S. 17 april 1962 - 3162).

88) *Rijksdienst voor arbeidsvoorziening - Wijziging van het organiek Regentsbesluit.* — M.B. van 10 april 1962 (S. 17 april 1962 - 3164).

89) *Herinrichting der «Bergen van Barmhartigheid».* — Wet van 27 maart 1962 (S. 21 april 1962 - 3310).

90) *Gezinsvergoedingen voor loontrekkenden - Wijziging van artikel 53 der wet van 4 augustus 1930.* — Wet van 20 april 1962 (S. 28 april 1962 - 3542).

91) *Beroepsziekten - Opgave.* — K.B. van 12 maart 1962 (S. 3 april 1962 - 2703).

92) *Voedingswaren - Arbeid.* — K.B. van 23 maart 1962 (S. 3 april 1962 - 2710).

93) *Middenstand - Beroep van kapper - Uitoefeningsvoorwaarden.* — K.B. van 28 februari 1962 (S. 3 april 1962 - 2712).

94) *Haarkappersbedrijf - Wekelijkse rustdag.* — K.B. van 3 april 1962 (S. 3 april 1962 - 2715).

95) *Ambachts-, kleine en middelgrote handels- en nijverheidsondernemingen - Beroepsuitoefeningsvoorwaarden.* — K.B. van 15 maart 1962 (S. 3 april 1962 - 2716).

96) *Beroep van molenaar - Uitoefeningsvoorwaarden.* — K.B. van 21 maart 1962 (S. 3 april 1962 - 2717).

97) *Rust- en overlevingspensioen voor arbeiders en bedienden.* — Wet van 3 april 1962 (S. 6 april 1962 - 2791).

98) *Rust- en overlevingspensioen voor arbeiders en bedienden.* — K.B. van 4 april 1962 tot uitvoering van artikel 11 der wet van 3 april 1962 (S. 6 april 1962 - 2804).

99) *Rust- en overlevingspensioen voor arbeiders en bedienden.* — K.B. van 2 april 1962 (S. 6 april 1962 - 2807).

100) *Nationaal pensioenfonds voor mijnwerkers.* — K. Besluiten van 4 april 1962 (S. 6 april 1962 - 2809-2811).

101) *Invaliditeitspensioen voor mijnwerkers - Bijslag.* — K.B. van 3 april 1962 (S. 6 april 1962 - 2813).

102) *Pensioenstelsel voor mijnwerkers.* — K.B. van 3 april 1962 (S. 6 april 1962 - 2814).

103) *Hulp- en verzorgingskas voor zeevarenden.* — K.B. van 3 april 1962 (S. 6 april 1962 - 2815).

104) *Rust- en overlevingspensioen voor zeevarenden.* — K.B. van 4 april 1962 (S. 6 april 1962 - 2819).

105) *Arbeids- en beschermingskledij in palchuisen van de vismijnen.* — K.B. van 7 februari 1962 (S. 3 maart 1962 - 1735).

106) *Tuinbouwbedrijf - Arbeid - Beroepsklassificatie en vaststelling basisloon.* — K.B. van 16 februari 1962 (S. 3 maart 1962 - 1736).

107) *Papiernijverheid - Arbeid.* — K.B. van 14 maart 1962 - 2599).

VI, Fiscaal Recht

108) *Inkomstenbelastingen - Wijziging wat de inkomsten van onroerende goederen aangaat.* — De wet van 28 februari 1962 (S. 5 maart 1962 - 1770) wijzigt de samengeordende wetten betreffende de inkomstenbelastingen en de nationale crisisbelasting wat de inkomsten van onroerende goederen betreft. De nieuwe kadastrale inkomens, overeenkomstig artikel 11 der wet van 14 juni 1955, vastgesteld op grond van de markt der onroerende goederen van het eerste semester 1955, zullen met ingang van het dienstjaar 1962 tot grondslag voor de grondbelasting dienen. De aanslagvoet van de grondbelasting wordt op 3 % van het kadastraal inkomen bepaald bij wijze van algemene regel. Uitzonderingen zijn voorzien.

Wanneer de grondbelastingen, krachtens een vóór 1 februari 1962 gesloten overeenkomst, ten laste komen van de huurder, kan de huurder, ondanks elke andersluidende bepaling van deze overeenkomst, er niet toe verplicht worden meer dan 2/3 van die belasting te dragen. Deze beperking geldt evenwel niet voor provinciale en gemeentelijke opcentiemen. Bij deze wet wordt artikel 52 van de gecoördineerde wetten eveneens gewijzigd.

109) *Registratie-, hypotheek- en griffierechten - Verhoging.* — K.B. van 28 maart 1962 (S. 15 maart 1962 - 2064).

110) *Belasting op spel en weddenschappen.* — Wet van 27 maart 1962 (S. 4 april 1962 - 2734).

111) *Invoerrechten.* — M.B. van 28 februari 1962 (S. 1 maart 1962 - 1627).

112) *Invoerrechten - Tarief.* — M.B. van 1 maart 1962 (S. 7 maart 1962 - 1834).

113) *Invoerrechten - Tarief.* — Wet van 13 februari 1962 en K.B. van 22 maart 1962 (S. 28 maart 1962 - 2474-2475).

114) *Overdrachtaksen bij invoer.* — K.B. van 23 maart 1962 (S. 29 maart 1962 - 2570).

115) *Invoerrechten.* — M.B. van 17 april 1962 (S. 19 april 1962 - 3230).

116) *Invoerrechten - Bekrachtiging van tarieven.* — Wet van 26 maart 1962 (S. 26 april 1962 - 3454).

117) *Met het zegel gelijkgestelde taksen - Wijziging.* — Wet van 27 maart 1962 (S. 9 april 1962 - 2918).

118) *Invoerrechten - Tarief.* — M.B. van 15 maart 1962 (S. 17 maart 1962 - 2159).

H. Boonen.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

TIJDSCHRIFTEN

Arresten en Adviezen van de Raad van State. jrg. 1962 - nr. 3 :

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Gemeenterecht jrg. 1962 - nr. 8 :

Stedebouw.

De Gemeente jrg. 1962 - nrs. 7-8 :

J. Delatte, Stedebouw en ruimtelijke ordening (1ste deel). — W. Michiels van Kessenich, Gouden feest van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. — G. De Brigode, De provinciale kliniek van het Bois-d'Havré.

Algemeen Fiscaal Tijdschrift jrg. 1962 - nrs. 10-11 :

Algemeenheden. — Inkomstenbelastingen. — Indirecte staatsbelastingen. — Gemeentelijke belastingen. — Internationale overeenkomsten. — Buitenlandse belastingen.

Sociaal Economische Wetgeving jrg. 1962 - nr. 5 :

I. Samkalden, De bevoegdheidsverdeling in de eerste kartelverordening van de E.E.G. — I. Samkalden, Het arrest van het Hof van Justitie der Europese gemeenschappen van 6 april 1962 in de zaak 13-61. — H. Drion, De discussie in Nederland over de staking.

nr. 6 :

I. Samkalden, De Bevoegdheidsverdeling in de eerste Kartelverordening van de E.E.G. (slot). — G. Olmi, Les règlements du Conseil de la C.E.E. en date du 4 avril 1962 établissant une organisation commune des marchés agricoles. — H.H. Maas, Enkele opmerkingen bij verordening nr. 25 E.E.G. — M.V.M. van Leeuwe, Bezitsvorming, enige opmerkingen met betrekking tot spaarregelingen voor werknemers. — G.J. van Dinter, Landbouwwetgeving en bedrijfs grootte.

Nederlands Juristenblad jrg. 1962 - nr. 29 :

S. Gerbrandy, De moeder contra de vader (art. 356, lid 2 en 3 B.W.). I. — M.V. Polak, Het Amerikaanse arrest tegen onrechtvaardige representatie. — W.G. Sniijders, De E.E.G.-kartelverordening. — J. Th. Smalbraak, B.W. 639 j° 2014 (Een aantekening bij H.R. 6-1-1961, N.J. 1962, 19). — J.M. Kan, De memorie van Antwoord inzake het wetsontwerp B.A.B.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie jrg. 1962 - nr. 4732 :

A.A.L. Minkenhof, Over de ontkenning van de wetigheid van een kind. (I). — F. Molenaar, De waarde

van een drankwetvergunning. — A. van Oven, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Verbintenissenrecht (III).

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités jrg. 1962 - nr. 7 :

Jurisprudence.

Revue Pratique du Notariat Belge jaargang 1962 - nr. 2473 :

A. Le Hon, Pratique notariale. — Acceptation de la donation faite au mineur.

Revue de Droit Intellectuel jrg. 1962 - nr. 4-6 :

P. Jansse, G. Oudemans et J. Wolterbeck, L'influence des règles de concurrence du Traité de Rome sur les droits de propriété industrielle et commerciale.

Revue Internationale des Sciences Administratives jrg. 1962 - nr. 2 :

W. Antonioli, Adresse de bienvenue. — E.C. Hellbling, La procédure administrative non contentieuse. — A. Kobzina, Considérations sur le budget. — K. Wenger, Le contrôle gouvernemental de l'économie. — J. Hirsch, L'élément fédéraliste dans l'administration. — V. Hackl, La fonction publique. — F. Kohl, Du rôle de la Cour des comptes en matière de réforme administrative. — W. Weber, Les entreprises publiques. — G. Winkler, Le régime de l'énergie électrique. — H. Schambeck, Le développement du droit administratif.

Le Revue Administrative (Paris), jrg. 1962 - nr. 7 :

P. Feuilloley, L'administration départementale et l'action économique à l'échelle du temps. — R. Goutran, Quelques remarques à propos des marchés d'intérêt national. — G. Thuillier, Manuscrits inédits du XVIIe siècle : Les « maximes politiques » du Duc de Montausier. — J. de Lanversin, L'appel comme d'abus dans la jurisprudence du Conseil d'Etat. — J. Moch, La nécessité du pont sur la Manche.

Northwestern University Law Review jrg. 1962 - nr. 2 :

James A. Rahl, Price Competition and the Price Fixing Fule. — Preface and Perspective. — Eds. The Frequency of Price Fixing : An Indication. — J.B. Heath, The Per Se Rule in the Light of British Experience. — Harry L. Shniderman, The Impact of the Robinson. — Patman Act on Pricing Flexibility. — Richard B. Heflebower, Do Administered Prices Involve an Antitrust Problem ?

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"